

KOTOUTTAMISEN TUKEMINEN

Yhteiskuntatietoutta sisältävän nettimateriaalin käyttö kotouttamistyön tukena

Tarja Forss

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä

Sosiaali- ja kirkonalan koulutus

ohjelma, Sosionomi (AMK)+

kirkon diakoniatyöntekijän

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Forss, Tarja. Kotouttamisen tukeminen. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2013, 54 s, 3 liitettä. Diakonia- ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja kirkonalan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) +kirkon diakoniatyöntekijän virkakelpoisuus.

Jo olemassa olevien yhteiskuntatietoutta sisältävien nettisivujen yhteen kerääminen maahanmuuttajien kotouttamisen parissa työskenteleville työntekijöille Vantaan kaupungille. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää syksyn 2012 hanke harjoitteluni aikana kerätyn nettimateriaalin toimivuutta käytännön ohjaus- ja opetustilanteissa, maahanmuuttajakotivanhempien toiminnallisissa ryhmissä Vantaalla. Yhteen kerättyä materiaalia testattiin kahdessa avoimessa päiväkodissa Vantaalla. Materiaali sisälsi perustietoa asumisesta, taloudesta, opiskelusta ja työelämästä Suomessa. Materiaalin kokeileminen auttoi arvioimaan sen toimivuutta ja tarpeellisuutta käytännön työssä. Tutkimuksessa testattiin sitä mitä asioita pitäisi muuttaa tai täydentää siten, että materiaali saataisiin toimivaksi ja tarkoituksenmukaiseksi Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja se tehtiin kehittämispainotteisena tutkimuksena. Tutkimuksessa käytetään apuna myös haastatteluja sekä havainnointia. Keräsin tietoa tutkimusmateriaalista ja sen toimivuudesta maahanmuuttajakotivanhemmilta, heidän ohjaajiltaan sekä yhteistyössä mukana olleilta työntekijöiltä ja maahanmuuttotyön asiantuntijoilta.

Avainsanat. Kotouttaminen, maahanmuuttaja kotivanhemmat, yhteiskuntatieto, avoin päiväkotito, toiminnallinen ryhmä, ohjaus, opetus, laadullinen tutkimus, havainnointi

ABSTRACT

Forss, Tarja. Supporting social integration. Diak South, Järvenpää, spring 2013, 54 p, 3 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services – Deacon

The objective of the Bachelor thesis was to collect an information package from already existing websites for immigrant work to support the social integration process. Collected materials include social knowledge in the employees of the city of Vantaa who work with the social integration of immigrants. The purpose of the thesis was to examine the functionality of websites containing social knowledge, in the practical purposes of guidance and education situations among activity groups with immigrant parents in the city of Vantaa. Compiled data was gathered during my project training period in the spring 2012. The information packages were used in the facilities of open daycare centers. In addition, the aim was to evaluate its functionality and improve the necessity in guidance and education situations. This material contains basic information on housing, the economy and working in Finland. This study also tested which matters should be changed or complemented for the purpose of modifying it to be more practical. Bachelor thesis is based on real working life and it is qualitative research which includes interviews and participatory observations. Research material about educational experiences was collected from home living immigrant parents, their teachers and from other collaborating employees as well as professionals of immigrant work.

Keywords: Integration, the immigrant parent, social knowledge, open day care centers, activity groups, guidance, education, qualitative interview study, observations.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	7
3 KOTOUTTAMINEN.....	8
3.1 Uusi Kotouttamislaki 1.9.2011	9
3.2 Kotouttamis- toimintaa maahanmuuttajille	11
4 TOIMINNALLISEN RYHMÄN MUODOSTUMINEN	13
5 KOTOUTUMISPOLUN KEHITTÄMINEN VANTAALLA	15
5.1 Osaava vanhempi -hanke.....	16
5.2 Toiminnalliset ryhmät.....	17
5.3 Opetusmateriaalin kuvaus ja sisältö	20
6 MAAHANMUUTTAJATYÖ VANTAAN SEURAKUNNISSA.....	23
6.1 Monikulttuurisuus seurakunnissa.....	23
6.2 Seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö	26
7 TUTKIMUSMENETELMÄT	28
8 AVOIN PÄIVÄKOTI VANTAALLA	30
8.1 Suunnittelupalaveri päiväkodin henkilökunnan kanssa.....	30
8.2 Tapaaminen ryhmän kanssa	31
8.3 Palaveri henkilökunnan kanssa	33
8.4 Suomalaisäitien kiinnostus herää	34
9 TOINEN AVOIN PÄIVÄKOTI VANTAALLA.....	36
9.1 Haastattelusta esiin nousseita ongelmia.....	37
9.2 Perheen tapaaminen	38
10 TUTKIMUKSENI AIKANA TEHTYJÄ HAVAINTOJA.....	39
10.1 Havaintoja ryhmän muodostamisesta.....	39
10.2 Tutkimuksen analysointi	40
10.3 Aikaisemmat tutkimukset	43
11 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	46
12 JOHTOPÄÄTÖKSET	47
13 POHDINTA	49
LÄHTEET.....	51
LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Olen tehnyt opinnäytetyöni Vantaan Osaava Vanhempi -hankkeelle. Hankkeen kesto on 1.4.2011- 30.6.2013. Hanke on osa suurempaa Osallisena Suomessa kotoutumiskokeilu-hanketta. Osallisena Suomessa kehittämissuunnitelmaan maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi on valittu 10 kokeiluhanketta, joissa on mukana yhteensä 16 kuntaa Suomesta. Hankkeitten tavoitteena on luoda maahanmuuttajien kotoutumista ja koulutusta parantava valtakunnallinen malli. Osallisena Suomessa hanke on nykyään yksi suurimmista maahanmuuttajien kotouttamista tehostavista hankkeista. Hanke on Suomen Sisäasiainministeriön alainen kokeiluhanke. Hanke on käynnistetty sisäasiainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Suomen kuntaliiton, Suomen kulttuurirahaston ja Svenska kulturfondenin yhteistyöllä ja rahoituksella. Vantaan Osaava vanhempi- hanke on yhteistyössä myös Diakonia ammattikorkeakoulun, Järvenpään- sekä Helsingin-yksikön kanssa. (Kunnat.net 2011.)

Diakonia Ammattikorkeakoulun opintokokonaisuuden; Työyhteisöt ja kehittäminen harjoitteluni suoritin Vantaan kaupungissa meneillään olevassa Osaava vanhempi -hankkeessa. Omassa kehittämishankeharjoittelussani oli aiheena kerätä Vantaan kaupungin nettisivuille jo olemassa olevaa, kotouttamista tukevaa materiaalia. Materiaalin sisältää Suomalaiseen yhteiskuntaan liittyviä aiheita, kuten tietoa asumisesta, opiskelusta, työelämästä sekä taloudesta. Materiaalia oli etsittävä sivustoille mahdollisimman monella eri kielellä, jotta sivuja voisi tarpeen tullen kätevästi hyödyntää maahanmuuttoon liittyvässä työssä. Materiaali tulee myös viranomaisten, kolmannen sektorin sekä maahanmuuttajien parissa työskentelevien työntekijöitten käyttöön. Työntekijöillä tarkoitetaan niitä henkilöitä, jotka kouluttavat maahanmuuttajia erilaisissa kotouttamista tukevissa koulutuksissa

Materiaalista voi tulostaa käyttöön myös luettavan version. Se toimii myös lähdemateriaalina työelämälähtöiselle opinnäytetyölleni Diakissa. Tutkin siinä materiaalin toimivuutta käytännön ohjaustehtävissä maahanmuuttaja vanhempien parissa. Maahanmuuttaja kotivanhempi voi olla äiti tai isä, tai molemmat van-

hemmat, jotka ovat kotona hoitamassa kotihoidontuella lastaan. (Osaava vanhempi- hanke 2012.)

Yhteiskuntatietoutta käsittelevä netti- materiaali tulee olemaan myös käytössä Vantaan kaupungin sivuilla, joita työntekijät voivat tarpeen mukaan päivittää itse ajan tasalle. Opinnäytetyössäni tutkin hankkeen aikana kerätyn materiaalin toimivuutta ohjaus- sekä opetustilanteissa maahanmuuttajakotivanhempien toiminnallisissa ryhmissä. Materiaalin toimivuutta tutkitaan maahanmuuttaja äitien ja isien kokemana, sekä ohjaustyössä mukana olevien työntekijöitten kannalta katsoen. Pyrin huomioimaan myös niitä asioita, mitä materiaalissa koettiin tarpeellisiksi ja mikä huomattiin puutteeksi. Tutkimukseni tehtiin hanketutkimuksena, jossa tutkin hankeharjoitteluni aikana keräämääni materiaalin toimivuutta käytännön työssä. Tutkimuksessani käytin apuna myös haastatteluja sekä havainnointia. Yhteistyötahoina hankeharjoittelussani olivat Vantaan aikuissosiaalityö, maahanmuuttotyö, Maahanmuuttajien psykososiaaliset palvelut (MYP), Vantaan seurakunnat sekä Vantaan aikuisopisto.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Teoreettisena viitekehystenä opinnäytetyölleni toimii sisäasianministeriön uusi Kotouttamislaki. (1386/2010) 1.9.2011 alkaen, jossa määritellään laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/1999). Lain voimaan tullessa on määritelty myös Osallisena Suomessa kokeilu (9 luku), johon Osaava vanhempi -hanke myös kuuluu. Osallisena Suomessa kokeilussa arvioidaan alkuvaiheen ohjauksen ja kotoutumiskoulutuksen uudistustarpeita. Lakiin kuuluvat yleiset säännökset, joilla määritellään maahanmuuttajien kotoutumista edistävät toimenpiteet. Siihen kuuluvat myös alkuvaiheen perustieto, ohjaus ja neuvonta sekä alkukartoitus ja kotouttamissuunnitelma. Kotoutumiskoulutus, omaehtoinen koulutus sekä kotoutumistuki ovat myös tämän lain alaisia. Maahanmuuttajille tehtävät alkuvaiheen kotouttamista edistävät toimenpiteet paikallistasolla, joihin kuuluvat kunnat, heidän omat kotouttamisohjelmansa sekä tavoitteensa kotouttamisen edistämiseksi. Laki sisältää myös valtion kotouttamista edistävät toimenpiteet joihin kuuluvat valtion oma kotouttamisohjelma, ministeriöiden tehtävät ja yhteistoiminta, aluehallinnon tehtävät ja Työ- ja elinkeino- toimiston tehtävät. (Finlex 2012.)

Laissa käsitellään myös pakolaisten ja kansainvälistä suojelua saaneiden kuntaan osoittaminen, sekä kustannusten korvaaminen. Tähän liittyvät myös kansainvälistä suojelua saaneet, paluumuuttajat entisen Neuvostoliiton alueelta, Suomen sodissa vapaaehtoisina palvelleet sekä ihmiskaupan uhrit. Laki sisältää myös ilman huoltajaa Suomeen saapuneitten lasten edustamisen, rekisterisäännökset, Osallisena suomessa –kokeilun ja erinäiset säädökset, esimerkiksi paluumuuton tukemisen, ja kiintiöpakolaisten perheenjäsenten matkojen korvaamisen.

3 KOTOUTTAMINEN

Kotouttaminen tarkoittaa maahanmuuttajien kotouttamista sekä turvapaikanhakijoiden vastaanottoa. Uusi kotouttamislaki tuli voimaan 1.9.2011. Tällä lailla viranomaiset veloitetaan toimimaan aktiivisesti maahanmuuttajien kotoutumista edistävissä asioissa. Kotoutuminen taas viittaa kotiutumiseen, jolloin maahanmuuttajat omaehtoisesti ja ajan kanssa rakentavat itselleen kotia Suomeen. (Ikäläinen, Martiskainen & Törrönen 2003, 9.)

Kotouttamistoiminta voidaan jakaa kolmeen tasoon; sosiaaliseen, tiedolliseen ja toiminnalliseen. Sosiaaliseen tasoon kuuluvat kaikki sellaiset toiminnot, joiden tavoitteena on maahanmuuttajien psykososiaalinen vahvistaminen mm. henkilökohtainen sosiaalinen tuki. Tämä toiminta mahdollistaa sosiaalisten verkostojen muodostamisen sekä vertaisryhmien muodostumisen. Tiedolliseen tasoon kuuluu kielitaidon ja yhteiskuntataitojen sekä työllistymisedellytyksien kehittäminen. Toiminnallinen taso pitää sisällään muun toiminnan, joka voi olla lähes mitä tahansa, kerhoista virkistytymisleireihin. Toiminnalliset ryhmät auttavat työvoiman ulkopuolella olevia maahanmuuttajia saavuttamaan säännöllisen elämänrytmin ja ne auttavat kielen oppimista ja sosiaalisten suhteitten syntymistä uudessa maassa. (Alitolppa- Niitamo, Söderling & Fågel 2005, 59.)

Separatismi, eli eristäytyminen taas tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja eristäytyy ympäröivästä yhteiskunnasta ja vetäytyy vain oman etnisen kulttuurinsa ja yhteisönsä pariin. Separatismi aiheuttaa sen, että maahanmuuttajan on myöhemmin vaikeaa löytää oma paikkansa uudesta yhteiskunnasta. Hän syrjäytyy sekä omasta, että valtaväestöstä, pudoten kahden kulttuurin väliin. Hän hylkäisi oman kulttuurinsa eikä omaksuisi uutta valtakulttuuria. Parhaimmillaan kotoutuminen saavutetaan integraation kautta, jolloin maahanmuuttaja voi säilyttää oman kulttuurinsa mutta kuitenkin sopeutumaan myös uuden kulttuurin tapoihin ja normeihin, ja pääsee näin osaksi vallitsevaa yhteiskuntaa. (Helminen 2007.)

3.1 Uusi Kotouttamislaki 1.9.2011

Lain tarkoitus (1§) on edistää maahanmuuttajien mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen ja edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta. Toimintaympäristön muutokset (2§): soveltamisala koskee kaikkia maahanmuuttajia, lukuunottamatta turisteja sekä yksilöllisesti määriteltyjä kouluttamistoimenpiteiden henkilöpiiriä erikseen ja tarvikelähtöisesti määriteltynä. Laki koskee myös kotoutumisen kaksisuuntaisuutta (3§) kotoutujien ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä sekä kotouttamisen ja kotoutumisen edistämistä. Maahanmuuttajien sosiaalinen vahvistuminen, monialainen yhteistyö sekä erityistä toimenpiteitä tarvitsevat sekä maahanmuuttajien kotoutumista edistävät alkuvaiheen toimenpiteet ja johdonmukaisesti etenevät palvelut on myös otettu huomioon uudessa laissa. (Finlex 2011.)

- 1 Perustieto on annettava kaikille (7§) oleskeluluvan yhteydessä tai viimeistään kotikunta- ja väestörekisteröinnin yhteydessä Perustietoa on annettava oikeuksista sekä velvollisuuksista yhteiskunnassa ja työelämässä. Tietoa on annettava myös kotoutumista edistävistä palveluista. Kukin viranomainen vastaa itse tiedon tuottamisesta, yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta.
- 2 Ohjaus ja neuvonta (8§); Kunnan TE- toimisto ja muiden viranomaisten annettava opastusta, ohjausta ja neuvontaa kotouttamista edistävistä toimenpiteistä, palveluista ja työelämästä.
- 3 Alkukartoitus työttömille ja työnhakijoille, toimeentulotuen saajille ja sitä pyytävillä (89-10§); Kunta ja TE- toimisto arvioivat alustavasti työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Kielikoulutus ja muut kotouttamista edistävät toimet tarkistetaan. Alkukartoituksen kotouttamissuunnitelmaan perustuen viranomainen arvioi kotouttamissuunnitelman tarpeen.
- 4 Kotouttamissuunnitelma tehdään tarpeen mukaisesti (811-18§) ja laaditaan aina yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Kesto yksilöllinen 1-3v. Perhekohtainen yhteensovitus. Työmarkkinatuki ja toimeentulotuki kotoutumistukena. Maahanmuuttajien on myös velvollisuus myös osallistua toimenpiteisiin.

Paikallistason tavoitteena (821§) on tukea kansainvälisyyttä, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja edistää myönteistä vuorovaikutusta sekä hyviä etnisiä suhteita. Siihen liittyy myös kulttuurien välistä vuoropuhelua ja osallisuutta sekä tukea oman kulttuurin ja äidinkielen säilyttämiseen. Viranomaisen on otettava huomioon maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutuminen on huomioitava viranomaisten suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. (Kuusipalo 2011.)

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion kotouttamisohjelmasta 2012- 2015 pitää tavoitteenaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan maahanmuuttajien valmiuksia suomalaiseen työelämään. Tavoitteellisuus kohdistuu maahanmuuttajien työllisyyden parantamiseen ja työttömyyden puolittamiseen. Maahanmuuttajien työllisyysastetta alennetaan pääkaupunkiseudulla ja korkean työttömyysasteen ryhmissä tavoitteena on jopa työllisyysasteen nostaminen 60 %: iin. Maahanmuuttajanuorten työllisyyteen kiinnitetään erityistä huomiota Nuorten yhteiskuntatakuu -ohjelman kautta. Työelämän monimuotoisuutta vahvistetaan työpaikoilla ja työyhteisöissä. Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa tehostetaan kehittämällä alkukartoitusta, antamalla vastaavaa kieli- ja perehdyttävää koulutusta ja niitten avulla tuetaan työllistymistä. Henkilökuntaa palkataan työn kehittämiseen ja suunnittelemaan niitä toimia, joiden avulla maahanmuuttajat pääsevät oikein ajoitettuihin yksilöllisten palvelujen piiriin. Toimivaa käytäntöä sovelletaan kaikkien toimialojen käyttöön. (Opetushallitus 2012.)

Kotouttamiskoulutuksen saatavuutta parannetaan koskemaan myös kotona lapsia hoitavia vanhempia, huonon koulutustaustan omaavia, oppimisvaikeuksista kärsiviä tai työelämässä jo mukana olleita, että he pääsevät tarvetta vastaavaan koulutukseen lain säätämän aikarajan sisällä Erityisesti huomiota kiinnitetään maahanmuuttajanaisten tasavertaisiin mahdollisuuksiin heille soveltuvien polkujen rakentumisessa työelämään. Pienten lasten äidit viettävät usein ensimmäiset Suomessa olo vuotensa kotona lastensa kanssa. Aikaisemmin he menettivät oikeutensa kotouttamissuunnitelmaan ja kotouttamisistukeen, joita on mahdollisuus saada ensimmäisen kolmen vuoden aikana maahantulon jälkeen. Kotouttamislain selonteossa on nyt otettu huomioon, että yksilölliset elämäntilanteet on huomioitava aikaisempaa joustavammin päätettäessä maahanmuuttaji-

en oikeudesta saada kotouttamistukea. (Martikainen, Tuomas & Tiilikainen 2007, 64-65.)

Kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuus kasvaa niin, että se koulutus tukee entistä paremmin maahanmuuttajien kotoutumista, heidän työllistymistään ja lisää yhteiskunnallista osallisuutta toimenpiteisiin. Kotoutumiskoulutukseen liittyvä kielikoulutuksen taso paranee ja sitä lisätään niin, että koulutus antaa todelliset valmiudet osallistua maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen, valmistavaan koulutukseen sekä ammattikorkeakoulujen valmentavaan koulutukseen. Osallisena suomessa -hankkeessa kiinnitetään erityistä huomiota suomen ja ruotsin kielen opiskeluun. Siinä kehitetään myös suomalaisen yhteiskuntaan tutustumista ja valmiuksia työelämään, sekä pohditaan myös erilaisia malleja kotoutumiskoulutuksen järjestämiseksi. Malleissa hyödynnetään eri toimijoiden ja verkostoitumisen hyviä käytäntöjä ja vertaistukea. Hankkeessa kiinnitetään erityistä huomiota kotiäitien, opiskelijoiden sekä työssä olevien kielikoulutukseen ja riittävän monipuolisen kielikoulutuksen tarjontaan. Kotiin jääneille maahanmuuttajaäideille opetus tuodaan lähelle hänen asutusalueitaan, jotta naisilla on mahdollisuus osallistua siihen. Lisäksi tuetaan verkostoitumista, vertaisryhmiin hakeutumista sekä opiskeluajan järjestymistä tiedottamalla lastenhoidon mahdollisuudesta. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2012- 2015.)

3.2 Kotouttamis- toimintaa maahanmuuttajille

Kuntien ja seurakuntien lisäksi useilla yhdistyksillä ja järjestöillä on toimintaa, palveluja, kursseja sekä neuvontaa maahanmuuttajille. Kolmannella sektorilla on myös merkittävä rooli kotoutumisen edistämisessä. Myös maahanmuuttajien omat yhdistykset järjestävät toimintaa ja ajavat maahanmuuttajien asioita. Seurakunnilla ja muilla uskonnollisilla yhteisöillä on myös toimintaa maahanmuuttajille. He näkevät uskonnon usein siltana maahanmuuttajien ja yhteiskunnan välille ja pyrkivät tukemaan kotoutumista tätä kautta. Etnisillä yhteisöillä on myös tärkeä rooli kotoutumisessa. Yhteisöt tukevat yksilöitä ja siten heillä ei ole pelkoa oman kulttuurin menettämisestä, eivätkä he näin vastusta uuden oppimista. Yhteisö näkee kotoutumistoiminnan positiivisena, se ymmärtää että tieto ympä-

röivästä yhteiskunnasta voi tehdä yhteisöstä entistä vahvemman. Maahanmuuttajajärjestöillä ja yhdistyksillä on erillistä maahanmuuttajille suunnattua toimintaa. Monet yhdistykset ovat alkaneet kehittää kantasuomalaisille suunnattua toimintaa paremmin soveltuviksi maahanmuuttajille. Toimintaa on kehitelty monikulttuuriseksi ja maahanmuuttajat huomioon ottavaksi. Järjestäjät toivottavat maahanmuuttajaperheet tervetulleiksi kaikkeen toimintaansa. Ne eivät kuitenkaan ota välttämättä huomioon sitä, että maahanmuuttajien mukaan saaminen vaatii erityistä tiedottamista, joustavuutta ja erilaisten kohderyhmien huomioon ottamista. (Alitolppa- Niitamo, Söderling & Fågel 2005, 60.)

Euroopan komission 2010 laatiman tutkimuksen mukaan, Euroopan sosiaalirahasto (ESR) maahanmuuttajiin ja vähemmistöihin liittyvistä toimista on tarkastellut niitä tukitoimenpiteitä mitä maahanmuuttajille on tarjottu. Komissio kiinnitti erityistä huomiota kotouttamisongelmiin työmarkkinoille pääsyn edistämiseksi. Tutkimuksessa todettiin, että 700000 kolmansien maiden kansalaisista on saanut tukea erilaisista kotouttamistoimista, esimerkiksi räätälöidystä neuvonnasta, koulutuksesta, työharjoittelusta ja työhönohjauksesta. Lisäksi tutkimuksessa todettiin, että vaikka globaalin työvoiman liikkuvuuden oletetaan takaavan optimaalisen työvoiman hyödyntämisen, se ei silti takaa sitä, että kysyntä ja tarve vastaavat toisiaan. Tämä johtuu osittain siitä, että kolmansien maiden kansalaisista koostuvien maahanmuuttajien resursseja ei osata hyödyntää työmarkkinoilla heidän työllistymiseensä liittyvien esteiden, kuten etniseen taustaan liittyvä syrjintä, maahanmuuttohistoria, maahanmuuttajien taidot ja osaaminen, mukaan lukien kielitaito. (Finnish Immigration Service 2011.)

4 TOIMINNALLISEN RYHMÄN MUODOSTUMINEN

Osallisena Suomessa –Hankkeen kautta suunniteltu toiminnallinen ryhmä alkaa muodostua heti ensimmäisellä tapaamisella. Ohjaajan rooli on tärkeää huomioida heti tapaamisesta saakka. Jokaisella ryhmään tulevalle on omat käsityksensä ryhmän tavoitteista ja toimintatavoista, omasta roolistaan ryhmässä ja niistä syistä, jotka ovat saaneet vanhemmat tulemaan ryhmään. Yhtenä vertaistukiryhmän tavoitteista onkin ”tulla tutuksi”, joten tutustumiseen ja elämäntarinoihin onkin hyvä varata riittävästi aikaa. Myös ohjaajan on hyvä valmistautua kertoman oma tarinansa. Jos ohjaajat ovat valmiita avaamaan keskustelua, kertomalla omaa tarinaansa, luo se välitöntä pohjaa keskustelevalle ryhmälle. Ohjaajan on hyvä miettiä etukäteen, mitä aikoo sanoa ja kertoa. Kertomalla tarinansa ohjaaja toimii myös mallina muiden esiintymisille. Ensimmäisellä tapaamisella on hyvä käyttää myös nimilappuja, jotka voidaan kiinnittää rintapieliin esim. maalarinteipillä. Esiintymisen ja oman tarinan lisäksi voidaan käyttää myös toiminnallisia menetelmiä, joilla kevennetään toimintaa ja tuodaan keskusteluun lisää sisältöä ja kokemuksellista syvyyttä. (Alitolppa- Niitamo ym. 2005, 20.)

Ohjaajien on hyvä tutustua ryhmänohjaajille erikseen tehtyyn oppaaseen jo ennen kuin järjestetään ryhmiä. Opas nostattaa esiin asioita ja käytäntöjä, joista on hyvä sopia jo erikseen. Ennen kutakin ryhmätapaamista sovitaan tapaamisen teemasta ja siitä miten asioita käsitellään ryhmässä. Roolien jaossa huomioidaan ohjaajien asiantuntijuus ja kokemus sekä kokemus. Kielitaidon mukaan ohjaajalle voi muodostua myös erilaiset roolit ryhmissä (Alitolppa- Niitamo ym. 2005, 20-22.)

Vaikka tapaamisen teemat vaihtelevat, on kertojen rakenne joka kerta melkein samanlainen. Lähestymistapana toimii niin sanottu psykoedutatiivinen työskentely, joka muodostuu seuraavista osa-alueista:

1. Informatiivinen osuus

teemat avataan antamalla siitä keskeistä tietoa

2. Aktiviteetit

vanhemmat sisäistävät tietoa ja pohtivat omaa toimintaansa

3. Keskustelut

vanhemmat jakavat omia kokemuksiaan ja saavat vertaistukea

4. Kotitehtävät

saatuja ajatuksia prosessoidaan ryhmän ulkopuolella, kotitehtävien muodossa.

Psykoedukatiivisessa ryhmässä ohjaajalla on aktiivinen ja selkeä rooli. Teeman avaaminen välittää tietoa vanhemmille ja toimii taustana heidän keskustelulleen. Ohjaajat voivat tukeutua teeman avaamisessa oppaan materiaaliin, joita voivat täydentää sitä omilla tiedoillaan ja kokemuksillaan. Ohjaajat huolehtivat myös siitä, että keskustelu on tasa- arvoista ja kaikki saavat mahdollisuuden osallistua. Ryhmissä syntyy usein paljon keskustelua ja tapaamisen jälkeen jää tunne, että aika loppui kesken. Sovitusta kokoontumisajasta on pidettävä kiinni ja hyvä tapaamiskerran pituus on n. 2 tuntia Naisten, lasten, nuorten ja miesten sekä iäkkäiden maahanmuuttajien lisäksi on useita muita maahanmuuttajaryhmiä, jotka tarvitsevat tukea oppimiseen. Luku- ja kirjoitustaidottomat maanmuuttajat kuuluvat syrjäytyvien riskiryhmään. He tarvitsevat erikseen suunniteltuja kielikursseja, joissakin tapauksissa myös psykologista tukea. Lukutaidottomat aikuiset ovat riippuvaisia muista perheenjäsenistään, usein omista lapsistaan. Työnhaku ja liikkuminen kodin ulkopuolella on heille vaikeaa. Lisäksi täysin kielitaidottomat tarvitsevat myös muihin asioihin, kuin kielikoulutukseen omia ryhmiä. (Alitolppa- Niitamo 2005, 21-22.)

5 KOTOAUTUMISPOLUN KEHITTÄMINEN VANTAALLA

Vantaalla parhaillaan menossa oleva Osaava vanhempi -hanke on tarkoitettu kotonaan lasta hoitaville maahanmuuttajavanhemmille. Hankkeen kautta kehitetään kotonaan lasta hoitavien maahanmuuttajavanhempien kotoutumispolkua. Vantaalla käynnissä olevassa hankkeessa toteutetaan kotoutumispolku 2. sta, joka pitää sisällään: Erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajat, kuten kotiäidit ja henkilöt joilla on huono koulutustausta. Tähän ryhmään kuuluvat myös luku- ja kirjoitustaidottomat, oppimisvaikeuksista kärsivät, iäkkäät ihmiset ja kaikki henkilöt jotka tarvitsevat muuten erityistä tukea elämäänsä.(Osallisena Suomessa, 2010.) Hankkeessa toteutetaan vertaistukiryhmiä, joiden kautta vanhemmille järjestetään suomen kielen opetusta sekä toiminnallisia ryhmiä. Vantaata on aloitettu eri verkostojen kanssa kotivanhempi & lapsi- toimintaa, missä tuetaan kotoutumista ja neuvotaan arjen taitoja, antamalla tietoja yhteiskunnasta ja kulttuurista. Ryhmissä maahanmuuttajia kannustetaan käyttämään suomen kieltä arkielämässä. Hankkeen tavoitteena on etsiä keinoja kotonaan lastaan hoitavien vanhempien löytämiseksi. Hankkeen toimesta järjestetään suomen kielen kursseja, yhteistyönä Vantaan aikuisopiston kanssa sekä ryhmätoimintaa avoimien päiväkotien kanssa. Hankkeen kautta myös koulutetaan maahanmuuttaja perheiden kanssa työskenteleviä työntekijöitä ja tehdään etsivää työtä. Hankkeessa annetaan myös sosiaaliohjausta kohderyhmään kuuluville asiakkaille ja ylläpidetään toimintakalenteria Vantaan nettisivuilla Osaava vanhempi- hanke on aikuissosiaalityön maahanmuuttotyön alainen. Yhteistyötä tehdään vahvasti myös lasten varhaiskasvatuksen sekä Vantaan aikuisopiston kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat mm: Vantaan kaupungin eri toimialat. Niihin kuuluvat mm: Hakunilan kansainvälinen yhdistys, Akateemiset naiset ja Väestöliitto. Nicehearts, Chili -hanke sekä Helsingin yliopisto sekä Diak ja Monika-Naiset ry ovat myös mukana hankkeessa. (Osaava vanhempi -hanke 2012.)

Maahanmuuttaja vanhempien ryhmät voivat koostua osallistujista, jotka puhuvat äidinkielenään eri kieliä, mutta osaavat ehkä jotakin muutakin, ryhmäkieleksi sovittua kieltä. Kun osallistujat eivät puhu äidinkieltään, on ohjaajan kiinnitettävä siihen huomiota, että ohjaajat ja vanhemmat puhuvat selkeästi ja hyvin artikulo-

loiden, niin että kaikilla on mahdollisuus ymmärtää ja pysyä keskusteluissa mukana. Ryhmissä ei ole tarkoitus mennä kenenkään osallistujien yksityisiin asioihin, vaan kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä käsitellään avoimesti yleisellä tasolla. Uusi tuttavuus- tai ystävyysuhteen muodostuminen voi olla ratkaiseva hetki vanhemmille. Tärkeintä ryhmissä on molemmin puoleisen tiedon välittyminen osallistujien ja ohjaajan välillä ja vertaistuen muodostuminen. (Alitolppa- Niitamo, Moallin & Novitsky 2008, 9-10.)

5.1 Osaava vanhempi -hanke

Osaava vanhempi -hankkeen toiminnan tavoitteena on vanhempien tehokas kotoutuminen Suomeen sekä motivoituminen hakeutumaan itsenäisesti työvoimapoliittisiin koulutuksiin sekä työelämään. Tavoitteena on myös kotouttava kerhotoiminta 0- 3- vuotiaille lapsille, silloin kun vanhemmat opiskelevat suomenkieltä. Tavoitteisiin kuuluu toimiva yhteistyö eri hallintokuntien kesken ja kunnan ja kolmannen sektorin välillä sekä pääkaupunkiseudun maahanmuuttajatyön kanssa. Heidän kanssaan pyritään myös lisäämään yhteistyötä ja luomaan yhteisiä käytäntöjä ja toimintamalleja. Hankkeen tavoitteena on luoda vertaisryhmätoiminnan työmalli, jossa viranomaisia sekä kolmannen sektorin työntekijöitä koulutetaan vertaisryhmänohjaajiksi, jolloin heillä on tarvittavat valmiudet vertaisryhmien vetämiseen. Osaava vanhempi -hankkeen kautta otettiin yhteyttä Vantaalla jo olemassa oleviin kolmannen sektorin järjestämiin, naisille ja lapsille tarkoitettuihin ryhmiin. Esimerkiksi: Luetaan yhdessä -ryhmiin, Hakunilan kansainväliseen yhdistykseen, Vantaankosken seurakuntaan ja kaupungin maahanmuuttajatyön kerhotoimintaan. Yhteistyössä lähdettiin kehittämään toimintaa aikuisten ja lasten kanssa. Toiminnallisten kotivanhempi -lapsiryhmien ohjaajille järjestettiin koulutusta ja yhdessä heidän kanssaan tehtiin opetushallituksen opetussuunnitelmaa tukeva toimintasuunnitelma aikuisille sekä lapsille. Yhteistyössä Vantaan kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden kanssa kehitettiin lastenhoitomallia vanhempien suomen kielen kurssin ajaksi. Ryhmissä vanhemmille annetaan tarvittaessa myös sosiaaliohjausta. (Osaava vanhempi -hanke 2011.)

Vantaankosken seurakunnan diakoniatyön kanssa yhteistyönä järjestettiin seurakunnan kerhotiloissa toiminnallisia vanhempi -lapsi kerhoja maahanmuuttaja kotivanhemmille ja heidän lapsilleen. Ryhmässä oli mukana seurakunnan puolelta lastenohjaaja ja diakoni, Osaava vanhempi -hankkeesta suomenkielen opetuksesta ja ryhmän toimivuudesta vastaava ohjaaja Ryhmä kokoontui kerran viikossa seurakunnan kerhotiloissa. Vantaankosken seurakunta vastasi Myyrmäen alueen äiti-lapsiryhmän toiminnasta yhteistyössä hankkeen kanssa. Osaava vanhempi -hanke on päässyt hyvin tavoitteisiinsa toimintansa aikana. Toiminnallisissa ryhmissä perheet saavat tutustua suomalaiseen elämään ja tapoihin. Ryhmät ovat heille myös hyvä kielikylpy sekä tutustuminen suomalaiseen kulttuuriin. Vantaan osalta on saatu hyvin juurrutettua mallia, jonka kautta vasta Suomeen tulleet tai jo vähän aikaa Suomessa olleet maahanmuuttaja vanhemmat ovat löytäneet tiensä avoimiin päiväkoteihin ja niitten suomenkielen ryhmiin. (Osaava vanhempi -hanke 2012.)

5.2 Toiminnalliset ryhmät

Vantaalla, maahanmuuttajien toiminnalliset ryhmät kokoontuvat yleensä pari kertaa viikossa avoimien päiväkotien yhteydessä. Vanhemmilla on mahdollisuus opiskella suomen kieltä Luetaan yhdessä ryhmissä, sillä aikaa kun koulutetut varhaiskasvatuksen työntekijät hoitavat heidän lapsiaan. Toisessa ryhmässä he voivat osallistua toiminnallisiin kotivanhempi & lapsi- kerhoihin, missä vanhemmat voivat käydä yhdessä pienten lastensa kanssa. Kerhoissa kieltä, kulttuuria ja sosiaalisuutta opetellaan toiminnallisen ryhmän muodossa. Ryhmiä vetävät koulutetut ohjaajat. Toiminta on tasa- arvoista ja yhdessä tekemistä. Ryhmän ohjaaja ei pidä luentoja, vaan keskustelee äitien kanssa, auttaa lastenhoidossa ja ohjaa samalla kirjallisissa ja toiminnallisissa tehtävissä. (Kielikoulutuspolitiikan verkosto 2012.)

Ohjaajat pyrkivät tietoisesti tukemaan ja vahvistamaan ryhmän yhteisöllisyyttä viikoittain toistettavilla käytännöillä. Toiminnallinen vanhempi- lapsi- ryhmä aloitetaan aina tervetulolaululla, jossa jokainen osallistuja huomioidaan nimeltä. Sen jälkeen käydään läpi viikonpäivä ja kuukausi sekä vuodenaikaan liittyvät

tärkeitä tapahtumia. Piirissä voidaan avata Suomen kielen käsitteitä auki esim. värinöpan avulla, siitä pitävät sekä äidit että lapset. Värinöpan avulla opiskellaan värejä ja niitä sanoja, jotka alkavat kyseisellä värillä. Yleensä kerhon aikana on annettu vanhemmille jokin kirjallinen tehtävä, missä käydään läpi eri yhteiskuntaan liittyviä tapahtumia. He saavat kirjoittaa suomalaisia sanoja omaan vihkoonsa sekä tehtäväpapereihin. Lapset piirtelevät, tai leikkivät vieressä. Lapsille järjestetään myös muuta toimintaa esim. muovailua tai maalausta, samalla kun vanhemmat oppivat ryhmässä. Kerhon päätteeksi on vapaata keskustelua ja yhteinen teehetki, johon äidit voivat tuoda mukanaan leipomiaan tuotteita. Teehetket ovat olleet yhteisöllisiä ja opettavaisia. (Vertaistukiryhmätoiminnan opas maahanmuuttajatyöhön 2012.)

Avoimien päiväkotien kanssa on yhdessä suunniteltu toimintaa maahanmuuttaja kotivanhempien kanssa. Äidit pääsevät siellä tutustumaan suomalaisiin perheisiin ja lapset saavat uusia ystäviä ja oppivat leikkimään toisten lasten kanssa. Lapset eivät välttämättä osaa leikkiä, he eivät tiedä mitä leikkikalulla tehdään. Kun he näkevät toisten lasten leikkivän, hekin oppivat leikkimään ja saavat kavereita toisista lapsista. Äitienkin elämä on voinut olla niin yksinäistä, etteivät he ole tavanneet kodin ulkopuolisia ihmisiä, eivätkä lapsetkaan osaa olla vieraitten ihmisten seurassa. Kerhoissa äidit kertovat innoissaan omasta maastaan ja omasta kulttuuristaan. Kerhoissa he oppivat suomen kieltä vertaistukiryhmän avulla, joka antaa heille valmiudet lähteä eteenpäin opiskelemaan kaupungin järjestämille ”oikeille” suomenkielen kursseille. He saavat rohkeutta ja uskaltavat lähteä etsimään itse lisää palveluja sekä kyseenalaistamaan asioita. Osaava vanhempi -hankkeen kautta tehdään myös jalkautunutta sosiaalityötä ja ohjataan kotoa käsin vanhempia ja lapsia toiminnallisiin ryhmiin. Yhteistä kieltä ei yleensä ole, mutta siitä huolimatta kaikki ovat tulleet hyvin toimeen keskenään. (Osaava vanhempi -hanke 2012.)

Maahanmuuttaja kotivanhemmille tarkoitettuja toiminnallisia ryhmiä järjestetään Vantaalla olevissa avoimissa päiväkodeissa. Avoimet päiväkodit on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heitä kotonaan hoitaville vanhemmille tai hoitajille. Toiminta on ilmaista, eikä päiväkoteihin tarvitse erikseen ilmoittautua. Avoimien päiväkotien toiminta perustuu aktiiviseen yhteiseloön ja vanhemmat huolehtivat

siellä itse lapsistaan. Avoimien päiväkotien toimintaa kehitetään vanhempien esittämien toiveiden pohjalta henkilökunnan kanssa yhdessä toteuttaen. Avoimien päiväkotien toiminta sisältää vapaamuotoista yhdessäoloa, leikkimistä, taideaineita, musiikkia, liikuntaa ja retkiä. Päiväkodeissa on nähtävänä tarkempia viikko ja kuukausiohjelmia. Vanhemmilla on myös mahdollisuus saada tukea ja keskustella kasvatuksesta, lapsen kehityksestä ja lapsiperheen arjesta. Avoimien päiväkotien yhteydessä voi toimia myös maksullisia kerhoja. Vantaalla varhaiskasvatus ja päivähoito tukevat perheen muodostamaa perustaa lapsen kasvuun ja kehityksen tukemiseen, jokaisen perheen mukaan. Kotona hoidettaville alle 3- vuotiaille lapsille tarjotaan toimintaa varhaiskasvatuksen kerhoissa, avoimissa päiväkodeissa sekä asukaspuistoissa. Alle 3- vuotiaille maksetaan kotihoidon tukea. Vantaa lisän voi saada 2- vuotiaaksi asti, jos perheen muut lapset eivät ole päivähoitossa. (Vantaan kaupunki 2012.)

Avoimissa päiväkodeissa lapsi voi kokea itsensä, sekä oman arvonsa sen mukaan, miten ympäristö suhtautuu häneen. Ympäristön verbaalinen ja ei- verbaalinen viestintä määrittää hänelle omaa itseään. Miten lapsen ympäröivä yhteisö vastaa hänen pyyntöihinsä tai itkuunsa opettaa lapsen reagoimaan ja huomaamaan kuinka vakavasti häneen suhtaudutaan. Hän käsittää minkälainen lapsi hän on, siitä miten häntä kuvaillaan ja siten lapsi omaksuu nämä ympäristön käsitykset itsestään. Hän alkaa käyttää samoja määritelmiä ja ne muodostavat hänelle minä kuvan omasta itsestään. Pienille lapsille omien vanhempiensa peilaukset ovat tärkeämpiä, kuin muiden ihmisten. (Alitorppa- Niitamo 2008, 42-43.)

Maahanmuuttajan ikä muuttohetkellä ja hänen koulutustaustansa ovat tärkeitä asioita hänen kotiutumiseensa. Vanhempien maahanmuuttajien on vaikeampi sopeutua ja omaksua uusia kulttuurimalleja, sillä he ovat jo kerran käyneet läpi sosialisoinnin syntymämaassaan sen maan ja tietyn ryhmän kulttuuriin, tämä vaikeuttaa ja hidastaa uuden kulttuurin omaksumista. Lapset ja nuoret oppivat kielenkin helpommin. Ennen maastamuuttoa hankittu koulutus näyttää myös helpottavan uuteen kulttuuriin sopeutumista. Aikaisemman koulutuksen ansiosta muuttaja on halukas oppimaan ja ottamaan vastaan haasteita. Hänellä on paremmat valmiudet uuden kielen oppimiselle. Maahanmuuttaja, joka ei saa

hankkimalleen koulutukselle uudessa maassa käyttöä tai arvostusta, saattaa kokea sosiaalisen aseman putoamisen turhauttavaksi. (Alitorppa- Niitamo 2008, 31.)

5.3 Opetusmateriaalin kuvaus ja sisältö

Hankeharjoitteluni aikana yhteen keräämäni nettisivut koskevat maahanmuutto-työhön ja kotouttamiseen liittyviä asioita. Keräsin eri nettisivuilta tietoja viranomaisista, yhteiskunnan palveluista ja niitten käyttömahdollisuuksista. Nettisivut sisältävät perustietoa Suomessa asumisesta, opiskelusta, työelämästä sekä taloudesta ja sen hoitamisesta. Materiaalissa kerrotaan mitä yhteiskunnan myöntämät tuet tarkoittavat ja siitä miten ne on käytettävä oikein. Kotouttamiseen liittyvistä asioista on paljon tietoa saatavilla, mutta Internetissä tieto on hyvin hajanaista ja sitä on aikaa vievää etsiä. Nyt yhteen keräämiäni sivut, ovat helpommin löydettävissä ja ne ovat työntekijöitten käytössä nopeasti. Tietoja on linkitetty myös mahdollisimman monille eri kielille. Nettisivujen yhteen keräämisessä oli haastavinta se, miten saisin sivuista toimivat myös siten, että niitä pystyttäisiin käyttämään myös suoraan tulostettuna opetusmateriaalina. Referoin sivuille tärkeimmät asiat nettisivujen sisällöstä kirjallisessa muodossa, joten materiaalia voi jo sinänsä käyttää ohjauksessa ja opetuksessa tukevana materiaalina, ilman nettilinkkejä. (Liitteet 1,2 & 3, 2012.)

Tutkimuskysymykseni olivatkin: Miten saisin yhteenkerätyistä nettisivuista siten toimivat, että niitä voi käyttää opetuksen ja ohjauksen apuna ilman tietokonetta tai Internetiä? Mitkä asiat ovat maahanmuuttajille tärkeitä perusasioita siitä mitä heidän tulisi tietää Suomesta ja miten perustieto asiasta esitettäisiin? Onko keräämäni materiaalini kautta saatu tieto ennalta tuttua? Oliko saatu tieto tarpeellista?? Muuta sanottavaa materiaalista?

Kuitenkin yhteen keräämäni materiaalin sisältöä oli rajattava, sillä kaikkea kotouttamiseen tarvittavaa tietoa en olisi voinut kerätä työharjoitteluni aikana. Valitsin harjoittelupaikan ohjaajan kanssa tähän materiaalipakettiin vain tärkeim-

mät, kotouttamista tukevat aiheet. Valinta perustui käytännön työssä tehtyyn havainnointiin ja siinä todettuun puutteeseen.

Yhtyeenkootun nettimateriaalin täytyi pystyä vastaamaan sisällöltään tärkeimpiin suomalaisen yhteiskunnan perusasioihin, kuten asuminen, koulutus ja työelämä sekä talous. Ne ovat ensimmäisiä asioita mistä maahanmuuttajien kotoutuminen Suomeen alkaa. Suomen kielen oppiminen on ensisijainen, joilla kotoutuminen voidaan aloittaa. Kielen oppimisen myötä kaikki muutkin asiat alkavat hahmottua maahanmuuttajille. Osaava vanhempihanke tekee yhteistyötä Vantaan Aikuisopiston kanssa, josta suomen kielen opettajat tulevat opettamaan kotivanhempia .

Mietin myös sitä, kuinka tärkeää on tietää, miten Suomessa asutaan? Mistä haetaan asumistukea ja mitkä ovat asumisen säännöt? Miten rahat riittävät? Miten vuokra maksetaan? Mitä tarkoittaa paloturvallisuus ja miten jätehuolto toimii? Miten ja mitä voi opiskella Suomessa? Mitä tukimuotoja opiskeluun on saatavana? Eri kulttuureista tulleille ihmisille ei ole välttämättä selvää suomalaisen kerrostaloasumisen säännöt. Joskus puita on poltettu sähköuuneissa ja vuohia pidetty kellari- varastoissa ja jopa sisällä asunnoissa. Kulttuurierot näkyvät räikeimmillään näissä tapahtumissa, jotka joskus ylittävät uutiskynnyksen. (Liite 1, 2012.)

Talouden seuranta ja rahan käyttö ovat myös asioita, joista maahanmuuttajien kanssa joutuu usein neuvottelemaan. Varsinkin, kun yhteiskunnalta saadut tuet käytetään aivan johonkin muuhun tarkoitukseen, kuin siihen, mihin ne on myönnetty. Kelan myöntämää asumistukea käytetään usein väärin, myönnettyt rahat menevät muualle ja vuokrat jäävät maksamatta. (Liite 2, 2012.)

Opiskelu ja työelämä sekä työttömyys ovat myös niitä asioita, jotka ovat hyvin ajankohtaisia kotouttamistyössä. Työ- ja Elinkeinotoimiston palvelut, työttömyyspäivärahan käyttäminen sekä sääntöjen sekä ohjeitten noudattaminen ei ole aina itsestäänselvyys maahanmuuttajille. He eivät ole oppineet omassa kulttuurissaan sitoutumaan samalla tavoin tiettyihin asioihin, eivätkä ymmärrä sitä,

että jos jättää ilmoittautumatta työvoimaviranomaiselle, voi menettää korvausrahansa. (Liite 3, 2012.)

6 MAAHANMUUTTAJATYÖ VANTAAN SEURAKUNNISSA

Vantaalla asuu paljon maahanmuuttajia, jotka edustavat yli sataa eri kansallisuutta. Seurakunnan jäsenet puhuvat yhteensä noin 30 eri äidinkieltä. Seurakunta tukee maahanmuuttajia henkisesti, hengellisesti sekä sosiaalisesti. Seurakunnan toiminta on avointa kaikille ja sitä järjestetään maahanmuuttajille tarpeen mukaan. Seurakunta tarjoaa keskusteluapua, leirejä ja retkiä sekä kansainvälisiä jumalanpalveluksia. Maahanmuuttajien on mahdollista osallistua myös eri uskontokuntien välisten työryhmien toimintaan ja tämän kautta edistää eri uskontokuntien välistä vuoropuhelua. Maahanmuuttajat voivat osallistua myös seurakunnan järjestämiin koulutustilaisuuksiin ja seminaareihin. Tarpeen vaatiessa he voivat käydä myös rippikoulun ja osallistua raamattupiireihin Vantaan seurakunnat tarjoavat maahanmuuttajille toimintaa ja tiloja erilaisten ryhmien käyttöön. Rekolan seurakunnassa pidetään englanninkielistä kansanmusiikkiklubia ja Tikkurilassa on arabiankielinen raamattupiiri. Vantaan kansainvälisyys alkaa näkyä jo seurakuntien toiminnassakin. Maahanmuuttotyössä toimivat arabiankieliset sekä kiinankieliset pastorit, jotka ovat yhteisesti myös pääkaupunkiseudun seurakuntien yhteisessä palveluksessa. Maahanmuuttajista noin puolet on kristittyjä. Useat heistä hakeutuvat ortodoksisen tai katollisen kirkon vapaista suunnista, mutta maahanmuutto on kasvattanut myös luterilaisia seurakuntia. (Vantaan seurakunnat 2012.)

6.1 Monikulttuurisuus seurakunnissa

Monikulttuurinen työ seurakunnissa tuo esiin haastavia ja yllättäviä tilanteita. Työhön ei ole olemassa valmiita ratkaisumalleja, vaan ne täytyy luoda jokaiseen tapahtumaan erikseen. Vantaalla huomattiin, että järjestöjen on joskus helpompaa tehdä monikulttuurista työtä, kuin seurakunnan. Tämä asia tiedostettiin jo Osaava vanhempi -hankkeen toiminnallisissa ryhmissä, joita järjestettiin seurakunnan tiloissa keväällä 2012. Joillekin uskontokunnille riitti jo pelkästään ristin näkeminen talon katolla kun he ymmärsivät siitä, että kysymyksessä on seurakunnan järjestämä tila. Tämä esti Vantaalla usean maahanmuuttaja vanhem-

man mukaan tulemisen toiminnallisiin ryhmiin. Seurakunnan kasvatustyöntekijät alkoivat pohtia hyviä käytäntöjä, joita he voisivat käyttää etsiessään pysyviä työkaluja maahanmuuttajien parissa työskenteleville. Perustettiin MONESA-hanke, joka pohtii monikulttuurisuutta sekä nuorten osallisuutta seurakunnan toimintaan. Seurakunta on yhteisö, johon kutsutaan kasteessa. Raamatussa seurakuntaa kutsutaan myös Kristuksen ruumiiksi. Monikulttuurinen ryhmä tekee näkyväksi maailmanlaajuista seurakuntaa, eikä rajaa maahanmuuttajia omaksi ryhmäkseen. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2008.)

Monikulttuurinen perhetyö voi olla maahanmuuttajille tukiverkko, jonka varassa jaksaa pyörittää arkea. Toiminta virkistää ja tukee perheitä arjen kysymyksissä. Kerhoista voi löytää itselleen vertaistukea tai lenkkiseuraa. Se voi toimia kielikylpynä lapsille ja aikuisille. Lisäksi kerhoista saa tietoa siitä miten Suomalainen yhteiskunta toimii. Esim. perhekerhoissa vieraillee usein alueellisia vierailijoita, joiden palvelut liittyvät lapsiperheitten toimintaan. Nykyään perheissä on yhä enemmän monikulttuurisuutta. Pääkaupunkiseudulla on jo joka kymmenes avio- liitto monikulttuurinen. Nykyään yleisin toisesta puoliosasta on syntyperältään venäläinen, ruotsalainen tai virolainen. Kaksiskulttuurisissa perheissä elää noin. 160 000 lasta. Monikulttuurisen yhteiskunnan käsitettä on käytetty lukuisasti eri merkityksissä siitä lähtien, kun se 1960 -1970 -lukujen vaiheessa nousi keskusteluihin suurimmissa maahanmuuttomaissa. Nimenomaan maahanmuuton on katsottu tehneen nämä maat monikulttuurisiksi. Toisaalta on olemassa maita, joissa on jo vuosikymmeniä asunut merkittäviä maahanmuuttajaryhmiä, ilman että ne olisivat vaikuttaneet maan kulttuuriin tai yhteiskuntakuvaan. Tunnettu esimerkki tästä on Saksa, joka vielä 1990 -luvullakin väitti olevansa ei maahanmuuttomaa vaikka siellä oli asunut 1950 -luvulta saakka ”vierastyöläisiä”. Monikulttuurisuus ei välttämättä liity maahanmuuttoon, vaan yhteiskunnan sisällä on mahdollista erottaa useita erillisiä kulttuureita. John Rexin mukaan monikulttuurisiksi käsitettyjä yhteiskuntia on kahdenlaisia: yhteiskuntia, joissa maahanmuuttajilla on oikeus olla olemassa, mutta ne eivät nauti tasavertaisista oikeuksista ja arvostuksesta. Toisaalta on olemassa myös yhteiskuntia, joissa maahanmuuttajien oikeudet omaan kulttuuriinsa tunnustetaan ja he ovat tasavertaisia muiden kansalaisten piirissä. (Lepola 2000, 198- 199.)

Seurakunnan tarjoama toiminta ei välttämättä houkuttele toisen uskontokunnan edustamaa maahanmuuttajaa sillä uskonto rajaa ja määrittelee ihmisten elämää monin eri tavoin. Seurakunnissa maahanmuuttajat ovat usein vapaaehtoisina toimijoina. He voivat itse kertoa millaisia toiveita ja mahdollisuuksia heillä on seurakunnassa toiminnan suhteen. Seurakunnat tukevat myös maahanmuuttajien työnsaanti mahdollisuuksia. Monikulttuurisen työn tavoitteena seurakunnissa on edistää maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen sekä lisätä osallisuutta kirkkoon ja yhteiskuntaan. Seurakuntia rohkaistaan olemaan avoimia maahanmuuttajia kohtaan ja rakentamaan etnisistä epäluuloista vapaata seurakuntaelämään. Maahanmuuttajat haastavat kirkkoamme uudistumaan. Kirkkohallitus tukee seurakuntia ja sen työntekijöitä tähän työhön. Kuten ekumeenisessa paastojulistuksessa vuonna 2009 sanotaan: ” Me tahdomme puolustaa ihmisarvoa käytännön arkipäivässä, omassa seurakunnassamme sekä yhteiskunnassamme. Haluamme edistää kaikkien maassamme olevien ihmisten hyvinvointia, perheyhteyttä, elämänlaatua ja ihmisoikeuksia. Tahdomme kutsua eri puolilta maailmaa tulleita sisariamme ja veljiämme yhteyteen ja osallisuuteen seurakunnissamme. Haluamme asettua hädässä olevien turvapaikanhakijoiden puolelle ja puolustaa heidän oikeuttaan kansainväliseen suojeluun Suomessa. Ottaa vastuamme, jakaa omastamme ja toimia epäoikeudenmukaisuuden poistamiseksi maailmastamme.” (Kirkkopalvelut 2009.)

Seurakunnan on tärkeää rakentaa yhteyttä alueen muihin kirkkokuntiin ja huolehtia ekumeenisten pelisääntöjen noudattamisesta. Avoimuus, tiedottaminen, neuvottelu ja yhteistyö lisäävät keskinäistä luottamusta. Monikulttuurisuus seurakunnissa mahdollistuu kun eripuolilta maailmaa tulleet ihmiset pääsevät osalliseksi seurakuntayhteydestä ja seurakunnan toimintamuodoista. Tämä edellyttää seurakunnan perinteisten toimintamallien tarkastelua. Onko seurakunta aidosti avoin ja kiinnostunut alueelle muuttavista ja siellä jo asuvista ihmisistä? Uudet asukkaat ovat, kuin peili seurakunnalle ja hyvä mahdollisuus kehittää seurakunnan kaksitahoista identiteettiä paikallisena ja universaalina Kristuksen seurakuntana. Monikulttuurinen seurakunta antaa tilaa eritavalla ajatteleville ihmisille ja erilaisille kristillisen uskon ilmaisuille. Seurakunnan monikulttuurista työtä kehitetään ottamalla maahanmuuttajia mukaan vapaaehtoistyöhön. Työharjoittelun ja tukityöllistämisen kautta seurakunta tukee maahanmuuttajien työ-

hön pääsyä. Niiden kautta avautuu myös mahdollisuus tutustua kristilliseen seurakuntaelämään ja toimintaan. Monikulttuurisen työn erityispiirteitä ovat: Osallisuutta edistävä toimintatapa, voimaannuttava työote, moniammatillinen yhteistyö, paikallinen verkostoyhteistyö, perhekeskeinen työote ja ekumeenisuus. (Sakasti.fi. i.a.)

6.2 Seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö

Vantaalla on paljon kotonaan lastaan hoitavia maahanmuuttajavanhempia, jotka eivät pysty elämäntilanteensa vuoksi osallistumaan kaupungin järjestämiin kotoutumis- koulutuksiin. Kotona ollessaan he eivät opi suomen kieltä eivätkä tutustu suomalaiseen yhteiskuntaan tai sen toimintaan. Tämä vaikeuttaa heidän kuin myös heidän lastensa kotiutumista Suomeen. Vanhemmat eivät pysty olemaan lapsilleen tukena koulunkäynnissä eivätkä harrastustoiminnassa. Osa näistä perheistä on asunut Suomessa jo kymmeniä vuosia mutta he eivät vielä pysty asioimaan viranomaispalveluissa, eivätkä viranomaiset tavoita heitä. Neuvola on ainoa paikka, jossa kaikki äidit asioivat. Kuitenkin nekin äidit, jotka osaavat asioida viranomaispalveluissa tarvitsevat tulkkia avukseen asiointiin, tulkkina toimii usein joku hyvä ystävä tai oma lapsi. Oma lapsi tulkkina ei ole hyvä ratkaisu, sillä se muuttaa kotona perheen jäsenten rooleja huonoon suuntaan, aikuisen auktoriteetti katoaa lasten silmissä ja valtasuhteet perheissä vaihtuvat aikuiselta lapsille. Täysiaikaiseen koulutukseenkaan nämä aikuiset eivät voi osallistua, koska päivähoitoa ei ole järjestetty koulutuksen ajaksi ja heidän pitää hoitaa myös kotityöt. Usein he itse haluavat myös hoitaa kotonaan lapsensa kotihoidontuen avulla.(Osaava vanhempi- hanke, 2012). Maahanmuutto ja kotoutuminen helpottuisivat, jos vastaanottava yhteiskunta olisi jo valmiiksi kulttuuriyhteiskunta, joka ei pyrkisi maahanmuuttavien ryhmien sulattamiseen. Monikulttuuriseen liittyä nimenomaan se, että vastaanottava yhteiskunta hyväksyy ja tukee maahanmuuttajien omaa kulttuuria ja identiteettiä. (Lepola 2000, 204 .)

Maahanmuuttajien iällä, sukupuolella ja sillä, onko taloudessa kouluikäisiä lapsia on suuri vaikutus maahanmuuttajien kotoutumiseen. Lapset sopeutuvat

yleensä nopeammin ympäröivään yhteiskuntaan ja sen kulttuuriin. Lapset oppivat nopeasti kielen ja omaksuvat uuden kulttuurin tavat. Miehiä on todettu kotiutuneen rakenteellisesti nopeammin uuteen yhteiskuntaan, kuin naisten. Naiset taas onnistuvat paremmin sosiaaliseen ja kulttuurilliseen integraatioon. (Lasonen & Ursin 2007, 272.) Maahamme on parhaillaan kasvamassa pakolaisten vastaanotosta ja perheiden yhdistämisestä johtuen, uusia etnisiä ryhmiä, joilla on oikeus omaan äidinkieleensä. Tämä asettaa uusia haasteita yhteiskunnallemme. Suomella on mahdollisuus kehittää yhteiskuntaa monikulttuurisemmaksi ja rikkaammaksi. Maassa olevilla etnisillä ryhmillä on oikeus säilyttää oma kulttuuriperimänsä samalla, kun he sopeutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan. (Lepola 2000, 204.)

Osaava vanhempi -hankeen ja Vantaankosken seurakunnan kesken yhteistyönä suunniteltiin ja toteutettiin kotivanhempi & lapsi kerho maahanmuuttajavanhemmille sekä heidän lapsilleen seurakunnan tiloissa. Kerhossa oli mukana Vantaankosken seurakunnasta lastenohjaaja ja Osaava vanhempi -hankkeesta suomenkielen opetuksesta sekä toiminnan suunnittelusta vastaava henkilö. Tämän kerhon kokoavana tekijänä toimi Vantaankosken seurakunnan diakonityöntekijä. Ryhmä kokoontui kerran viikossa seurakunnan kerhotiloissa. Vantaankosken seurakunta vastasi Myyrmäen alueen kotivanhempi-lapsiryhmän toiminnasta. (Osaava Vanhempi -hanke 2011.)

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimukseni on kehittämispainotteinen, sen avulla kehitetään, toteutetaan ja arvioidaan uusia tuotteita, toimintatapoja ja työkäytäntöjä. Kehittämispainotteinen työ voidaan tuottaa hankkeessa projektina, jonka lopputuloksena työ syntyy. (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 32.) Kehittämispainotteinen opinäytetyö voidaan toteuttaa sekä tuotekehittelynä tai kehittämishankkeena. Sen tavoitteena on käytännön toiminnan oheistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai uusien palvelujen ja tuotteiden suunnittelu ja toteutus. Olennaista on, että kehittämispainotteisessa työssä yhdistyvät käytännön toteutus ja raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010, 33.)

Tutkimuksen taustalla vaikuttavat tutkijan aikaisemmat kokemukset ja havainnot tutkittavasta asiasta. Tutkijalla ei ole ennakkotietoa tutkimuksen tuloksista. Laadullisessa analyysissä tutkijan pitäisi oppia uutta tutkimuksen edetessä, eikä hänen aikaisemmat tietonsa asiasta saa vaikuttaa tutkimuksen lopputulokseen. Tutkimuksessa käytetään analyysiä, jolloin tutkija pyrkii paljastamaan odottamattomia seikkoja. Lähtökohtana on aineiston monipuolinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. (Hirsijärvi ym. 1998, 165.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan asema on keskeisempi kuin tilastollisessa tutkimuksessa. Tutkijalla on mahdollisuus joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tämä mahdollistaa tutkimuksellisten mielikuvituksen sekä uusien työtapojen käytön. (Eskola & Suoranta 1998, 20.) Tutkimuksessa on hyvä keskittyä jo olemassa olevaan aineistoon ja täydentää sitä tarvittaessa hankkimalla lisää tietoa teorian avulla. Teorian avulla syntyy hyvin jäsentynyt viitekehys aineistosta. (Eskola, Suoranta 1998, 64-65.)

Tutkimusmateriaalini pohjalta kyselin maahanmuuttotyössä työskenteleviltä työntekijöiltä sekä maahanmuuttaja kotivanhemmilta, yhteen keräämäni yhteiskuntatietoutta sisältävän nettimateriaalin tarpeellisuutta. Teemahaastattelun idea on yksinkertainen: Kun halutaan tietää mitä joku ajattelee asiasta, on parempi kysyä sitä häneltä itseltään. Joskus on kuitenkin parempi tehdä itse päätelmiä etsimällä erilaisia johtolankoja ja esimerkkejä, varsinkin silloin, kun tutki-

jalla ei ole mahdollisuutta kysyä sitä suoraan haastatettavalta. (Aaltola & Valli 2007, 25.)

Teemahaastattelussa haastattelijalla on mielessään asioita, teemoja, joista hän haluaa haastateltavan kanssa keskustella. Miten tutkija lopulta päättää mitä kysyy? Teemarungon voi tehdä ennen haastattelua. Sen mukaan kyseltäessä tietää missä mennään, eikä poikkea suuresti pois tarkoituksestaan. Teemarunko voi sisältää kolmentasoisia teemoja. Ylimmällä tasolla ovat laajemmat teemat, aihepiirit, joista on tarkoitus keskustella. Toisella tasolla on tarkentavia apukysymyksiä, joilla varsinaista teemaa voi pilkkoa pienemmiksi ja helpommin vastattaviksi kysymyksiksi. Kolmannella tasolla sijaitsevat hyvinkin tarkat pikkukysymykset, jotka otetaan apuun vain silloin, jos aiempiin kysymyksiin ei ole saatu vastausta. (Aaltola & Valli 2007,37.) Käytettäessä aineiston analyysissä teemotittelua, joka merkitsee sitä, että aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja. Teemojen avulla on mahdollista vertailla tiettyjen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. Aineistosta voidaan erotella keskeiset aiheet ja esittää ne kokoelmana erilaisten kysymysten asettelussa. Aineistosta pitäisi löytää tutkimusongelman kannalta keskeiset asiat. (Eskola & Suoranta 1999, 175-176.)

8 AVOIN PÄIVÄKOTI VANTAALLA

8.1 Suunnittelupalaveri päiväkodin henkilökunnan kanssa

Menin tutustumaan avoimeen päiväkotiin ja sen henkilökuntaan, missä minulla oli aikomukseni tutkimukseni liittyvä materiaalin testaus suorittaa. Mukanani oli Osaava vanhempi- hankkeen vastaava ohjaaja, maahanmuuttotaustainen perhetyöntekijä sekä minä. Avoimen päiväkodin henkilökunta otti meidät ystävällisesti vastaan. Pidimme heidän kanssaan neuvottelun uudesta aloitettavasta maahanmuuttaja -kotivanhempien toiminnallisesta ryhmästä. Keskustelimme siitä miten ryhmässä toimitaan ja minkälaisella järjestyksellä sitä vietäisiin eteenpäin. Avoimen päiväkodin henkilökunta oli innostunut asiasta ja he olivat itse ehdottaneet, että heidän avoimessa päiväkodissa aloitettaisiin tällöinen toiminta. Alueella asui paljon maahanmuuttajia ja toimii myös Luetaan yhdessä ryhmä.

Henkilökunnalle oli uutta toiminnallisen ryhmän ohjaaminen maahanmuuttajille. He olivat kiinnostuneita siitä, miten toimitaan ihmisten kanssa, jotka eivät osaa suomea, ja yhteistä kieltä ei ole olemassakaan. Kerroin heille vertaisryhmätoiminnan muodoista, joiden kautta toiminnallisia ryhmiä voidaan ohjata, ilman yhteisen kielen varsinaista merkitystä. Kerroin myös niistä asioista, mitä maahanmuuttajien ryhmissä olisi hyvä käsitellä sekä siitä, miten saada ryhmäläiset tulemaan pakalle. Keskustelimme myös siitä kuinka vertaisryhmätoiminta on tehokkaaksi koettu kotouttamisen työkalu, joka sopii hyvin täydentämään kuntien järjestämää kotouttamistyötä. Mainitsin myös siitä, kuinka saadut kokemukset maahanmuuttajien vertaistukiryhmistä ovat osoittaneet sen, kuinka samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten ryhmätapaamiset ennaltaehkäisevät syrjintää ja ovat voitaannuttavia kokemuksia ryhmiin osallistuneille.

Kohderyhmää koskevat tiedustelut oli aloitettu jo ennen päiväkodin henkilökunnan tapaamista. Oli selvästi havaittu tarve, joka kohdistui alueen maahanmuuttajavanhempiin. Niihin vanhempiin, jotka olivat kotona alle 3- vuotiaan pienen lapsensa kanssa. Teimme päiväkodin henkilökunnan kanssa toimintasuunni-

telman ja sovimme työnjaosta. Päätimme, että minä vastaan toiminnallisesta osuudesta omaan tutkimukseeni perustuvilla yhteiskuntatietouteen liittyvällä materiaali paketeilla. Kyselin äideiltä mitkä asiat ovat heille tuttuja suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen eri palvelujärjestelmistä sekä mistä asioista he haluaisivat lisää tietoa. Samalla ohjaisin myös toiminnallisen ryhmän ja siihen liittyvät harjoitukset. Avoimen päiväkodin henkilökunta lupasi omalta osaltaan huolehtia lapsista ja heidän hoidostaan. Neuvottelu sujui hyvin ja kaikki osallistujat olivat tyytyväisiä. Päätimme tavata viikon päästä avoimen päiväkodin tiloissa, jolloin toiminnallisen ryhmän oli aika aloittaa virallisesti ensimmäisen kerran.

8.2 Tapaaminen ryhmän kanssa

Toiminnalliseen ryhmään oli lupautunut tulemaan viisi alueella asuvaa maahanmuuttaja äitiä. Maahanmuuttotyötä tekevä perhetyöntekijä oli henkilökohtaisesti kartoittanut tilannetta ja kutsunut heidät paikalle. Kun menin päiväkodille, mukanani oli maahanmuuttotyöstä vastaava perhetyöntekijä, sekä Osaava vanhempi -hankkeen hankevastaava. Päiväkodin henkilökunta otti meidät iloisesti vastaan, myös meistä oli mukava mennä sinne ja päästä aloittamaan toimintaa. Mutta pian alkoi kuitenkin näyttää siltä, ettei ketään kutsutuista tullut paikalle. Perhetyöntekijä soitteli puhelimella niille äideille, jotka olivat lupautuneet tulemaan mukaan ryhmään. Aluksi kukaan ei vastannut puhelimeen. Lopulta yksi äiti vastasi puhelimeen, jonka kautta saatiin tietoa myös muista äideistä. Jollakin oli lapsi sairastunut ja jollakin oli joku muu meno samaan aikaan. Ilma oli myös huono, joka vaikeutti äitien tuloa lastensa kanssa paikalle. Tunnelma oli hieman epätoivoinen, kunnes yksi äiti lapsensa kanssa lupasi tulla päiväkodille.

Kun äiti saapui lapsensa kanssa avoimen päiväkotiin, isä toi heidät autolla pihaan. Perhetyöntekijä esitteli minut äidille ja kertoi, että teen opiskeluuni liittyvää tutkimusta ja kyselen häneltä asumiseen, työhön ja koulutukseen liittyviä asioita. Perhetyöntekijä toimi minulle myös tulkkina. Äiti oli ollut Suomessa jo 5-vuotta. Hänellä oli kolmevuotias pikkutyttö ja hänen 5-vuotias poikansa oli päiväkodissa, joka sijaitsi samassa rakennuksessa, kuin avoin päiväkoti. Äiti ei ollut kuitenkaan koskaan kuullut, että samassa rakennuksessa sijaitsi myös

avoimen päiväkodin tilat, jossa hän voisi nuoremman lapsensa kanssa viettää aikaa ja tutustua muihin alueen äiteihin ja lapsiin. Avoimen päiväkodin tilat ovat auki kaikille myös toiminnallisten ryhmien aikaan, silloin parhaimmillaan voisi tapahtua maahanmuuttaja äitien ja suomalaisten äitien välistä kanssakäymistä, mikä voisi johtaa ystävyyssuhteisiin ja poistaisi ennakkoluuloja ihmisten väliltä. Kun Suomalaiset äidit tutustuisivat maahanmuuttaja perheisiin ja huomaisivat, että he ovat aivan samanlaisia kuin he itsekin. Heillä on samat toiveet haaveet, kuin kaikilla muillakin vanhemmilla.

Kävin paikalle saapuneen äidin kanssa läpi keräämääni yhteiskuntatietoutta sisältävää materiaalia. Kyselin häneltä läpi asioita, jotka liittyivät asumiseen. Hän tiesi paljon suomalaisesta asumiskulttuurista. Hän itse asui isossa rivitalo-asunnossa, missä oli oma sauna. Hän tiesi terveystalvakuista ja osasi asioida terveyskeskuksessa. Hän tiesi myös kirjastopalvakuista ja hänellä oli oma kirjastokortti. Ainoa asia mistä hän halusi tietää oli koulutus. Hän oli kiinnostunut opiskelusta lähihoitajaksi. Hänellä ei ollut tietoa miten opiskella suomessa. Mistä ja miten löytää opiskelupaikka? Miten haetaan koulutukseen? Kerroin hänelle mahdollisuuksista opiskeluun ja kielitaitovaatimuksista, jotka vaaditaan työskentelyyn suomalaisessa terveydenhuollossa. Nainen osasi vähän suomea ja kertoi kyllä ymmärtävänsä enemmän, kuin puhumaan. Mutta selvästi hänen kielitaitonsa ei ollut vielä riittävä suomessa työskentelyyn. Hän voisi mennä Vantaalla avoimissa päiväkodeissa toimiviin suomen kielen ryhmiin ja sen jälkeen hakea TE- Keskuksen kautta järjestettävälle suomen kielen kursseille. Lupasin tuoda äidille tietoja koulutukseen hakeutumista varten seuraavaa kertaa varten. Huomasin, että keräämässäni nettimateriaalissa voisi olla laajemmin esitetty asioita koulutuksesta suomessa, miten koulutukseen haetaan, milloin ovat hakuajat ja mitä merkitsee yhteishaku sekä miten opiskelupaikkaa haetaan netin kautta. Tämä äiti oli omalla tavallaan sopeutunut suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomenkieli ja sen osaaminen ei ole ensisijalla maahanmuuttaja äitien tärkeyslistalla. Heille ovat muut sosiaaliset asiat tärkeämpiä ja koska heidän miehensä hoitavat kaikki vaikeimmat yhteiskunnalliset asiat.

Äidit ovat mielellään kotiäitejä, niin kauan kuin he tulevat toimeen taloudellisesti. Sitten kun yhteiskunnan puolelta olevat tukitoimet ovat loppuillaan ja kotihoidon

tuki loppuu, heidän täytyy alkaa miettimään sitä, miten pärjää omillaan tässä yhteiskunnassa, vai pärjääkö? Se vaatii perheiltä ponnisteluja ja myös uuden opiskelua. Suomen kielen oppiminen on hyvin tärkeä asia tässä prosessissa. Kun osaa kielen, voi oppia ja omaksua kaiken muunkin. (Kristo, Päivi 2012.)

8.3 Palaveri henkilökunnan kanssa

Seuraavalla viikolla mennessäni avoimeen päiväkotiin, tiedotusta oli lisätty viikon aikana henkilökohtaisesti maahanmuuttajavanhemmille perhetyöntekijän välityksellä. Paikalle ei tullut taaskaan yhtään maahanmuuttajavanhempaa. Minulla oli aikaa keskustella avoimen päiväkodin henkilökunnan kanssa. Henkilökunta ihmetteli miksi ei yhtään maahanmuuttajavanhempaa tullut ryhmään, vaikka he henkilökohtaisesti tiesivät siitä kuinka paljon alueella asuu heitä. Henkilökunta kertoi siitä, kuinka alueella on ollut jo vuosia sitten monikulttuurisuutta ja heillä oli myös omakohtaista kokemusta heidän lapsiensa hoitamisestaan ja siitä miten lapset sopeutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Keskustelimme myös siitä, että lapset ovat nopeita oppimaan ja sulautuvat helposti ryhmään, mutta aikuisilla maahanmuuttajilla se on vaikeampaa. Usein lapset joutuvat myös tulkkaamaan vanhemmilleen, mitä sanotaan ja mistä puhutaan.

Mietimme sitä, miksi päiväkotiin ei tullut maahanmuuttajakotivanhempia. Kysyin miten heidän mielestään olisi lisättävä tiedotusta? Olivatko he ilmoittaneet esimerkiksi seinän toisella puolella olevassa päiväkodissa vanhemmille, että heillä on mahdollisuus tulla pienien lastensa kanssa myös avoimen päiväkodin tiloihin? Tästä asiasta työntekijät eivät he olleet kertoneet vanhemmille. Tätä asiaa oli pidetty itsestään selvänä, mutta kukaan ei ollut koskaan kyseenalaistanut sitä, tiesivätkö maahanmuuttajavanhemmat tästä mahdollisuudesta? Ei ainaakaan tämä yksi äiti, jota haastattelin ensimmäisellä kerralla tiennyt asiasta. Hän kertoi, että hän oli aina ihmetellyt mikä tässä osassa päiväkotia oli, kun hän vei toisen lapsensa seinän taakse hoitoon.

Tiedotuksessa on ollut selvästi puutteita. Kaikki luulivat, että joku muu oli tiedottanut asiasta. Toiminnallisista ryhmistä tiedotus ei ollut riittävää siten, että se oli jätetty vain perhetyöntekijän varaan. Päätimme lisätä tiedotusta sekä päiväkodin puolella että myös itse toimittaisin ilmoituksen toiminnallisesta ryhmästä paikallisen neuvolan seinälle ja pyytäisin terveydenhoitajaa tiedottamaan asiaa alueen maahanmuuttajakotivanhemmille

8.4 Suomalaisäitien kiinnostus herää

Kun tiedotusta toiminnallisista ryhmistä oltiin lisätty, menin taas avoimeen päiväkotiin. Paikalle ei tullut tälläkään kertaa yhtään maahanmuuttajavanhempaa. Huomasin, kuinka vaikeaa on aloittaa uuden ryhmän toimintaa. Tämä ei varmasti koske ainoastaan maahanmuuttajavanhempia, vaan myös suomalaisia vanhempia. Avoimessa päiväkodissa käyvät suomalaiset äidit olivat kuunnelleet suunnitelmastani aloittaa toiminnallinen ryhmä maahanmuuttajavanhemmille. He olivat itse myös kiinnostuneita ryhmästä ja tulivat kysymään minulta, saavatko myös suomalaiset äidit osallistua ryhmän toimintaan. Olin hieman yllätynyt tästä ehdotuksesta. Mutta kerroin heille, että ajatushan olisi se, että sekä suomalaiset vanhemmat ja maahanmuuttajavanhemmat voisivat yhdessä osallistua avoimen päiväkodin toimintaan ja oppisivat näin tuntemaan toisensa. Silloinhan tapahtuisi kaikkein parhaiten kulttuuriin sopeutuminen ja alueella asuvat perheet oppisivat tuntemaan toisensa. Mikä poistaisi myös ennakkoluuloja ja estäisi syrjäytymistä etnisen taustan vuoksi.

Huomasin, kuinka haastavaa on aloittaa kokoamaan uutta toiminnallista ryhmää kasaan, varsinkin, kun oma aikani oli rajoitettu muun opiskeluni puitteissa. Huonon osallistujamäärän perusteella päätin jatkaa tutkimustani keväällä 2013, jo olemassa olevissa valmiissa maahanmuuttajakotivanhempia & lapsi ryhmissä. Kokonaan uuden ryhmän muodostaminen osoittautui liian vaikeaksi tässä vaiheessa harjoitteluani, joka oli jo loppusuoralla. Olisi vienyt liian paljon aikaa saada uusi ryhmä kokoon ja toimivaksi uudella alueella. Muissa alueen avoimissa päiväkodeissa tiedottaminen oli aloitettu heti hankkeen alkuvaiheessa ja nyt hankkeen loppuvaiheessa toiminta pyörii täydellä teholla. Opinnäytetyötäni

varten aion testata materiaaliani toisessa jo olemassa olevassa, valmiissa avoimen päiväkodin ryhmässä Vantaalla.

9 TOINEN AVOIN PÄIVÄKOTI VANTAALLA

Keväällä 2013, aloitin yhtyeenkerätyn nettimateriaalini testaamisen toisessa Vantaan kaupungin avoimessa päiväkodissa. Siellä toimi myös Luetaan yhdessä -ryhmä sekä toiminnallinen maahanmuuttaja kotivanhempien ryhmä. Osallistujat olivat siis jo valmiina, eikä ryhmää tarvitsisi erikseen kutsua kokoon. Luetaan yhdessä -ryhmä oli suosittu, koska siellä vanhemmat saivat opiskella suomen kieltä ja koulutetut lastenhoitajat hoitivat silloin heidän lapsiaan. Toiminnallisessa ryhmässä kävi myös suomalaisia vanhempia ja maahanmuuttajia. Tällä alueella oli selvästi havaittavissa ero ensimmäiseen avoimen päiväkodin toimintaan, koska myös isät sekä kantaväestöön kuuluvat vanhemmat tulivat mukaan ryhmiin..

Olin sopinut avoimen päiväkodin henkilökunnan kanssa edellisellä viikolla henkilökohtaisesti, että tulen perjantaina heidän toiminnalliseen ryhmäänsä. Alkulaulun jälkeen pyytäisin maahanmuuttajavanhemmat toiseen huoneeseen ja kävisin heidän kanssaan läpi materiaalia, jota tutkin.. Toiminnallisessa ryhmässä oli kiitettävästi osallistujia, mutta vain yksi maahanmuuttaja isä lapsensa kanssa. Pyysin isän juttelemaan kanssani meille varattuun tilaan. Kerroin hänelle että teen opiskeluuni liittyvää tutkimusta ja haastattelen häntä materiaalini pohjalta, jos hänelle vain sopii. Hän suostui ja aloitimme käymään läpi materiaaliani. Otimme hänen lapsensa mukaan, joka samalla luontevasti leikki kun me keskustelimme isän kanssa. Yhdessä kävimme asioita läpi kohdasta asuminen, talous, terveydenhuolto, työskentely ja opiskelu. Mies osasi ymmärrettävästi suomea, vaikka minun oli vaikea pysyä mukana hänen nopean puhetapansa vuoksi. Materiaalini pohjalta löytyikin useita asioita, joissa miehellä oli epätietoisuutta. Asumista käsittelevästä osasta löytyi yhteys siihen, että perhe ei ollut osannut hakea Suomessa asumistukea. He eivät ymmärtäneet mitä asumistuki merkitsi Mies puhui suomea, mutta ei ymmärtänyt kuitenkaan tarpeeksi hyvin sitä, mitä hänelle puhuttiin, varsinkin virastoissa. Hänen ei ollut aikaisemmin tiennyt asumistuesta, eikä hän ollut osannut hakea sitä. Nyt hän oli vähän aikaa sitten hakenut asumistukea ja hänelle oli maksettu sitä takautuvasti. Hän ei ollut kuitenkaan käsittänyt sitä, että toimeentulotuen asiakkaana se katsottaisiin hä-

nelle myös tuloksi, joka otetaan huomioon seuraavan kuukauden sosiaalietuuksia myönnettäessä.

Oman terveytensä kanssa hänellä nousi esiin myös ongelma, joka oli hänen sotavammansa, siitä huolimatta hän oli Te- palveluissa työnhakijana ja etsi töitä. ”Ettei tarvitsisi olla riippuvainen mistään sosiaalista ja saisi enemmän rahaa”, hänen sanojaan lainaten. Kuntoutustuen tai muun kuntoutuksen piiriin häntä ei oltu ohjattu, tai hän ei ollut ymmärtänyt mikäli häntä oltiinkin ohjattu. Neuvoisin häntä hankkimaan lääkärintodistuksen ja toimittamaan sen Te- palveluihin ja Kelaan. He osaisivat myös neuvoa hänelle jatkosta eteenpäin, miten menetellään ja mitkä ovat hänen oikeutensa. Opiskelun kohdalla esille nousi se, että hän tahtoisi, että hänen vaimonsa saisi oleskeluluvan ja pääsisi opiskelemaan suomenkieltä ja ammattia itselleen.

Tämä haastattelu tutkimusmateriaalini avulla paljasti tämän perheen kohdalla olevia ongelmia. Olin yllättynyt siitä, että tätä perusmateriaalia läpikäydessä päästiin oikeisiin ongelmiin käsiksi. Tämän perheen tilanne oli ollut jo pitkään hankala ja nyt tutkimusmateriaalini pohjalta alkoi selvitä heidän perheensä ongelmat sekä se, ettei suomenkieltä ymmärretty kuitenkaan tarpeeksi siten, että asiointi viranomaisten kanssa olisi ollut toimivaa.

9.1 Haastattelusta esiin nousseita ongelmia

Seuraavalla kerralla tapasin koko edellä mainitun maahanmuuttajaperheen avoimessa päiväkodissa. Paikalla oli koko perhe. He olivat käyttäneet takautuvasti maksetut asumistukirahat muihin tarpeisiin ja sosiaaliohjaaja oli evännyt heiltä vuokratuen. Tilanne oli vakava ja vaati selvittelyä. Minun tutkimusmateriaalin testaukseni johtikin oikean ongelman ratkaisuun ja aloinkin tutkimuksen sijaan pohtimaan ratkaisua heidän ongelmaansa sekä sitä, mitä kautta niitä alettiin selvittämään. Huomasin materiaalini toimivaksi, koska sen avulla päästiin sisälle ongelmaan missä perhe tarvitsee nopeasti apua.

9.2 Perheen tapaaminen

Yhtyeenkerätyn tutkimusmateriaalini kautta päädyimme asiakastapaamiseen maahanmuuttaja perheen kanssa. Perhe tuli seuraavana päivänä selvittämään asioita kanssani. Asumistukeen tarkoitetut rahat oli käytetty muihin tarkoituksiin ja nyt perheellä ei ollut varaa maksaa vuokraa. Mietimme miten he saavat vuokran maksettua. Keskustelimme myös siitä, mitä sairausvakuutus kortti tarkoittaa ja miksi se olisi tärkeää hankkia. Kerroin hänelle suomalaisesta sairausvakuutuksesta sekä niistä eduista, mitä sillä saa kun sairastuu.

Osasyynä perheen ongelmiin oli huono suomenkielen ymmärtäminen siten, että asiat viranomaisten kanssa tulisivat selviksi. Heillä oli ollut jo kauan perheessä vaikeuksia, perheessä missä äidin ja isän kotikielikin on erilainen kuin maan virallinen kieli. Ohjasin perheen myös diakoniatyöntekijän vastaanotolle. Soitin paikalliselle diakoniatyöntekijälle ja kerroin perheen tilanteen. Hän lupasi ottaa heidät vastaan heti seuraavana päivänä. Mikäli perheen ongelmat jatkuvat, voimme auttaa heitä moniammatillisen tiimin kanssa vielä tulevaisuudessakin.

10 TUTKIMUKSENI AIKANA TEHTYJÄ HAVAINTOJA

Testasin yhteenkoottua nettimateriaalia käytännön ohjaus tilanteissa, tapamalla maahanmuuttaja- vanhempia avoimien päiväkotien tiloissa Vantaalla. Ohjaus tapahtui loka-marraskuun aikana 2012 sekä jatkui keväällä 2013. Kävin läpi tutkimusmateriaaliani maahanmuuttajakotivanhempien kanssa. Halusin tutkia sitä oliko onnistunut keräämään maahanmuuttajien alkuvaiheen sosiaaliohjauksessa käytettävää ja toimivaa materiaalia, vai olisiko sitä täydennettävä jotenkin? Ohjaus tilanteet osoittautuivat odotettua vaikeammiksi, koska ensimmäisen kokoon kutsutun ryhmän muodostaminen epäonnistui. Tästä johtuen jouduin miettimään tarkkaan niitä asioita, mitä olisin voinut tehdä toisin. Huomasin oppineeni tästä tapahtuneesta paljon sellaista mihin en ollut aikaisemmin osannut edes kiinnittää huomiota. Uuden ryhmän kasaamiseen vaaditaan muutakin, kuin hyvä suunnitelma, sopivaa tila tai ammattitaitoinen henkilökunta. Täytyy ottaa huomioon myös kaikki ne todelliset henkilöt, jotka voivat oikeasti myös osallistua ryhmän toimintaan. Pitää kartoittaa heidän parissaan palvelun tarvetta ja vasta sen jälkeen aloitettava uuden ryhmän perustaminen. Alueelliset tarpeet täytyy myös ottaa huomioon sekä kulkuyhteydet. Lähtevätkö ihmiset mielellään pois päin kaupungista vai menevätkö mieluummin sen keskustaan päin, jossa he kenties samalla voivat hoidella myös perheen muita asioita. Koontumispaikka on siis tärkeä asia ryhmien onnistumisen kannalta.

10.1 Havaintoja ryhmän muodostamisesta

Vertaistukiryhmän suunnitteluun olisi pitänyt varata riittävästi aikaa. Kohderyhmän tarpeet olisi ollut hyvä kartoittaa miksi tarvitaan ryhmää esimerkiksi somaliäideille tai maahanmuuttajaperheille? Kohderyhmän tarpeet olisi pitänyt miettiä jo suunnitteluvaiheessa ja olla yhteistyössä kyseisen ryhmän edustajan kanssa. Yleinen virhe on juuri se, että kysymys ”Miksi?” sivuutetaan ja mennään suoraan ryhmän perustamiseen liittyviin käytännön kysymyksiin. Ei ole syytä perustaa uutta ryhmää, mikäli sille ei ole oikeasti tarvetta. Useimmiten hyvien lii-

kenneyhteyksien varrella sijaitsevat kokoontumispaikat ovat toimivimpia. (Suomen Pakolaisapu 2011, 12.)

Uuden ryhmän toiminnan suunnitteluvaiheessa ei huomioitu tarpeeksi sitä, onko alueella tarvetta toiminnalliselle ryhmälle. Alueen pienten lasten maahanmuuttajavanhemmat olivat kenties oppineet käymään jo isommissa keskuksissa olevissa kerhoissa ja palveluissa. Huomio tutkimukseni loppuvaiheessa oli juuri se, että näitä toiminnallisia ryhmiä kaivattiin ja kyseltiin aivan eripuolilta Vantaata, alueelta, missä niitä ei ollut saatavilla. Toiminta sijoittuikin paljon sellaisiin paikkoihin, missä oli hyvät mahdollisuudet pitää kerhoja ja hyvät lastenhoitotilat olivat tärkeitä. Yleensä avoimen päiväkodin tilat olivat sopivia, ja niissä oli myös ammattitaitoinen henkilökunta lasten hoitoa varten.

Tutkimusmateriaalini avulla kävin läpi perusasioita suomalaiseen yhteiskuntaan liittyvistä asioista, joista nousi esille ongelmia, jotka liittyivät tarkasti materiaalin teemotitteluun. Asuminen ja sen tuet, työttömyys sekä Kela-korvaukset. Huomasin ettei maahanmuuttajien kielitaito riittänyt selvittämään itse näitä asioita. Huomasin, että olisin voinut lisätä kerättyyn tietopakettiin myös tietoa oleskeluvista suomessa, sekä maahanmuuttoviranomaisista ja heidän kohtaamisestaan. Nämä oli ne toivomukset, joita haastatteluissani nousi esiin.

10.2 Tutkimuksen analysointi

Kun testasin yhteen kerättyä materiaalia käytännön työssä, pystyin sen avulla selvittämään, kuinka paljon maahanmuuttajavanhemmat tietävät suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen eri palveluista. Materiaalin avulla pystyin myös havainnoimaan, kuinka hyvin he ovat päässeet kotiutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Keskustelin myös päiväkodin henkilökunnan kanssa heidän havainnoistaan, sekä somalinkielisen perhetyöntekijän, että maahanmuuttajatyöntekijän läsnä ollessa sain myös maahanmuuttajien mielipiteitä tulkittuna heidän tietoistaan ja taidoistaan myös ryhmien ulkopuolella. Sähköpostin välityksellä lähetin yhteiskuntatietoutta sisältävää materiaaliani maahanmuuttajien parissa

työskenteleville työntekijöille, myöhemmin kyselin heidän mielipiteitään materiaalista myös sähköpostin kautta.

Tutkimustyössäni käytin yhteen kerättyä nettimateriaalia sekä materiaalista esiin nousseita teemoja ohjaukseni runkona. Testatessani tutkimusmateriaaliani kävimme perheiden kanssa avointa keskustelua, jossa teemoina olivat asuminen, toimeentulo, työskentely sekä opiskelu Suomessa. Tein samalla havaintoja materiaalista esiin nousseista asioista sekä siitä, oliko se ennalta tuttua vai vierasta maahanmuuttajille. Tutkimukseni aikana haastattelen myös kokemus-asiantuntijoita, jotka työskentelevät maahanmuuttajien opetus- ja ohjaustehtävissä. Selvitin haastatteluissa, mitä mieltä he olivat opetusmateriaalin tuomasta hyödyistä työssään. Onko materiaali toimivaa käytännön työssä? Onko materiaali helposti löydettävissä, kun se on kerätty yhteen ja tiedot sivuista linkitetty suoraan nettiosoitteeseen? Onko materiaalin sisällössä tarpeellista tietoa heille, heidän työnsä kannalta?

Esitin maahanmuuttotyötä tekeville työntekijöille kysymyksiä tutkimusmateriaalistani ja sen toimivuudesta heidän työkalunaan. Olin antanut heille aineiston edellisellä viikolla käyttöön, lähettämällä netin kautta liitetiedostot heille. He olivat saaneet viikon ajan tutustua materiaaliin, jonka pohjalta esitin heille seuraavat kysymykset. 1. Mikä materiaalissa oli hyvää? 2. Minkälaiseen työhön käyttäisit materiaalia? 3. Mitä tietoa materiaalista puuttuu, pitäisikö siihen mielestäsi lisätä jotain tai poistaa jotain? 4. Uskotko materiaalin toimivan käytännön työssä? 5. Muuta sanottavaa materiaalista? Vastauksena kysymyksiini, sain seuraavia tuloksia: 1. Erittäin kattava tietopaketti. 2. Maahanmuuttajien alkukartoituksen ohjaukseen. 3. Mitään puuttuvaa ei havaittu. 4. Erittäin hyödyllinen. 5. Hyvää taustamateriaalia työssä. Kysymyksiini vastasi kolme Maahanmuuttajien yhteispalvelupisteessä työskentelevää työntekijää ja kaikkien vastaukset olivat samankaltaisia.

Maahanmuuttotyötä tekevät työntekijät ovat ottaneet hyvin vastaan keräämäni tutkimusmateriaalin. Heidän mielipiteitään ovat olleet hyvä ja tarpeellinen uusi työkalu. Materiaali on perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta Työntekijöiden on helppo käyttää sitä työnsä tukena ja he löytävät sen avulla nopeasti linkkejä

myös erikielillä kirjoitettuihin materiaaleihin. Maahanmuuttajafoorumissa 3/13, toivottiin monikulttuurisessa ryhmätyössä juuri tämänkaltaista info- pakettia maahanmuuttajille. Qutomo- hankkeen järjestämässä foorumissa kaivattiin yhteen kerättyä materiaalia, mistä he löytäisivät helposti tietoa ja apua itselleen kotoutumiseen liittyvissä asioissa.

Tehdessäni tutkimukseeni käytettävästä materiaalista kysymyksiä maahanmuuttotyössä työskenteleville työntekijöille, sain seuraavanlaisia vastauksia:

1. Mikä materiaalissa oli hyvää?

Materiaalit koostavat samaan pakettiin lähes jokaiselle maahanmuuttajalle tärkeää tietoa (asuminen, työ- ja opiskelu, talouden hallinta).

Materiaalit palvelevat neuvontatyötä, koska tarjoavat neuvojalle hyvän taustamateriaalin, johon tukeutua ja josta poimia asiakkaalle olennaisia tietoja.

Kootusti tietoa aiheesta ja sitä mitä aiheesta on käännettynä eri kielille.

Selkokielistä materiaalia asiasta asiakkaalle.

2. Minkälaisessa työssä käyttäisit materiaalia?

Maahanmuuttajien alkukartoituksissa ja maahanmuuttajien ajanvarauksella tapahtuvassa neuvonnassa eli neuvontatilanteissa, jossa on aikaa käydä asiakkaan kanssa tarkemmin asioita läpi ja keskustella.

Ohjaus- ja neuvontatyössä maahanmuuttajien kanssa.

Sopii käytettäväksi erilaisten kohderyhmien kanssa, kuten kotiäidit, nuoret, miehet jne.

3. Mitä materiaalista mielestäsi puuttuu, Pitäisikö siihen lisätä jotain tai poistaa siitä jotain?

Materiaali palvelee hyvin neuvojaa, mutta asiakkaalle annettavaa linkklistaa voisi vielä hioa.

Kehitettävä versio asiakkaalle materiaalista voisi olla myös muillakin kielillä, kuin suomeksi.

4. Uskotko materiaalin toimivan käytännön työssä?

Uskon, että materiaali voi tukea neuvontatilanteita.

5. Mitä muuta sanottavaa materiaalista?

Koosteita tarvitaan, hienoa, että niitä voidaan jakaa myös eri yksikkörajojen yli.

Talous- seuranta oppaaseen voisi lisätä jonkin yksinkertaisen taulukon malliksi siitä, miten omia tulojaan ja menojaan voi hahmottaa ja laskea.

Toimeentulotuki, jotenkin selkeämmin esille, että se on yhteiskunnan tarjoama viimesijainen etuus.

Esille tarkemmin se, että kun ylipäättään saadaan yhteiskunnallisia etuuksia on erittäin tärkeää pitää huoli siitä, että etuuksia maksetaan oikeisiin elämäntilanteisiin ja jos tilanne muuttuu, siitä täytyy ilmoittaa viranomaiselle.

Työ ja elinkeinotoimiston palvelut ovat nykyään Te- palvelut.

Lisää linkkilistaan InTo Finlandin sivut. intofinland.fi

Asumisen- opas: Laita paremmin esille se, että vuokra-asunnon etsiminen varsinkin pääkaupunkiseudulla tulee aloittaa 6 kk ennen asunnon tarvetta. kukaan ei järjestä asuntoja, vaan asunnon haussa tulee olla itse aktiivinen.

Kerrostalojen kunto- ja hoito: Kannattaa aina tutustua ja seurata taloyhtiön oman rappukäytävän ilmoitustaulua. Se on paikka, jossa lukee ajankohtaiset asiat ja ajan tasalla olevat yhteystiedot esimerkiksi huoltoyhtiöön, isännöitsijään ja asukastoimikunnan jäseniin. Siellä on tietoa myös talkoista ja muista ajankohtaisista asioista.

Asumisen tuet; Voidaan saada vain yhtä asumisen tukea kerralla.

Paloturvallisuus; Lain mukaan asunnossa pitää olla yksi palovaroitin 60 neliötä kohden.

10.3 Aikaisemmat tutkimukset

Maahanmuuttajien kotoutumista eli integraatiota on tutkittu Suomessa paljon siltä näkökannalta, miten viranomaiset ja maahanmuuttajat kohtaavat sosiaalityön kentällä. Vantaalla ja Helsingissä maahanmuuttajatyöstä kokemuksia on kertynyt: perhetyön, lastensuojelun ja aikuissosiaalityön puolelta. Integraatiolla eli kotoutumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa maahanmuuttajilla on toimiva suhde oman etnisen ryhmänsä, kuin valtaväestönkin kanssa. Integraatiota pide-

tään yleensä parhaana vaihtoehtona maahanmuuttajien kotoutumiseen. Integraation avulla maahanmuuttajat voivat etnisten ja kulttuurisen monimuotoisuuden avulla saavuttaa tasa-arvoiset olosuhteet Suomen kansalaisiin. Tavoitteena on tasa-arvon toteutuminen maahanmuuttajien ja kantaväestön kesken niin julkisten kuin yksityisten palvelujen saatavuudessa. Mikäli maahanmuuttajat hylkäisivät kokonaan oman kulttuurinsa ja omaksuisivat sen tilalle valtaväestön kulttuurin, silloin tapahtuisi sulautuminen eli assimilaatio. Kulttuurit kadottaisivat omat etniset muotonsa täysin ja tulisivat osaksi suurempaa tasalaatuista massaa. (Lepola 2000, 205-206.)

Kotoutumista pidetään prosessina, missä maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. Samaan aikaan heillä on mahdollisuus ylläpitää ja kehittää omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteensä liittyviä asioita. Kotoutumiseen sisältyykin sopeutuminen ja vuoropuhelu vähemmistön ja enemmistön välillä. Kotoutuminen voidaankin ymmärtää uudenaikaisen maahanmuuttopolitiikan avauksena, joka ei sisällä assimilaatiota. Assimilaatio tarkoittaisi sitä, että maahanmuuttajat sulautuisivat valtakulttuuriin, jolloin he eivät voisi ylläpitää omaa kieltään eivätkä kulttuuriaan. Kulttuuriin sopeutumisella eli akkulturaatiolla tarkoitetaan ilmiötä, jossa ryhmät jotka tulevat erilaisista kulttuuritaustoista, joutuvat jatkuvaan suoraan kontaktiin toistensa kanssa ja sen seurauksena joko kummankin tai vain toisen ryhmän kulttuurissa tapahtuu muutoksia. (Alitorppa- Niitamo 1993, 29).

Maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen kulttuuriin alkaa, kun saavutaan uuteen maahan ja se jatkuu niin kauan kuin muuttaja on suoranaيسissa kontaktissa isänmaansa kanssa. Akkulturaatio alkaa yleensä sopeutumisena uuteen yhteiskuntaan. Muuttaja oppii jonkin verran kieltä, selviytyäkseen arkipäivän tilanteista. Hän tutustuu uuteen yhteiskuntaan ja sen toimintatapoihin. Hän oppii vähitellen toimimaan itsenäisesti uudessa yhteiskunnassa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hän olisi menettänyt oman identiteettinsä. Hän on kuitenkin omasta mielestään edelleen esimerkiksi: eestiläinen, somali tai kurdi. (Alitolppa- Niitamo 1993, 29.)

Vuosien kuluttua maahanmuuttaja on saavuttanut kohtalaisen vakaan tilan. Sopeutuminen on ollut erilaista eri yksilöillä. Jotkut ovat halunneet sulautua kokonaan uuteen kulttuuriin ja joillekin toisille vanhojen tapojen säilyttäminen on ollut tärkeää ja uudesta kulttuurista on haluttu ottaa vain mahdollisimman vähän vaikutteita. Useat ovat kuitenkin löytäneet tasapainon näiden asioiden välillä. Toinen maahanmuuttajapolvi omaksuu enemmän uusia kulttuuripiirteitä, kuin ensimmäinen. (Alitorppa- Niitamo1993, 30.)

Maahanmuuttajan ikä muuttohetkellä ja hänen koulutustaustansa ovat tärkeitä. Vanhempien maahanmuuttajien on vaikeampi sopeutua ja omaksua uusia kulttuurimalleja, sillä he ovat jo kerran käyneet läpi sosialisointia syntymämaassaan sen maan ja tietyn ryhmän kulttuuriin, tämä vaikeuttaa ja hidastaa uuden kulttuurin omaksumista. Nuorena kielen oppiminenkin on helpompaa. Ennen maastamuuttoa hankittu koulutus näyttää myös helpottavan uuteen kulttuuriin sopeutumista. Koulutuksen ansiosta muuttaja on halukas oppimaan ja ottamaan vastaan haasteita. Hänellä on paremmat valmiudet uuden kielen oppimiselle. Maahanmuuttaja, joka ei saa hankkimalleen koulutukselle uudessa maassa käyttöä tai arvostusta, saattaa kokea sosiaalisen aseman putoamisen turhauttavaksi. (Alitorppa- Niitamo 1993, 31.)

11 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimusluvan olen hakenut ja saanut Vantaan kaupungin aikuissosiaalityön päätöksellä. Tutkimuksessani en käytä kenestäkään tutkimuksessani mukana olleista tai olleista henkilöistä nimi enkä tunnistetietoja. Tutkimuksessani olen pyrkinyt eettisesti toimimaan niin, että olen tasa-arvoinen kaikkien niitten kanssa, joiden parissa olen tutkimustani suorittanut. Olen pyrkinyt toimimaan siten, etteivät etniset taustat, eikä kulttuurilliset erot ole vaikuttaneet tutkimukseeni, eivätkä tutkimuksen aikana tehtävään työhön eikä työn tuloksiin. Tutkimuslupa hakemus kannatta laittaa hyvissä ajoin kaupungille, koska sen käsittely vie oman aikansa ja virheitä ei ole vara tehdä. Tutkimuslupahakemukseni viivästymisen vuoksi voi tulla ongelmia tutkimuksen suorittamisen kanssa. Tutkimuslupahakemus on muistettava täyttää huolellisesti ja tarkastaa myös että se tulee tehtyä oikealle lomakkeelle. Itselläni lupa viivästyi sen takia, että lomake jolle sen ensin tein, oli vanhentunut. Tämä viivästyminen vaikutti luonnollisesti omiin aikatauluihini, minkä takia jouduin hakemaan väliaikaisen tutkimusluvan myös aikuissosiaalityön, maahanmuuttotyön johtajalta.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Pohdin tutkimuksessani sitä, miksi palvelu ja sen tarpeessa olevat ihmiset eivät aina kohtaa toisiaan? Palvelun tarve voi nousta esille jonkin toisen asian yhteydessä. Mietin, miten asiasta on tiedotettu? Onko tiedotus ollut tarpeeksi tehokasta? Kuka on tiedottanut ja missä? Jos on laitettu tiedostus vaikka ilmoitustaululle, osaavatko maahanmuuttaja vanhemmat etsiä tai lukea tietoa seinältä? Olisiko päiväkodin henkilökunnan ollut hyvä tiedottaa asiasta vanhemmille? Huonosti kieltä osaavat vanhemmat eivät välttämättä ymmärrä itse lukea tietoja päiväkotien ilmoitustauluilta. Päätin parantaa tiedotusta siten, että päiväkodin henkilökunta kertoo myös avoimien päiväkotien mahdollisuuksista äideille, sekä myös paikallisten neuvoloitten henkilökunta tiedottaa toiminnallisista ryhmistä kotivanhemmille. Yhteisen toiminnan pohjalta kirjasin ylös myös avoimen päiväkodin henkilökunnan mielipiteitä ja havaintoja ryhmistä ja niihin liittyvistä haasteista. Tutkimukseni aikana avoimissa päiväkodeissa heräsi myös suomalaisten äitien kohdalla esiin kysymys: Miksi he eivät saa samanlaista ohjausta, kuin maahanmuuttaja vanhemmat? Miksi heille ei ole järjestetty toiminnallisia vanhempi & lapsi ryhmiä? He tunsivat tarvetta samankaltaiseen neuvontaan ja ohjattuun toimintaan mitä maahanmuuttaja vanhemmille annettiin. Jäin pohtimaan, toteutuiko tasa- arvo tässä asiassa?

Maahanmuuttaja- asiakkaita ohjattaessa vuorovaikutus asiakkaan kanssa on usein erilaista kuin suomalaisten kanssa, siihen voi vaikuttaa esim. tulkinnän läsnäolo. Joskus suomalaisia työntekijöitä voi jännittää maahanmuuttaja- asiakkaan kohtaaminen. Siksi heidän kanssaan työskentelevien olisikin pohdittava seuraavia seikkoja: Vuorovaikutusorientaatio asiantuntija- asiakassuhteessa voi olla asiantuntijakeskeinen, asiakaskeskeinen tai dialoginen. Asiantuntijakeskeisessä orientaatioissa toimintaa ohjaa asiantuntijoiden ja järjestelmien määrittelemä tavoite ja tulkinta. Tällöin asiakkaasta voi tuntua, että hänen mielestään tärkeät asiat jäävät huomioimatta, eikä työntekijä ymmärrä asiakkaan elämää. Asiakaskeskeisessä näkökulmassa korostetaan asiakkaan kunnioittamista ja hänen tarpeidensa huomioimista. Työ on asiakaskeskeistä ja eteenpäin kannustavaa. Dialogisessa orientaatioissa vuorovaikutus nähdään vastavuoroisena, yhteistyö-

lähtöisenä suhteena, johon molemmat osapuolet voivat vaikuttaa. Asioissa edetään työntekijän ja asiakkaan ehdoilla. Dialogisessa vuorovaikutuksessa on tärkeää löytää yhteinen kieli asiakkaan kanssa ja ymmärtää että eri sanoilla on erilaisia merkityksiä. (Viren, Telkki & Voutilainen 2011, 73- 74.)

13 POHDINTA

Oppimiskokemuksena hankeharjoitteluni yhteiskuntatietoutta sisältävän materiaalin kerääminen oli haastava. Tiesin omasta aikaisemmasta kokemuksestani maahanmuuttajien parissa tehtävästä työstä ja siksi pystyin valitsemaan aineistooni tärkeimmät suomessa asumiseen ja elämiseen liittyvät materiaalit. Pysin materiaalin avulla syventämään omaa oppimistani ja miettimään myös materiaalin toimivuutta maahanmuuttajan kannalta katsottuna. Asiat, jotka suomalaiselle ovat itsestään selviä, eivät välttämättä ole sitä maahanmuuttajille. Perherakenteet ja yhteisöllisyys, jossa he elävät saattavat olla aivan erilaisia kuin suomalaisilla. Heidän elämänkatsomuksensa sekä tottumukset ja tapansa saattavat olla hyvinkin erilaisia, kuin meillä suomalaisilla. Minun täytyi ottaa huomioon myös eri uskonnoista tulevat yhteisöt ja heidän tapansa. Materiaalin täytyi olla siten neutraali, etten liitä siihen uskonnollisia näkökantoja. Tutkimusmateriaalin kerääminen oli mielenkiintoista, mutta aikaa vievää. Uuden ryhmän kokoaminen, eivätkä ohjaus tilanteet toimineet siten, kuin olin suunnitellut, mutta huomasin materiaalin toimivuuden ja ulottuvuuden oikeana työkaluna jo muutamien haastattelun perusteella. Sain myös hyvää palautetta maahanmuutto-työssä toimivilta henkilöiltä, jotka ottivat tutkimusmateriaalini innokkaasti käyttöönsä uutena työvälineenään. Materiaalia on jo kokeiltu käytännön työssä, Vantaalla aloitetulla maahanmuuttajille suunnatussa talouskurssilla sekä itse omassa tutkimuksessani, ohjatessani maahanmuuttajakotivanhempien ryhmiä.

Tutkimukseni luonne muuttui alkuperäisestä suunnitelmastani. Tarkoitukseni oli mennä ulkopuolisena tutkijana avoimiin päiväkoteihin ja testata tutkimusmateriaaliani toiminnallisiin ryhmiin osallistuvilla maahanmuuttajavanhemmilla. Ensimmäisen suunnitelmani perusteella olisin käynyt yhdessä avoimessa päiväkodissa materiaaliani läpi maahanmuuttajavanhempien kanssa. Yrityksistä huolimatta emme onnistuneet saamaan kokoon toimivaa ryhmää päiväkotiin. Alunperin tarkoitukseni oli käydä vain kolme kertaa ohjaamassa ryhmää. Itse en henkilökohtaisesti tiennyt, että tässä päiväkodissa ei ollut vielä valmista ryhmää. Tulin tilanteeseen kylmiltään ja otaksuin vain pystyväni aloittamaan ohjauksen materiaalini pohjalta. Tutkimukseni luonne vaikeutui, kun ymmärsin, ettei minul-

la ollutkaan valmista ryhmää mitä olisin voinut ohjata. Toiveikkaasti kuitenkin kävin avoimessa päiväkodissa syksyn 2012 ajan. Ryhmää ei saatu kokoon vaikka tiedotustakin lisättiin. Mietin olinko epäonnistunut, mutta se ei johtunut minusta vaan siitä, että toiminnallista ryhmää ei saatu kasaan.

Jatkoin tutkimustani materiaalini pohjalta keväällä 2013, jo olemassa olevassa valmiissa avoimen päiväkodin ryhmässä. Nyt tilanne oli kuitenkin taas muuttunut siten, että olin itse työntekijänä Osaava vanhempi- hankkeessa. Avoimissa päiväkodeissa käyvät maahanmuuttajavanhemmat tunnistivat minut ja tutkimukseni luonne muuttui enemmän ammatilliseksi. Tutkimuksen kohteena oleva ryhmä ei erottanut minun opiskeluuni liittyvää työtä siitä työstä mitä muuten tein päivittäin heidän kanssaan. Vaikka kerroin heille tekeväni ohjausta opiskeluuni liittyvänä tutkimuksena. Tämä seikka teki tutkimuksen haastavaksi myös minulle. Tutkimuksessani käytävissä ohjaus tilanteissa nousi esille vaikeita taloudellisia asioita muutaman perheen kohdalta. Asioita, joita he eivät olleet ymmärtäneet ja mitä heille ei oltu osattu aikaisemmin neuvoa suomalaisen yhteiskunnan osalta. Tutkimusmateriaalini avulla huomasin pystyväni kartoittamaan todellisia asumiseen ja elämiseen suomessa liittyviä ongelmia. Perustieto Suomalaisesta yhteiskunnasta, mahdollisemman selkokielellä kerrottuna toi yllättäviä havaintoja. Materiaalia seuraamalla maahanmuuttajat pystyivät kertomaan ongelmistaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Työssäni pyrin etsimään myös ratkaisuja heidän ongelmiinsa.

Yhteistyötä tehtiin myös Vantaankosken seurakunnan kanssa. He olivat antaneet hyvät tilat Osaava vanhempi -hankkeen toiminnallisten ryhmien käyttöön. Heidän diakonityöntekijänsä ja lastenohjaajansa olivat mukana ryhmissä. He järjestivät ohjelmaa lasten kanssa ja yhteisen kahvi/tee hetken ryhmän päätteeksi. Toiminta oli ajankohtainen vuoden 2012 keväällä. Syksyllä toiminta kuitenkin lopetettiin, koska muutamat maahanmuuttajavanhemmista eivät voineet uskontonsa vuoksi tulla seurakunnan tiloihin. Syksyllä 2013 olisi tarkoitus jatkaa samankaltaista ryhmätoimintaa Korson seurakunnan kanssa. Yhteisiä suunnitelmia asian tiimoilta ollaan juuri suunnittelemassa. Toivon, että Korson alueen maahanmuuttajavanhempien kanssa saadaan syksyllä 2103 toimiva ryhmä aikaan.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Alitolppa- Niitamo, Anne 1993. Kun kulttuurit kohtaavat. Keuruu: Otava.
- Alitolppa- Niitamo, Anne, Moallin, Mohamed ja Novitsky, Anita 2008. Monikulttuuriset vertaistuenryhmät. Ohjaajan opas. Kotipuu- hanke. Helsinki: Topnova.
- Alitolppa- Niitamo, Anne, Söderling, Ismo ja Fågel, Stina 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotouttamiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliiton julkaisuja. Helsinki: Vammalan kirjapaino Oy.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 1998.
- Finlex 2012. Laki kotoutumisen edistämisestä.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386> Viitattu 6.12.2012.
- Finnish Immigration Service 2011. Satisfying labour demand through migration. European Migration Network.
- Gissler, Mika, Malin, Maili, Matveinen, Petri, Sarvimäki, Matti & Kangasharju, Aki 2006. Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut. Helsinki: Työministeriö
- Hallikainen, Minna 2011. Maahanmuuttajat Suomalaisen palvelujärjestelmän asiakkaina. Opinnäytetyö. Mikkelin Ammattikorkeakoulu.

Ikäläinen, Sinikka, Martiskainen, Taina Törrönen, Maritta. Mangopuun juurelta kuusen katveeseen. 2003. Vantaa Lastensuojelun keskusliitto.

Kielikoulutuspolitiikan verkosto, 2012. Osaava- vanhempi -hanke toiminnallista suomenkielen oppimista äiti lapsi -ryhmässä. www.kieliverkosto.fi

Kirkkopalvelut. www.kirkkopalvelut.fi/ Viitattu 6.12.2012

Kristo, Päivi. 2012. Opinnäytetyö. Kotiäitinä Vantaalla. Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen. Diakonia ammattikorkeakoulu. Diak- etelä, Helsinki.

Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä 2010. Diakonia ammattikorkeakoulu. Tampere: Juvenes Print Oy.

Kunnat.net. Kotoutumiskokeilu, 2011. www.kunnat.net. Viitattu 23.11.2012.

Kunnat.net. Tietopankki 2011. www.kunnat.net. Viitattu 23.11.2012.

Kuusipalo Paula. Kotoutumislaki 2011. <http://www.alipi.fi/tiedostot/>

Lasonen, Johanna, Ursin, Jani, 2011. Koulutus yhteiskunnan muutoksissa: Jatkuvuuksia ja katkoksia. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Lepola, Outi, 2000. Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Helsinki: Hakapaino Oy. (198-199).

Mandalios, Mikaela, Nummela, Sari, Roininen, Elina, Sipilä, Jyrki, 2011. Helsinki: Paino Kirjapaino Uusimaa Porvoo.

Martikainen, Tuomas, Tiilikainen Marja, 2007. Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto.

Opetushallitus 2012. www.oph.fi viitattu 22.2.2013

Osallisena Suomessa 2011. Hankekorttiprojekti. Vantaa.

http://www.oph.fi/download/30745_37829_ESR_Maahanmuutt_17B15.pdf

Pöyhönen, Sari, Tarnanen, Mirja, Vehviläinen, Eeva-Maija, Virtanen, Aija & Pihlaja, Lenita 2010. Osallisena Suomessa. kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Sakasti.EVL.FI- KIRKON PALVELIJOILLE. Keskushallinto- Suomen ev.lut. kirkko. www.sakasti.fi Viitattu 22.2.2012.

Sisäasiainministeriö 2011. Kotoutumislaki (1386/2010) uudistuu 1.9.2011.alkaen. <http://www.alipi.fi/> Viitattu 6.12.2012.

Sisäasiainministeriö. Euroopan pakolaisrahaston vuosiohjelmista 2009- 2010 rahoitettujen hankkeiden tuloksia.

Sosiaali- ja terveysprojektit. Maahanmuuttajasta kuntalaiseksi hanke 2012-2013. www.vaasa.fi Viitattu 8.12.2012.

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion kotoutumisohjelmasta vuosille 2012-2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja: Edita Publishing Oy.

Vantaan Osaava vanhempi –hanke 2012. Vantaa. www.vantaa.fi. Viitattu 24.11.2012.

Vertaisryhmätoiminnan opas maahanmuuttajatyöhön 2011. Suomen pakolaisapu ry. Helsinki: Trinket Oy.

Viren, Liisa, Telkki, Heidi, Voutilainen, Sanna 2011. Tuen ja kohtaan maahanmuuttajanaisia. Kokemuksia naisten koulusta. Oulu: Joutsen median kirjapaino.

LIITTEET

LIITE 1: Asuminen Suomessa

LIITE 2: Talous- seuranta! Mihin rahat riittävät?

LIITE 3: Opiskelu ja työelämä Suomessa

ASUMINEN SUOMESSA

Tarja Forss, DIAK 2012

*VUOKRA-ASUMINEN

*ASUMISEN TUET

*VAKUUTUKSET

* JÄTE-HUOLTO,

*PALOTURVALLISUUS

ASUMINEN SUOMESSA

VUOKRA-ASUMINEN:

Vuokra-asuminen on Suomessa hyvin suosittu asumismuoto. Asunnon vuokrausta säätelee laki, jolla on vahvistettu vuokralaisen asemaa ja estetty vuokralaisen kannalta kohtuuttomien vuokrasopimusehtojen syntymistä. Vuokra-asuntoja on tarjolla kaiken kokoisia, pienistä yksiöistä isoihin omakotitaloihin. Suosituilla alueilla vapautuvat vuokra-asunnot vuokrataan todella nopeasti, joten on syytä tehdä vuokrauspäätös todella nopeasti. Pohjoinen ilmasto ja kylmä talvi edellyttävät kalliita toimenpiteitä rakentamisessa, lämmöneristyksessä ja materiaaleissa. Suomessa rakentamisen laatutaso on erittäin korkea.

<http://www.vuokraturva.fi/relocation/vuokra-asuminen-suomessa/>

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Vuokra-asunto>

KALUSTAMATON ASUNTO

Suurin osa suomalaisista vuokra-asunnoista vuokrataan kalustamattomina. Kun käyt tutustumassa asuntoon on tärkeää tietää, mitkä kalusteet kuuluvat asuntoon ja mitkä nykyinen asukas vie mukanaan lähtiessään. Vuokra-asuntoon kuuluvat aina: Keittiön kaapistot, jääkaappi ja hella. Astianpesukone saattaa kuulua, mutta joskus se voi olla myös entisen asukkaan hankkima, jolloin hän voi ottaa sen muuttaessaan mukaansa. Mikroaaltouuni voi myös kuulua asuntoon, mikäli se on kiinteästi asennettu keittiön kaapistoihin. Vaatekaapit ja eteisen kaapit kuuluvat asuntoon. kylpyhuoneen kalusteet, kuten wc-pytty, lavuaari, hanat ja suihku kuuluvat asuntoon. Pyykinpesukone ei kuulu kylpyhuoneen varusteisiin, vaan asukkaan on hankittava se itse. Vuokra-asuntoon kuuluvien koneiden ja laitteiden korjaaminen kuuluvat vuokranantajalle, silloin edellytetään, että kalusteita ja koneita on käsitelty myös asianmukaisesti.

KALUSTETUT ASUNNOT

Suomessa asuntoja vuokrataan myös kalustettuina. Se tarkoittaa asuntoa, jossa on kaikki asumiseen tarvittava valmiina, vuodevaatteita ja astioita myöten. Toisaalta, kalustettu

asunto voi tarkoittaa myös sitä, että asunnossa on huonekalut, mutta asukas hankkii itse käyttövarustuksensa, kuten astiat ja vuodevaatteet.

KERROSTALOJEN KUNTO JA HOITO

Taloyhtiöt huolehtivat talojen kunnosta ja niitten piha-alueista ja rappukäytävistä. Asunnon sisäpuolisesta siisteydestä huolehtii asukas itse. Suomessa on tapana siivota asunto hyvin n. kerran viikossa ja imuroida noin pari kertaa viikossa. Matot voi viedä tuulettumaan talojen pihalla oleville matontuuletus telineille. Petivaatteet voi tuulettaa tuuletusparvekkeilla.

Taloyhtiöillä on järjestyssäännöt, joita kaikkien asukkaiden tulee noudattaa. Järjestyssäännöt on laadittu asukkaiden viihtyvyyden turvaamiseksi. Järjestyssäännöt kieltävät kovan metelöimisen ja levyjen soittamisen yöaikaan. Sekä sisältävät ohjeita asukkaiden yhteisten tilojen, kuten pesutupa tai sauna, käytöstä. Niissä kerrotaan myös, miten saa oven aukaistua, jos unohtaa avaimet kotiin. Järjestyssäännöt kannattaa aina lukea, kun muuttaa uuteen asuntoon. Taloyhtiöitten ilmoitustauluista kannattaa aina lukea ja tarkastaa asumiseensa liittyvä uusin tieto.

<http://www.vuokraturva.fi/relocation/vuokra-asuminen-suomessa/>

VUOKRASOPIMUS

Vuokrasopimuksen voi tehdä määräaikaisena tai toistaiseksi voimassaolevana. Toistaiseksi voimassaolevana vuokrasopimus jatkuu, kunnes vuokralainen tai vuokranantaja sanoo sen irti. Toistaiseksi voimassaoleva sopimus on joustavampi vuokrasopimusmuoto sekä että vuokranantajalle silloin, kun asumisen kesto ei ole selvillä. asukkaalle. Määräaikaisessa vuokrasopimuksessa sovitaan asumisen alkamispäivä sekä loppupäivä. Silloin vuokrasopimus päättyy sovittuna päivänä automaattisesti ilman irtisanomista. Määräaikainen sopimus on sitova molempia osapuolia. Sitä ei voi irtisanoa kesken sopimuskauden.

http://www.asumisenabc.fi/tunne_oikeutesi/vuokrasopimus/index.html

<http://www.vuokraturva.fi/palvelua-vuokranantajille/vuokranantajan-tietopaketti/>

<http://www.nettinappi.fi/tietoalue/asuminen/vuokra-asunnot/vuokrasopimus/>

VUOKRASOPIMUKSEN IRTISANOMINEN

Toistaiseksi voimassaolevan vuokrasopimuksen irtisanomisajat ovat Suomen laissa säädettyjä. Vuokralaisen irtisanomisaika on aina 1 kuukausi. Jos vuokranantaja irti sanoo vuokrasopimuksen, silloin irtisanomisaika on 3 kuukautta alle vuoden kestäneessä vuokrasopimuksessa. Mikäli asuminen on kestänyt yli vuoden, silloin vuokranantajan irtisanomisaika asukkaalle on 6 kuukautta. Irtisanomisilmoitus on tehtävä aina kirjallisena ja toimitettava todistettavasti vuokranantajalle. Irtisanomisaika alkaa aina kuukauden lopusta, ellei asiaa ole toisin sovittu. Määräaikaista vuokrasopimusta ei voida irtisanoa kesken sopimuskauden. Tämä sitoo molempia puolia, sekä vuokranantajaa että vuokralaista. Joskus vuokralainen voi oikeuden päätöksellä hakea määräaikaisen vuokrasopimuksen irtisanomista, mutta tämä on todella harvinaista Suomessa. Tällöin oikeus määrää korvauksen, joka vuokralaisen pitää maksaa vuokranantajalle.

<http://www.vuokrataanasunto.fi/vuokrasopimuksen-irtisanominen-ja-purkaminen.html>

<http://www.vuokraturva.fi/palvelua-vuokranantajille/huoneenvuokralaki/vuokrasopimuksen-irtisanominen/>

<http://www.laki24.fi/vuok-asuinhuoneistonvuokra-vuokrasopimuksenirtisanomisperusteet.html>

VUOKRA

Vuokra maksetaan 1 kerran kuukaudessa vuokranantajan tilille. Vuokranmaksun maksupäivä on aina kuukauden toinen arkipäivä, ellei toisin ole vuokranantajan kanssa sovittu. Vuokraa ei voi maksaa luottokortilla, vuokra maksetaan tilinsiirtona vuokranantajan tilille. Vuokrasta ei tule erillistä laskua, vaan vuokra on maksettava oma-aloitteisesti vuokrasopimuksen perusteella.

Vuokraturva: <http://www.vuokraturva.fi/palvelua-vuokralaisille/vinkkejä-vuokralaisille/>

Vuokravakuus: <http://www.kuluttajavirasto.fi/faq/hakutulokset.aspx?word=asuminen>

Asumistuki:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/140508145614PV?OpenDocument>

Asumistuki :<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/140508125544PV>

Hakemus: <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/140508145344pv?opendocument>

MUUT ASUMISKUSTANNUKSET

Vuokran lisäksi asukkaan maksettavaksi tulevat yleensä myös muita asumiseen liittyviä kustannuksia. Vesimaksu määräytyy asunnossa asuvien henkilömäärän mukaan. Vesimaksu voi perustua myös veden kulutukseen asunnossa, silloin asunnossa on vesimittari, jonka lukemien perusteella vesimaksu määräytyy. Vesimaksut maksetaan vuokran yhteydessä vuokranantajan tilille.

Vuokralaisen täytyy ottaa asuntoon myös oma kotivakuutus suomalaiselta vakuutusyhtiöltä. Vakuutusyhtiö lähettää vuokralaiselle erikseen vakuutusmaksun. Vuokranantajan asunnon vuokrausehdoissa määrätään henkilökohtaisen kotivakuutuksen ottaminen asukkaan toimesta. Suomalaisia vakuutusyhtiöitä ovat esim. Tapiola, IF, Trygg. ym. niistä kannattaa kysyä omaa kotivakuutusta. Vakuutuksen hinta määräytyy yleensä omaisuuden arvon mukaan ja sen mukaan, kuinka kattavan vakuutusturvan haluaa omalle kodilleen. Kotivakuutuksen saamisen edellytyksenä on myös asunnossa oleva toimiva palohälytín. Vuokralaisen tulee tehdä myös oma sähkösopimus alueellisen sähköyhtiön kanssa. Lasku sähköyhtiöltä tulee suoraan vuokralaiselle. Kerrostaloissa tavallisia käytön perusteella laskutettavia maksuja ovat myös sauna- pesutupa ja autopaikkamaksut. Nämä laskut maksetaan suoraan taloyhtiölle. Omakotitaloissa vuokralaisen vastuulla saattavat olla myös lämmityksestä ja jätehuollosta tulevat maksut. Omakotitaloissa myös piha-alueiden sekä talon edustalla olevan jalkakäytävän hoito kuuluu vuokralaiselle.

http://www.hsy.fi/ajankohtaista/uutisarkisto/2012/Sivut/HSYn_vesimaksut_yhtenaistyyt.aspx

http://www.motiva.fi/files/6267/Kodin_Energia_Opas.pdf

VUOKRAVAKUUS

Suomessa vuokrasopimukseen liittyy yleensä aina vuokravakuus. Vuokravakuus on maksettava ennen vuokralle menoa. Vakuuden määrät vaihtelevat asuntokohtaisesti. Yleensä vakuus on tai 3 kuukauden vuokran yhteenlaskettu summa. Vakuuden voi tehdä pankkiin vakuutustalletuksena tai maksaa vuokranantajan tilille. Silloin kannattaa mainita vuokrasopimuksessa, että vakuus maksetaan suoraan vuokranantajan tilille. Vuokrasopimuksessa on hyvä olla maininta siitä ja säilyttää maksukuitti myös itsellään. Silloin ei tule epäselvyyksiä silloin, kun vuokrasopimus irtisanotaan, vaan on tositteet tallella. Vuokrasopimuksen päättyttyä asunnossa pidetään lopputarkastus. Jos asuntoa on hoidettu hyvin ja kaikki vuokrat on maksettu ajallaan, vuokranantajan tulee palauttaa vuokravakuus viipymättä asukkaalle tilille. On tärkeää huomata, ettei vakuutta voi käyttää viimeisten kuukausien vuokranmaksuun. Vuokrasuhteen päättyttyä kaikki asunnon avaimet on palautettava taloyhtiön toimistoon. Muuten niistä joutuu maksamaan erikseen avaimien hinnan.

<http://www.laki24.fi/vuok-asuinhuoneistonvuokra-vuokravakuus.html>

<http://takuuvuokra.com/vuokravakuus>

http://www.rakentaja.fi/artikkelit/2404/vuokravakuus_sen_palauttaminen.htm

<http://sosiaalitoimisto.net/2011/Pirkanmaa/Punkalaidun.php>

MUUTTOILMOITUS

Vuokralaisen tulee aina tehdä muuttoilmoitus sekä taloyhtiölle että maistraattiin.

<http://www.posti.fi/muuttoilmoitus/>

<http://www.vrk.fi/default.aspx?id=82>

http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/maist_muu/index.html

[https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/maahan-
ja_maastamuutto/muuttaminen_ulkomaille/muuttoilmoitukset/index.html](https://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/maahan-
ja_maastamuutto/muuttaminen_ulkomaille/muuttoilmoitukset/index.html)

ASUMISEN TUET

KELA eli Kansaneläkelaitos tukee asumista eri tavoin. Voit saada vain yhtä tukea kerralla. Kun haet tukea Kelalta, tarkista mikä on oikea tuki sinulle ja perheellesi. Yleinen asumistukea voi saada pienituloinen perhe eli ruokakunta. Asumistukea saadaan asumismenojen vähentämiseksi. Ruokakunnan muodostavat samassa asunnossa asuvat henkilöt ja asumistuki myönnetään ruokakunnille yhteisesti. Asumistuen suuruuteen vaikuttavat asiat: Perheen henkilöluku, asunnon pinta-ala, asunnon sijaintikunta, asunnon valmistumis- tai perusparannusvuosi, asunnon lämmitysjärjestelmä, bruttokuukausitulot (kaikki tulot jotka on laskettu ilman veroja) ja omaisuus. Asumistuki myönnetään vuodeksi eteenpäin ja kaikki tiedossa olevat kuukausitulot otetaan huomioon tältä ajalta. Asumistukea ei myönnetä muutamaksi kuukaudeksi tai väliaikaisen työttömyyden ajaksi. Jos tuloissa tapahtuu muutoksia vuoden aikana, asumistuki tarkistetaan ja muutoksista täytyy ilmoittaa Kelaan. Voit arvioida asumistukesi määrän Kelan sivuilla olevalla laskurilla

https://easiointi.kela.fi/aylaskenta_app/AYLaskentaApplication

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/050901130444HV>

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/Docs/170501111907EH?openDocument>

https://easiointi.kela.fi/aylaskenta_app/AYLaskentaApplication

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/140508144441PV?OpenDocument>

PALOTURVALLISUUS

Jokaisessa asunnossa on oltava toimivat palovaroittimet. Palovaroitin maksaa noin 10 e ja usein taloyhtiön yhteisostona se tulee vieläkin halvemmaksi. palovaroitin on sijoitettava sellaiseen paikkaan, että hälytysääni varmasti herättää nukkujan. Suositeltavaa on asentaa palovaroitin jokaiseen makuuhuoneeseen ja eteiseen sekä lähelle paikkoja, mis-

sä palo voi saada alkunsa. keittiöön varoitinta ei suositella koska käry voi aiheuttaa turhia hälytyksiä. Jokaista 60 neliometriä varten asunnossa on oltava 1 Palovaroitin. Palovaroittimen on asukkaan vastuulla, hänen tehtävänä on huolehtia siitä, että palovaroitin on toimintakunnossa. Palovaroittimen toimintakyky testataan painelemalla testinappia kerran kuukaudessa ja aina, kun on oltu pitempään poissa kotoa. Asukas vastaa palovaroittimen pariston vaihdosta. Myös taloyhtiö voi huolehtia palovaroittimen pariston vaihdosta, mikäli niin on sovittu. Hyvä paristonvaihtoväli on kerran vuodessa.

<http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/43076/>

<http://www.palovaroitin.fi/>

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Pelastustoimen-laitteet/Palovaroittimet/>

Tulipalon aiheuttaa usein päälle unohtunut liesi. Kaikissa asunnoissa on tärkeää olla alkusammutusvälineet. Sammutuspeitteellä voi sammuttaa esim. kodinkonepalon tai liedellä syttyneen rasvakattilan. Vettä ei saa käyttää rasvapalon sammuttamiseen. Sähkölaitteen virta on heti katkaistava irrottamalla pistotulppa seinästä tai kääntämällä virta pois sähkön pääkytkimestä. Taloyhtiön tulee puhdistaa ilmanvaihtokanavat ja keittiöiden hormit tietyin väliajoin, sillä pöly, rasva, ja noki syttyvät helposti. Asukas puhdistaa itse liesituulettimen suodattimen.

Porraskäytävä vaaranpaikka kerrostalossa. Kerrostalon asukkaiden on tärkeää osata toimia turvallisesti tulipalon sattuessa. palavasta asunnosta leviää paljon myrkyllistä savua porraskäytävään. naapuriasukkaiden on syytä pysytellä tulipalon aikana omassa asunnossaan OVET suljettuina. Kerrostalot on rakennettu niin, ettei palo pääse helposti leviämään asunnosta toiseen. Savuisen portaikon kautta ei saa pyrkiä ulos, sillä savu tainnuttaa nopeasti! Porraskäytävät on pidettävä jatkuvasti kulkukelpoisina, niihin ei saa jättää mitään tavaraa edes väliaikaisesti. Nopeaa toimintaa vaativissa hätätilanteissa tavarat tukkivat sekä pelastajien että asukkaiden tien. lisäksi tavarat houkuttelevat ilki-valtaan. Esim. palamaan sytytetty lastenvaunu täyttää parissa minuutissa koko porraskäytävän myrkyllisellä savulla

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Paloturvallisuus/Kerrostaloasujalle/Toimivat-palovaroittimet>

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Paloturvallisuus/Kerrostaloasujalle/Kerrostaloasukkaan-turvallisuusvinkit>

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Paloturvallisuus/Kerrostaloasujalle/Tulipalo-alkaa-useinkeittiosta>

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Paloturvallisuus/Kerrostaloasujalle>

<http://papunet.net/selko/tietoa/turvallisuus/kodin-paloturvallisuus/>

JÄTTEITTEN KÄSITTELY

Suomen laki määrittelee roskien käsittelyn asunnoissa. Roskia ei saa jättää ympäristöön eikä pihaille, vaan ne tulee viedä roskakatokseen niille tarkoitettuihin kierrätysastioihin. Myrkyllisiä aineita ei saa laittaa muiden jätteiden sekaan, vaan ne on pidettävä erillään ja toimitettava ongelmajätteiden kierrätyspaikkaan. Biohajoavat jätteet kuten esim. perunankuoret ja ruuanjätteet toimitetaan kompostoitavaksi. Tyhjät limsapullot ja juomatölkit voi palauttaa kauppojen pullonpalautusautomaateille. Niistä saa takaisin rahaa 10-40 snt pullon koosta riippuen.

SEKAJÄTE; Kaikki ne roskat ja jätteet joille ei ole järjestetty erillistä kierrätysastiaa. Paperi, kartonki, metalli ja lasi tulee laittaa niille varattuihin astioihin.

ONGELMAJÄTE: Paristot, akut, lääkkeet. Näitä ei saa laittaa sekajätteisiin. Vanhat lääkkeet voi palauttaa apteekkiin. Paristot voi palauttaa esim. joissakin kauppoissa oleviin palautuspisteisiin. Akut viedään niille varattuihin pisteisiin.

KUIVAJÄTE: Kaikki ne roskat, joille ei ole järjestetty erillistä keräysastiaa.

BIOJÄTE: Hedelmien ja vihannesten kuoret, liha ja kalajätteet, kahvin ja teenporot suodatinpusseineen, pehmeät ja kosteat paperit, elintarvikerasvat ja – öljyt, kananmunankuoret ja kananmunakennot revittyinä, lemmikkieläinten jätökset, kukkamullat ja

kasvinjätteet, lakaisutomu. Biojätettä pitää pakata paperipussiin tai kaupoista saataviin biojätepusseihin.

PAPERI: Paperinkeräykseen laitetaan mainokset ja kirjekuoret, sanoma- ja aikakausi-lehdet, puhelinluettelot ja kirjat, uusiopaperit.

LASI: Väritön ja värillinen lasi, lasiastiat ja esineet, lasipullot, lasiset säilöntä- ja lastenruokatölkit. Lasinkeräykseen ei saa laittaa: Hehkulamppuja, posliinia, keramiikkaa, kristallia, muovia, alumiinia, ikkuna-, peili ja tuulilasia eikä palautuspulloja.

KARTONKI; kaikki kaupasta ostettujen tuotteiden paperi ja kartonkipakkaukset. Muro, keksi, ja makeispakkaukset, sokeri- ja jauhopussit, muna- ja hedelmäkennot, maito, mehu- ja piimätölkit, kartonkiset jogurttipurkit, alumiinivuoratut mehupurkit, kartonkiset jäätelöpakkaukset, ruskeat paperikassit ja pussit, kartonkiset kertakäyttöastiat. Purkit pitää huuhtoa ennen kierrätykseen laittoa.

METALLI: Metallin keräykseen kelpaavat: säilyketölkit, metallipurkit, alumiinipurkit ja foliot, metallikannet, kruunu- ja kierrekorkit.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=274886&lan=fi&clan=fi>

http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/aihekokonaisuudet/kestava_kehitys/teemoja/jatteet_hyotykayttoon/jatteiden_lajittelu

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Kierr%C3%A4tys>

Yhtyeenkootut verkkosivut:

Kelan etuudet pähkinänkuoressa.

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/alias/Kelan_etuudet_verkko/\\$File/Kelan_etuudet_verkko.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/alias/Kelan_etuudet_verkko/$File/Kelan_etuudet_verkko.pdf?OpenElement)

Maahanmuuttajien Taitovihkon avulla on helppo pitää huolta omista asumiseen liittyvistä asioistaan: http://www.socca.fi/files/159/Maahanmuuttajan_Taitovihko.pdf

Minun muistivihkoni maahanmuuttajille eri kielillä:
http://www.socca.fi/kehittaminen/maahanmuuttajatyo/minun_muistivihkoni_ja_taitovihko

Asuminen Suomessa: <http://www.vuokraturva.fi/relocation/vuokra-asuminen-suomessa/>

Socca Maahanmuuttajatyö, asumisen tukimateriaalit;

http://www.socca.fi/kehittaminen/maahanmuuttajatyo/asuminen_tukimateriaalit

Maahanmuutto:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/291007094908hs?opendocument>

Asumisen tuet:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/170501111907EH?OpenDocument>

Maahanmuuttajat ovat pysyvä osa suomalaista yhteiskuntaa:

<http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto>

Arkea suomessa: <http://peda.net/veraja/kuopio/vasta/oppaat> Erikielistä materiaalia.

Arkea Suomessa. Videomateriaalia ja käyttövinkkejä arkiaskareisiin.
<http://www.pakolaisapu.fi/kotimaan-tyo/vertaiskoto/materiaalipankki/arkea-suomessa.html>

Koti Suomessa. Tietoa maahanmuuttajille asumisesta, opiskelusta, ja sosiaaliturvasta.
Kielet: Suomi, ruotsi, viro, englanti, ranska, venäjä, persia, kurdi, arabia, serbokroaatti, somali, albania, vietnam, dari ja selkokieli.
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/07_aineistot_kirjasto/01_esitteet/kotisuo/kotisuo_fin.pdf

Maan tapa Suomessa. Tietoa Suomen kulttuurista, historiasta ja tapaperinteestä. Kielet: Suomi, Englanti ja venäjä.

<http://www.turku.fi/public/default.aspx?nodeid=17657&culture=fi-FI&contentlan=1>

Välineitä hyvään asumiseen: <http://pakolaisapu.fi/kotimaan-tyo/kotilo.html>

<http://pakolaisapu.fi/fi/kotimaan-tyo/kotilo/materiaalipankki.html>

Materiaalia kuvakielellä.

http://pakolaisapu.fi/images/pdf/Kotimaan_Tyo/PDFs-Kotimaa-kotilo-materiaalipankki/Uusi_kotilo_kaikki.pdf

Paloturvallisuutta kotona. Suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, ranskaksi, somaliaksi ja venäjäksi.

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Paloturvallisuus/Erityisryhmien-asumisturvallisuus/Materiaalit>

Perustietoa Suomesta. kielet: Suomi, ruotsi, englanti, venäjä, espanja, ranska, kiina, arabia, persia, somalia.

http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/04_maahanmuuttajien_palvelut/life_in_finland/index.jsp

Näkökulmia ikääntyvien maahanmuuttajien ryhmätoimintaan

<http://hankkeet.mielenterveysseura.fi/ovi/2010/12/08/ikatovereita-ja-ilon-hetkia-nakokulmia-ikaantyvien-maahanmuuttajien-ryhmatoimintaan/>

Jäteopas erikielillä.

<http://kotisivukone.fi/files/biohalo.tiedottaa.net/jteopasmatkailuyrityksiinsuomi.pdf>

Suomi, englanti, saksa ja venäjä.

Kelan etuesitteet, Ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, viroksi ja saameksi.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/130410151546HN?OpenDocument>

Sosiaalihuolto Suomessa. Maahanmuuttaja-aineistoja. Infopankki palvelee useilla eri kielillä. <http://www.stm.fi/julkaisut/maahanmuuttajat>

<http://www.infopankki.fi/>

Suomeen työhön. Ulkomaalainen töissä Suomessa.
http://www.mol.fi/mol/fi/02_tyosuhteet_ja_lait/02_ulkom_suomessa/index.jsp Suomeksi, englanniksi, ruotsiksi, eestiksi ja venäjäksi.

Maahanmuuttoon, maastamuuttoon, oleskeluun ja eri sosiaalietuuksiin liittyvää aineistoa useilla eri kielillä. http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/maahan_ja_maastamuutto/index.html

Oppaan lopussa asumiseen Suomessa liittyvää materiaalia eri kielillä.
http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/palvelut_aiheittain/maahan_ja_maastamuutto/index.html

Maahanmuuttaja-asioihin ja viranomaisiin liittyvää sanastoa. (mm.työhallinto,Kela).<http://moninet.rovala.fi/Suomeksi/Maahanmuuttajille/Suomen-kieli/Sanastoja-ja-sanakirjoja>

TALOUS-SEURANTA!

MIHIN RAHAT RIITTÄVÄT?

Tarja Forss Diak 2012

TIETOA PERHEILLELLE RAHAN KÄYTÖSTÄ, TULOJEN JA MENOJEN HALLINNASTA, LASKUJEN MAKSAMISESTA, VEROISTA JA LAINOISTA.

LIITE 2

TALOUS-SEURANTA, MIHIN RAHAT RIITTÄVÄT?

Rahan käytössä on tärkeää tulojen ja menojen seuranta. Säännöllisellä menojen seurannalla saadaan selville mihin rahat todella menevät. Menot kannattaa kirjata säännöllisesti ylös. Muutamassa kuukaudessa muodostuu kuva, mihin rahat kuluvat ja mihin menoihin kannattaa jo etukäteen varautua. Pelkkä rahankäytön seuranta ei kuitenkaan riitä, on hyvä myös suunnitella, miten seuraavan kuukauden rahat käyttää. Siten on helppo varautua suurempiin menoeriin hyvissä ajoin. Suurimmaksi riskitekijäksi taloudenhallinnassa muodostuvat esim. asuntolainan tai vuokran maksu. Työttömyys heikentää ihmisen maksukykyä ja se on otettava huomioon myös menoja laskiessa. Perheen on hyvä opetella hoitamaan omaa talouttaan ja huolehtia taloudellisista velvoitteista. Perheen tulee ymmärtää oman taloutensa suunnittelun tarpeellisuus ja hyödyt. Talouden hallinnasta saa tietoja mm. Marttaliiton, Takuu-säätiön, Kuluttajaliiton ja Kuluttajaviraston sivuilta. Kuluttajavirasto on tehnyt raha-asioiden suunnittelun avuksi oppaan: Rahaasiat yksityistalouden opas, joka löytyy Internetistä sähköisenä versiona www.kuluttajavirasto.fi

Kotitalouden suunnittelussa täytyy ottaa huomioon kaikki perheen kiinteät menot. Niitä ovat asunnosta maksettava vuokra tai yhtiövastike, sähkö-, vesi- ja puhelinlasku. TV-lupamaksu, Internetin käyttömaksu, pankin palvelumaksut, vakuutusmaksut, sekä tarvittaessa sanomalehtimaksut sekä ajoneuvosta maksettavat maksut. Yle: Kukkaron herraksi. perheessä täytyisi miettiä myös niitä keinoja, joilla voidaan säästää rahasta. Ruuanlaitossa voi säästää, kun valmistaa itse ruuan kotona, eikä osta valmiita aineksia kaupasta. Ruokaa voi tehdä kerralla isomman satsin, josta riittää perheelle syötävää pariksi päiväksi. Vaatteissa voi säästää, kierrättämällä vaatteita esim. lasten vaatteita sukulaisten kanssa sekä hankkimalla kirpputoreilta vaatteita ym. tarvikkeita kotiinsa. Matkapuhelimen käytössä voi säästää sekä energian käytössä. Sähkölaskuissa voi säästää, samuttamalla ylimääräiset laput, television ja tietokoneen silloin, kun ei niitä käytä eikä tarvitse. Ekologisuutta voi myös suosia omassa kodissaan käyttämällä kangaspyyhkeitä ja ottamalla kangaskassi ostoksille mukaan. (sormus ja selkäreppu, Joutsenmerkki)

Kun tulot ovat pienet, palkka menee usein välittömiin asumiskuluihin. Vuokrataso on Suomessa korkea ja asumistukea voi anoa Kelalta. www.kela.fi Perheillä ei oikeasti ole varaa heräteostoihin.. Omaa taloutta ja kulutustottumuksia on osattava hallita. Talouden

pitoon kuuluu muutakin, kuin raha- asioiden hoitamista. Kotitaloudessa on osattava huolehtia ruuanlaitosta, puhtaudesta, kodin kunnostamisesta ja sen ylläpidosta. Vuodenajat on otettava huomioon puhuttaessa talouden huoltamisesta pohjoisella pallonpuoliskolla. Asumisen lisäksi tulevat työmatkakulut, sähkön ja veden käytöstä johtuvat kulut sekä ruokakulut, vaikka valmistaisi itse kotona ruokansa. Vaatteet, asuntoon tarvittavat kalusteet ja oma auto ovat kalliita.

MITÄ JOS JÄTTÄÄ LASKUN TAI VELAN MAKSAMATTA?

Laskut ja velat on aina maksettava. Jos jättää laskun maksamatta, sitä kalliimmaksi se tulee. Velat eivät katoa eivätkä vanhene. Maksamatta jätetyt laskut menevät ulosottoon, siksi kannattaa aina nopeasti sopia uusi maksuaikataulu, jos maksuvaikeuksia jostakin syystä tulee. Verojen ja joidenkin julkisten maksujen vanhentumisaika on viisi vuotta ja niitä voi sinä aikana katkaista ulosmittaamalla velallisen omaisuutta. Jos et pysty maksamaan laskua tai lainaa heti, ota yhteyttä velkojaan ja kerro tilanteesi. On parempi sopia uusi maksuaikataulu, kuin antaa viivästys ja perintäkulujen kasvaa. Maksuvaikeuksien hoitaminen pankeille ja yrityksille on nykyään arkipäivää ja yhteistyöhalua arvostetaan. Uusi maksusuunnitelma kannattaa tehdä kirjallisena.

Perintä: Jos et ole maksanut laskua eräpäivään mennessä, velkoja lähettää 1-2 muistutuskirjettä. Jos et vielääkään maksa tai ota yhteyttä velkojaan, asia voidaan siirtää perintätoimistolle, joka lähettää myös 1-2 perintäkirjettä. Laskuun ja viivästyskorkoon lisätään nyt myös viivästyskorko ja perintäkulut. Jos kyseessä on osamaksukauppa, velkojalla on oikeus ottaa ostettu tavara takaisin. Velkoja voi viedä maksamattoman laskun tai velan lopulta käräjäoikeuteen. Kun velkojalle tulee käräjäoikeuden päätös velkoja voi tehdä hakemuksen ulosottomiehelle. Ulosottomies lähettää velalliselle perintäkirjeen. Tässä vaiheessa voi vielä neuvotella maksuaikataulusta. Jos ei halua neuvotella, eikä maksa velkaa ulosottomies voi alkaa ulosmittaamaan velallisen tuloja tai omaisuutta. Ulosottomies voi periä suoran työnantajalta kolmasosan palkasta. Velalliselle on jätävä kuitenkin ns. suojaosuus. Omaisuuttakin voidaan ulosmitata. Esimerkiksi auton voi ulosmitata ja myydä sekä tilittää saamansa kauppahinnan velkojalle. jos auto on työssäkäynnin kannalta välttämätön, voi auto kuulua erottamisedun piiriin, jolloin velalliselle on erotettava myyntihinnasta 2500-4200 euroa korvaavan auton hankintaan.

Tietoja laskujen perinnästä:

<http://www.kuluttajavirasto.fi/Page/54d1404b-421c-45e7-9f66-6648b592178c.aspx>

SAKOT, VEROT JA VAKUUTUSMAKSUT

Näiden periminen etenee nopeammin, kuin muiden laskujen. Ne ovat suoraan ulosotto-kelpoisia ilman tuomioistuimen erityistä päätöstä. ellei sakkoa maksa, tuomioistuin voi muuttaa sen vankeusrangaistukseksi.

LUOTTOTIEDOT

Jos jatkuvasti laiminlyö laskujen tai velan hoidon, voi saada maksuhäiriömerkinnän Suomen asiakastieto Oy:n rekisteriin. Silloin ei voi saada enää pankkilainaa tai luottokorttia, eikä voi ostaa osamaksulla. Luottotiedot tarkistetaan myös, kun hakee uutta vuokra- asuntoa tai uutta työpaikkaa. kun merkintä tehdään rekisteriin, siitä tulee kirjallinen ilmoitus. siitä tulee merkintä 2 vuodeksi.

<http://maksumyohassa.fi/>

<http://www.kuluttajaliitto.fi/index.phtml?s=238>

<http://www.nettinappi.fi/tietoa/raha-asiat/perinta-ja-maksuhairiot/>

Neuvoja laskujen perintään: <http://credlex.suntuubi.com/>

TOIMEENTULOTUKI

Jos tarvitset apua perheen toimeentuloon ja jos rahasi eivät riitä jokapäiväiseen elämiseen, voit hakea toimeentulotukea. Sen tarkoituksena on turvata perheen tai henkilön toimeentulo ja itsenäinen selviytyminen. Ehkäisevän toimeentulon avulla voidaan edistää henkilön tai perheen sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä. Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada riittävää toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjä toiminnallaan, eikä muista tuloistaan tai varoistaan. Kotikuntasi sosiaalitoimesta voit kysyä lisätietoa oikeudestasi saada toimeentulotukea.

http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/toimeentulotuki

<http://www.nic.fi/~jip/>

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412>

<http://www.sosiaalikallega.fi/asiakkaat/toimeentulotukilaskuri2>

Sosiaalietuuksista eri kielillä: <http://www.infopankki.fi/>

SOSIAALINEN LUOTOTUS

Sosiaalisesta luototuksesta annettu laki tuli voimaan v. 2003. Sen mukaan kunnat voivat osana omaa sosiaalityötään myöntää pieniä lainoja. Sosiaalinen luotto on tarkoitettu pienituloisille ja vähävaraisille henkilöille, joilla esim. maksuhäiriömerkinnän vuoksi ei ole mahdollisuus saada muuta lainaa esim. pankista. Sosiaalista luottoa voidaan myöntää kodinhankintoihin, pieniin asunnon muutostöihin, takuuvuokriin, työn edellyttämän auton tai työvälineiden ostoon, vuokra ja osamaksurästeihin sekä joihinkin muihin hakijan selviytymiseen liittyviin menoihin. Lainaa voi tiedustella oman kunnan sosiaalivirastosta.

Talousneuvontaa eri kielillä: http://www.infopankki.fi/fi-fi/sosiaalipalvelut_helsinki/

TALOUS JA VELKANEUVONTA

Jos tarvitset apua maksu- tai velkaongelmien hoidossa, varaa aika oman kuntasi talous- ja velkaneuvojalta. Neuvojat auttavat kokonaistilanteen kartoituksessa, sovintoratkaisuehdotusten laatimisessa, velka- ja maksuohjelmien laatimisessa ja tarkistamisessa sekä kertovat tarvittaessa muista tukipalveluista. Neuvojat voivat olla myös mukana sovintoneuvotteluissa velkojien kanssa. Neuvonta on maksutonta.

SOPIMUS VELKOJEN KANSSA

Jos laskujen ja velkojen maksaminen saattaa näyttää joskus ylivoimaiselta. Ensisijaisena keinona velkojen järjestelyyn on sopia velkojien kanssa kuukausierien pienentämisestä.

Muita luottojen järjestelmiskeinoja ovat mm. lainojen yhdistäminen, koron alentaminen, sopimus lyhennysvapaista jaksoista, sekä selvittää velkojien kanssa mahdollisuudet tehdä vapaaehtoinen sovintoratkaisu velkojien kanssa.

Sosiaalipalveluita eri kielillä: http://www.infopankki.fi/fi-fi/sosiaalipalvelut_helsinki/

<http://www.kuluttajavirasto.fi/File/1d30b54e-1a45-4bd7-95c1-bb9ccd188385/Yksityistalouden+opas.pdf>

Raha-asiat: Yksityistalouden opas. <http://www.kuluttajavirasto.fi/File/1d30b54e-1a45-4bd7-95c1-bb9ccd188385/Yksityistalouden+opas.pdf>

Riittävätkö rahat www.kalliitkulissit.fi kortti

<http://www.ihmisoikeudet.net/uploads/materiaali/Oikeus%20riitt%C3%A4v%C3%A4%C3%A4n%20elintason%20-%20Rahank%C3%A4ytt%C3%B6%C3%A4.pdf>

MIKSI MAKSAMME VEROJA?

Verot Suomessa ovat pakollisia maksuja, joita maksetaan; valtiolle, kunnille ja julkisyhteisöille, kuten eläkelaitoksille. Verotuksen keskeinen tehtävä on rahoittaa julkisen sektorin toimintaa. Verovaroilla kustannetaan terveydenhuoltoa, koulutusta ja muita kansalaisten tarvitsemia palveluja. Veroilla rahoitetaan myös tulonsiirtoja, kuten lapsilisää, eläkkeitä ja toimeentuloturva. Osana veroista vievät myös julkisen hallinnon ylläpito, tiet, viemäriverkostot ja muut yhteiskunnan rakenteet sekä valtionvelan korot. Veronmaksaja ei voi itse päättää mihin juuri hänen vero euronsa käytetään. Verot kerätään yhteiseen kassaan, mistä ne siirretään eri kohteisiin.

Yksityiset henkilöt maksavat veroa saamistaan ansio ja pääomatuloista. Ansioita ovat mm. palkka ja eläke. Pääomatuloja ovat vuokra- ja korkotulot. lisäksi kuluttajat maksavat veroja ostamistaan tuotteista ja palveluista. Veroa maksetaan myös kiinteistöistä ja ajoneuvoista sekä tietyn euromäärän ylittävistä perinnöistä ja lahjoista. Yksityisen ihmisen lisäksi myös yritykset maksavat veroja voitostaan. Veroja maksetaan valtiolle, kunnille ja sosiaaliturvarahastoille, joita Suomessa ovat eläketurva hoitavat eläkelaitokset. Evankelis- luterilaisella ja ortodoksisella kirkolla on myös oikeus verottaa jäseniään.

Verotuksen toimittaa verohallinto. Tulli- ja ajoneuvokeskus huolehtivat omaan toimialaansa kuuluvista veroista, joiden lisäksi eläke- ja vakuutuslaitokset keräävät niille kuuluvat maksut.

YLEISTÄ KOTITALOUKSIEN TULOVEROISTA

Kotitalouksiin kuuluu palkansaajia, eläkeläisiä, etuudensaajia ja pääomatulojen saajia. Veroprosentin määräytyy laskemalla veronalaiset tulot yhteen ja vähentämällä niistä lakisääteiset vähennykset. Osa tehdään suoraan verotoimiston puolesta, osa täytyy vaatia itse veroilmoituksessa. Jäljelle jääviin tuloihin kohdistetaan veroprosentti, joka sisältää sosiaalivakuutusmaksut, kunnallisveron ja valtionveron. Verovähennyksiä on paljon, niitä myönnetään mm. pienituloisuuden vuoksi, työn kannustavuuden parantamiseksi tai joidenkin kulujen kohtuullistamiseksi. Vähennyksiä ovat mm. Perusvähennys, Tulonhankkimisvähennys, kunnallisveron ansiotulovähennys, työtulovähennys ja kotitalousvähennys.

<http://www.veronmaksajat.fi/File/f7265505-436d-4608-96e1-c7adfdc520bc/Verotuotot%20ja%20verotuksen%20rakenne.pdf>

Verot ja verotus:

<http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/omatveroasiat/verotjaverotus/>

Verotus Suomessa:

<http://www.google.com/search?hl=fi&hl=fi&q=verotus+suomessa+esittely+koululaisille>

Verotus/Verokortti:

<http://www.nettinappi.fi/tietoalue/raha-asiat/verotus/verokortti/>

Omat veroasiat: <http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/omatveroasiat/verotjaverotus/>

Verotietopankki: <http://www.veronmaksajat.fi/verotietopankki>

TYÖ JA ELINKEINOTOIMISTON PALVELUT (TE- toimisto).

Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut koskevat kaikkia työnhakijoita ja työssä olevia. työttömiä ja työelämään tulossa olevia. Palveluja löytyy nettipalveluista henkilökohtaisiin palveluihin, joita saa TE- toimistosta ja niiden rekrytointikeskuksista sekä työvoiman palvelukeskuksista TE- toimistosta saa henkilökohtaista palvelua työnhaussa ja tietoa työmarkkinoista, koulutuksesta, ammateista sekä yrittäjyydestä. TE- toimisto neuvoa työttömyyden aikaisten etuuskien hakemisesta ja tukee työllistymistä monin eri tavoin. Työvoiman palvelukeskukset ovat työ- ja elinkeinohallinnon, kuntien ja Kelan yhteisiä palvelupisteitä. Ne palvelevat ihmisiä, joiden työllistyminen on eri syistä vaikeutunut.

https://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/04_maahanmuuttajien_palvelut/index.jsp

Tietoa Työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaille eri kielillä: <http://www.te-info.fi/>

Tällä sivulla on työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) kotoutuja-asiakkaille tarkoitettuja videoita kuudella kielellä (arabia, dari, kiina, kurdi/sorani, somali, thai).

TE- TOIMISTO. MAAHANMUUTTAJIEN PALVELUT

TE- toimistosta saat tietoa avoimista työpaikoista ja se auttaa sinua työnhaussa. TE-toimisto järjestää myös suomen kielen koulutusta, ammatillista koulutusta ja työharjoittelua työpaikoilla. Pääset Te- toimiston asiakkaaksi, kun ilmoittaudut työnhakijaksi. Voit ilmoittautua työnhakijaksi toimiston Internet-sivuilla. www.mol.fi Sen jälkeen sinun pitää käydä itse työvoimatoimistossa mahdollisimman pian. Kun tulet ensimmäisen kerran työvoimatoimistoon, ota mukaasi seuraavat asiakirjat: Passi, tai poliisilta saatu todistus passin tilapäisestä haltuunotosta. Oleskelulupa tai poliisilta saatu EU- kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistus. Maistraatista saatu väestörekisteriote tai asiakirja, jolla osoitat, että sinulla on suomalainen henkilötunnus (esim. Kela-kortti). Työ- ja koulutodistukset, käännettyinä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Pidät asiakkuutesi voimassa olemalla säännöllisesti yhteydessä TE-Toimistoon. Kun tulet käymään toimistossa ensimmäisen kerran, saat itsellesi asiakaskortin. Korttiin merkitään päivämäärä, mihin mennessä sinun pitää seuraavan kerran ottaa yhteyttä TE-toimistoon. Yhteyden voit ottaa käymällä toimistossa tai soittamalla sinne puhelimella. Voit saada kutsun tulla toimistoon myös muulloin. sinun täytyy tulla paikalle silloin, kun kutsussa ilmoitetaan.

MITÄ TAPAHTUU KUN ILMOTTAUDUT TYÖNHAKIJAKSI?

Kun muutat Suomeen, voit hakea palveluita, jotka auttavat sinua kotoutumaan maahan. Alkuvaiheen palveluita ovat: Perustieto Suomesta ja kotikunnasta. Neuvonta ja ohjaus. Alkukartoitus. Kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutus. Alkukartoitusta voit pyytää TE- toimistosta tai kunnalta missä asut. Jos olet hakeutumassa työelämään, pyydä ensin alkukartoitusta TE- toimistolta. Alkukartoitus tarkoittaa viranomaisen kanssa käytävää keskustelua, jossa selvitetään sinun tilanteesi ja sen mukainen palveluntarve. Alkukartoitus voi sisältää esim. kielitaidon testaamisen ja osaamisesi kartoituksen. Alkukartoitukseen perustuen TE- Toimisto tai kunta arvioi tarpeesi kotoutumissuunnitelmaan. Alkukartoituksen jälkeen voit päästä kotoutumiskoulutukseen tai muuhun kielikoulutukseen tai voit saada apua työnhakuun.

Kotoutumissuunnitelma on sopimus kotoutumiskoulutuksesta, esim. osallistumisesta kielikurssille, työharjoitteluun tai muuhun toimintaan, joka edistää kotoutumista. Kotoutumissuunnitelma tehdään yhdessä sinun ja TE-toimiston tai kunnan viranomaisen kanssa. Suunnitelma voidaan tehdä, jos tarvitset alkukartoituksen perusteella tukea kotoutumiseen. Kotoutumissuunnitelman kesto on yksilöllinen. Työ- ja koulutushistoria sekä omat tavoitteet vaikuttavat siihen, miten pitkään tarvitset tukea. Kotoutumissuunnitelman toimenpiteisiin osallistumisen ajan voit saada kotoutumistukea toimeentulon turvaamiseksi.

www.mol.fi

<http://www.vantaa.fi/fi/maahanmuuttajille/prime105.aspx>

<http://www.mol.fi/toimistot/vantaa/>

Maahanmuuttajatyön tiimi: <http://www.mol.fi/toimistot/vantaa/>

- Sosiaalitoimen palvelut
- Työ ja koulutus
- Asuminen
- Perheasiat
- Harrastukset, kerhot ja leirit
- Oleskeluluvat ja perheen yhdistäminen
- Järjestö- ja vapaaehtoistyö
- Ryhmätoiminnat ja tapahtumat
- Kotoutumiseen liittyvät koulutukset

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwststructure/75996_maahanmuuttajatyon_esite_2012.pdf

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwststructure/73015_Vantaanosaavavanhempihakeesite.pdf

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwststructure/76000_Toimintakalenteri200212.pdf

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwststructure/78065_Immigrant_work.pdf

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwststructure/82520_SUOMEN_KIELEN_OPETUSTA_NAISILLE.pdf

Vantaan monikulttuurisuusohjelma:

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwststructure/69754_6284_1_.pdf

Hyödyllistä tietoa maahanmuuttajille:

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/82455_hyodyllisia_yhteystietoja_maahanmuuttajat_lokakuu2012.pdf

Oletko muuttanut ulkomailta Suomeen. Tarvitsetko neuvoja arjen kysymyksiin:

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/82455_hyodyllisia_yhteystietoja_maahanmuuttajat_lokakuu2012.pdf

Silkinportin toimintakeskus: www.vantaa.fi/silkinportti

Hakunilan kansainvälinen yhdistys ry: www.hakunila.org

Itä- Vantaan Somalikulttuuriyhdistys ry: ita-vantaa@somalikulttuuri.com

Maahanmuuttajien neuvontapiste:

www.vantaalla.info/sivu/index.php?option=com_content&task=view&id=222&Itemid=42

Maailmanpyörä hanke: www.vantaalla.info/

Tukea maahanmuuttajamiehille: www.miessakit.fi/fi/vieraasta_veljeksi

Mozaika ry, toimintaa venäjänkielellä: www.mozaikary.com/fin/

Nicehearts ry: www.nicehearts.com Naisresurssikeskus.

Parasta lapsille ry: www.parastalapsille.fi

Sporttia kaikille, liikuntaa kotouttavasti: www.vantaa.fi/liikunta

Vantaan seurakunnat: www.vantaanseurakunnat.fi

Maahanmuuttovirasto: www.migri.fi

Työ- ja elinkeinotoimisto: www.mol.fi/finnwork

Vantaan poliisi: Ulkomaalaisyksikkö: www.poliisi.fi/ita-uusimaa

Vähemmistövaltuutettu: www.vahemmistovaltuutettu.fi

maahanmuuttajien työnhaku klubi: matti.martikainen@te-toimisto.fi

Vantaan Kipinä, palveluja nuorille: www.vantaa.fi/kipina

Kipinä, nuorten ohjaus- ja tukikeskus/ etsivä nuorisotyö: ohjauskeskus@vantaa.fi

Maahanmuuttajanuorten tuki ry: www.r3.fi

Helsingin seudun asioimistulkikeskus: www.vantaa.fi/tulkikeskus/varauslomake

Helsingin vastaanottokeskus: Helsingin vastaanottokeskus@helsinki.fi

Kaapatut lapset ry: www.ensijaturvakotienliitto.fi/jasenyhdistykset/kaapatut_lapset_ry

Monikulttuurinen taideyhteisö: www.kassandra.fi

Kidutettujen kuntoutuskeskus: www.hdl.fi/fi/maahanmuuttajat/kidutettujen-kuntoutuskeskus

Miehen linja-projekti: www.lyomatonlinja.fi/miehenlinja.htm väkivaltaisesti käyttäytyvien maahanmuuttajamiesten auttamiseen ja tukemiseen.

Monika- naiset Liitto ry: www.monikanaiset.fi Väkivaltaa kokeneitten naisten auttamiseen. Ohjausta ja neuvontaa.

Monikulttuurisyyshdistys Familia club: www.familiacub.fi Vertaisryhmätoimintaa, perhevalmennusta sekä neuvontapalveluja kahden kulttuurin pareille ja perheille.

Pakolaisneuvonta ry: www.pakolaisneuvonta.fi

Suomen Pakolaisapu ry: www.pakolaisapu.fi

Ulkomaalaisten kriisipalvelu: www.mielenterveysseura.fi/kriisityo Kriisiapua ulkomailta muuttaneille ja heidän perheilleen.

Väestöliiton Monikulttuurinen osaamiskeskus: www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus
Psykososiaaliset kysymykset, perhe-elämän, lastenkasvatuksen ja vanhemmuuden alueilta.

Avaimia monikulttuuriseen kohtaamiseen: www.ahaa-avaimia.fi

Kansainvälinen kulttuurikeskus: www.caisa.fi

Tietoa lastensuojelusta eri kielillä: www.lastensuojelu.info

Tietoja maahanmuuttajien kanssa tehtävästä perhetyöstä:

www.lastensuojelunkasikirja.fi

OPIKELU JA TYÖELÄMÄ SUOMESSA

Tarja Forss Diak 2012

LIITE 3

AJANKOHTAISTA MAAHANMUUTTAJIEN KOULUTUKSESSA

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen liittyvää materiaalia on saatavana http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus/103/0/maahanmuuttaja_opetusryhmassani_-esite_on_ilmestynyt

Tietoa ammattikoulutuksesta: <http://www.edu.fi/ammattikoulutus>

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus on ammatillisessa koulutuksessa annetun lain 630/1998, 3§ mukaan ammatillisen peruskoulutuksen yhteydessä järjestettävää, ei tutkintoon johtavaa koulutusta. Valmistavalla koulutuksella on tavoitteena antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammatillisiin opintoihin siirtymistä varten. Koulutuksen laajuus on vähintään 20 ja enintään 40 opintoviikkoa. Opetushallitus on vahvistanut opetussuunnitelman perusteet, joita koulutuksessa tulee noudattaa.

Valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet on tarkoitettu ensisijaisesti tutkintoon johtavaan ammatilliseen peruskoulutukseen aikovia varten. Niitä voidaan käyttää sekä aikuisille että nuorille suunnattuun ammatilliseen peruskoulutukseen sekä oppisopimuskoulutuksen valmentavaan koulutukseen. Koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille tai maahanmuuttajataustaisille henkilöille, joilla on jo suomen tai ruotsin kielen perustaito. Valmistava koulutus muodostuu seuraavista opinnoista: Opiskelu- ja ammatinvalintataidot opintoihin sisältyy vähintään 4 opintoviikkoa työsisäoppimiseen valmentautumista, vähintään kahden alan ammatilliseen opiskeluun tutustumista ja opinto-ohjausta. Opiskelijoilla on oikeus saada henkilökohtaista ja ryhmämuotoista opinto-ohjausta, joka tukee heidän henkilökohtaisia valintojaan. Valinnaiset opinnot järjestetään tarjonnan ja opiskelijan tarpeen mukaan. Näitä opintoja voivat olla esim. yrittäjäyys, taito- ja taideaineet, atk- ajokortti, hygieniapassi tai työturvallisuuskoulutus.

KIELELLISET TAIDOT

Yleistavoitteena on, että opiskelija pystyy osallistumaan suomenkieliseen opetukseen ja tutustua työelämässä ja ammatillisissa opinnoissa tarvittaviin ilmaisutapoihin ja keskeiseen sanastoon. Opiskelija pystyy toimimaan melko itsenäisesti ja hoitamaan asioitaan suomenkielellä. Opiskelijan suulliset ja kirjalliset taidot syventyvät rakenteiden ja sanaston hallinnan avulla. Opiskelija etenee suomen kielen opinnoissaan lähtötasonsa mukaan. Suomen kielen perusoletuksena on, että opiskelija hallitsee jo taitotason A2.2 edellyttämät viestintätaidot, rakenteet ja keskeistä arkielämän sanastoa.

KUULLUN YMMÄRTÄMINEN

Opiskelija pystyy seuraamaan yleisiä aiheita sisältäviä luentoja, esitelmiä sekä palveluja asiointitilanteita. ymmärtää puheen pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat muodollisesta ja epämuodollisesta tekstistä. Osaa tiivistää ja ilmaista kuulemastaan avainkohdat. Ymmärtää yleiskieltä ja itselleen tuttua puhekieltä. Ymmärtää arki- ja työelämässä sekä asiointitilanteissa käytettäviä fraaseja ja opiskeluun liittyviä käsitteitä. Pystyy osallistumaan keskusteluun, tekemään muistiinpanoja ja osallistumaan ryhmätyöskentelyyn sekä kuuntelemaan ohjeita ja tehtävänantoja. Erottaa puhutun kielen yksilöllisen tilanteen ja vaihtelun sekä ymmärtää myös nonverbaalista viestintää. Kykenee seuraamaan uutisia ja ajankohtaisohjelmia ja muitakin ohjelmia median välityksellä.

<http://www.edu.fi/ammattikoulutus>

<http://www.koulutusnetti.fi/?path=maahanmuuttajat>

Maahanmuuttajien koulutuksen tavoitteena on antaa Suomeen muuttaville valmiuksia toimia tasavertaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajille pyritään antamaan yhtä hyvät mahdollisuudet koulutukseen kuin muille suomalaisille.

- [Maahanmuuttajien koulutuksesta](#)
- [Yhdenvertaisuuslaki](#)
- [Suomen ja ruotsin kielen kurssit](#)

- [Kielitaidon testaus](#)
- [Perusopetuksen lisäopetus](#)
- [Lukiokoulutus](#)
- [Suomi tai ruotsi toisena kielenä](#)
- [Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus](#)
- [Ammatillinen peruskoulutus](#)
- [Oppisopimuskoulutus](#)
- [Mitä lukion tai ammatillisen koulutuksen jälkeen?](#)
- [Vieraskielinen opetus](#)
- [Ammatillinen aikuiskoulutus](#)
- [Maahanmuuttajien kotouttamiskoulutus](#)
- [Muu koulutus](#)
- [Opintojen ja tutkintojen tunnustaminen](#)

MAAHANMUUTTAJIEN KOULUTUKSESTA

Suomessa vakinaisesti asuvalla oppivelvollisuusikäisellä (7–17-vuotiaalla) maahanmuuttajalla on oikeus samaan peruskoulutukseen kuin suomalaisillakin. Aikuisten maahanmuuttajien työelämässä tarvitsema koulutus sekä jo hankitun ammattitaidon säilyminen pyritään turvaamaan. Tavoitteena on, että ulkomailta suoritetut tutkinnot, opinnot ja työkokemus ovat pohjana koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa. Kaikenikäisille maahanmuuttajille järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta. Samalla heitä tuetaan oman äidinkielen ja kulttuuri-identiteetin säilyttämisessä. Maahan-

muuttajilla tarkoitetaan pakolaisia, paluumuuttajia ja muita ulkomaalaisia sekä eräissä yhteyksissä myös turvapaikanhakijoita.

YHDENVERTAISUUSLAKI

Suomessa on voimassa yhdenvertaisuuslaki (L 21/2004). Sen tarkoituksena on turvata ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Laissa kielletään ikään, etniseen ja kansalliseen alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen sekä sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä. Lakia sovelletaan työelämän lisäksi myös koulutukseen.

SUOMEN JA RUOTSINKIELEN KURSSIT

Monet oppilaitokset järjestävät ulkomaalaisille suomen ja ruotsin kielen kursseja. Suomea ja ruotsia voi opiskella ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, aikuislukioissa, yliopistojen ja korkeakoulujen kielikeskuksissa ja kesäyliopistoissa. Kursseja on monentasoisia ja -pituisia. Myös kurssimaksut vaihtelevat.

Kielitaidon testaus

YLEISET KIELITUTKINNOT

Yleinen kielitutkinto mittaa kommunikatiivista yleiskielitaitoa. Tutkintoja voi suorittaa perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Tutkinnon voi suorittaa perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Tutkinnossa on seuraavat osat: puheen ja tekstin ymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen, rakenteet ja sanasto. Tutkintotodistusta voi käyttää esimerkiksi työ- tai opiskelupaikan hakemiseen. Sitä voi käyttää myös osoittamaan suomen tai ruotsin taitoa, jota Suomen kansalaisuuden saamiseksi vaaditaan. Yleisen kielitutkinnon voi suorittaa englannin, espanjan, italian, ranskan, ruotsin, saamen, saksan, suomen ja venäjän kielissä. Suomen kielen keskitason tutkinto järjestetään neljä kertaa vuodessa ja perus- ja ylimmän tason tutkinto kaksi kertaa. Englannin ja ruotsin kielen tutkinto järjestetään kaksi kertaa vuodessa, muiden kielten tutkinto kerran vuodessa.

[Lisätietoa yleisistä kielitutkinnoista](#)

KIELITAIDON TESTAUS KANSALAIUUSHAKEMUSTA VARTEN

Kansalaisuuslain (359/2003) mukaan Suomen kansalaisuutta hakevan ulkomaalaisen pitää esittää virallinen todistus tyydyttävästä suomen tai ruotsin kielen kirjallisesta ja suullisesta taidosta. Kielitaidon voi osoittaa suorittamalla yleinen kielitutkinto yleistaitotasolla kolme tai valtionhallinnon kielitutkinto tyydyttävällä suullisella ja kirjallisella taidolla. Maahanmuuttajille suositellaan yleistä kielitutkintoa, koska siinä testataan yleiskielen hallintaa. Valtionhallinnon kielitutkinto testaa julkis-hallinnon työtehtävissä tarvittavaa kielitaitoa, ja siinä on hallittava tämän erikoisalan kieltä.

Yleinen kielitutkinto ja valtionhallinnon kielitutkinto ovat maksullisia.

[Lue lisää](#) kielitaidon testauksesta kansalaisuushakemusta varten.

[Yleiset kielitutkinnot](#)

[Valtionhallinnon kielitutkinnot](#)

KIELIKOKEET AMMATILLISIIN OPPILAITOKSIIN JA AMMATTIKORKEAKOULUIHIN

Ammatilliseen peruskoulutukseen haun yhteydessä koulutuksen järjestäjä voi järjestää kielikokeen niille hakijoille, joiden äidinkieli on muu kuin opetuskieli. Kielikoe voi olla kirjallinen testi ja/tai haastattelu.

Myös ammattikorkeakouluun pyrkiville voi olla kielikoe, jos äidinkieli on muu kuin opetuskieli.

PERUSOPETUKSEN LISÄOPETUS

Kunta voi järjestää lisäopetusta perusopetuksen suorittaneille nuorille. Lisäopetus kestää yleensä vuoden, ja sen aikana nuori voi vahvistaa valmiuksiaan jatkaa ammatillisissa opinnoissa tai lukiossa.

LUKIOKOULUTUS

Lukion pääsyvaatimuksena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen tai sitä vastaavat tiedot. Lukion voi suorittaa 2–4 vuodessa. Lukio tähtää ylioppilastutkintoon.

Maahanmuuttajaopiskelija voi suorittaa ylioppilastutkinnossa suomen- tai ruotsinkielisille tarkoitettun äidinkielen kokeen sijasta suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeen. Maahanmuuttajat pyrkivät päivälukioihin yhteishaun kautta. Jos hakijalla ei ole suomalaista pohjakoulutusta, hänen kannattaa ennen hakemista ottaa yhteyttä siihen lukioon, johon aikoo hakea. Aikuislukioihin haetaan suoraan oppilaitokseen.

SUOMI TAI RUOTSI TOISENA KIELENÄ

Suomen tai ruotsin kielen opetuksen ja maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

MITÄ PERUSOPETUKSEN JÄLKEEN?

Perusopetuksen jälkeen nuoret maahanmuuttajat voivat valmistautua jatko-opintoihin joko perusopetuksen lisäluokilla tai muissa valmentavissa ryhmissä. Perusopetuksen jälkeen on mahdollista jatkaa opiskelua lukiossa, kansanopistossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. Maahanmuuttajat voivat osallistua myös erilaisiin yleissivistäviin opintoihin aikuisoppilaitoksissa. Lisäksi maahanmuuttajille järjestetään ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta.

AMMATILLISEEN PERUSKOULUTUKSEEN VALMISTAVA KOULUTUS

Ennen ammatillista peruskoulutusta maahanmuuttaja voi osallistua valmistavaan koulutukseen. Valmistavan koulutuksen laajuus on 20–40 opintoviikkoa, ja se kestää puolesta vuodesta yhteen vuoteen. Koulutus valmistaa yleisesti kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen, mutta sitä voidaan suunnata myös tietylle alalle. Valmistavan koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan kielitaitoa ja muita ammatillisissa opinnoissa tarvittavia valmiuksia ja elämänhallintaa. Valmistavassa koulutuksessa opiskellaan suomen tai ruotsin kieltä sekä matemaattisia ja yhteiskunnallisia aineita. Samalla tutustutaan eri ammatteihin ja ammatilliseen opiskeluun. Opiskelijoille tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Valmistava koulutus on yhteishaun ulkopuolella, eli oppilaitoksiin haetaan suoraan. Opiskelijat voivat saada normaalia opintotukea ja koulumatkatukea. Jos valmistava koulutus sisältyy opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan, hän voi saada opintotuen sijaan kotoutumistukea. Valmistavan koulutuksen suorittamisesta saa

lisäpisteitä. Koulutus on tarkoitettu henkilöille, joiden suomen/ruotsin kielen taso vastaa kielitaidon tasojen kuvausasteikon tasoja A2.2.

AMMATILLINEN PERUSKOULUTUS

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja ammattisivistys ja työelämässä tarvittava ammatillinen pätevyys. Maahanmuuttajat voivat suorittaa ammatillisen perustutkinnon. Tutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa, ja sen suorittaminen kestää 3 vuotta. Koulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, kansanopistoissa ja oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliseen peruskoulutukseen voi hakea, kun on suorittanut peruskoulun tai sitä vastaavan koulutuksen. Ammatilliseen koulutukseen haetaan yhteishaussa. Jos hakijalla ei ole suomalaisen koulun päättötodistusta, hänet voidaan valita joustavassa valinnassa. Hakijoille ei ole ikärajaa, eikä ulkomaan kansalaisuus ole este valinnalle. Koulutuksen järjestäjä voi arvioida hakijan kielitaitoa kielikokeella tai haastattelulla. Samalla selvitetään opiskelijan mahdollisuuksia selviytyä opinnoista. Maahanmuuttajien opetus voidaan järjestää joustavasti. He voivat opiskella suomen tai ruotsin kieltä toisena kielenä, ja opinnot korvaavat äidinkielen opinnot. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat voivat saada tukiopetusta ja opetusta omassa äidinkielessään.

OPPISOPIMUSKOULUTUS

Ammatillista koulutusta voi saada myös oppisopimuskoulutuksena. Maahanmuuttajalle voidaan järjestää ennen oppisopimuksen solmimista valmistavaa koulutusta tai muita kielitaitoa parantavia tukiopintoja. [Lue tarkemmin oppisopimuskoulutuksesta.](#)

MITÄ LUKION TAI AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄLKEEN?

Lukion ja ammatillisen koulutuksen jälkeen voi hakea [ammattikorkeakouluun](#) tai [yliopistoon](#)

VIERASKIELINEN OPETUS

Monissa oppilaitoksissa on opetusryhmiä, joiden opetus annetaan kokonaan tai osittain vieraalla kielellä. Joissakin oppilaitoksissa koko ammatillisen tutkinnon voi suorittaa vieraalla kielellä. Lisätietoja saa suoraan oppilaitoksista.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Aikuisenakin voi parantaa ammatillista osaamista. Maahanmuuttajat voivat hakea ammatilliseen aikuiskoulutukseen, he voivat osallistua näyttötutkintoihin ja suorittaa ammatillisen tutkinnon. Heille järjestetään myös omia ammatillisia kursseja. Kurssit ovat yleensä työvoimakoulutusta, johon haetaan työvoimatoimistojen kautta. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa voi suorittaa kolmentasoisia tutkintoja: ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja näyttötutkintoina. Aikuiset voivat suorittaa nämä tutkinnot näyttötutkintoina riippumatta ammattitaidon hankkimistavasta. Ammatillisen perustutkinnon voi aikuinen suorittaa myös oppilaitoksessa kolme vuotta opiskellen. Oppilaitokset järjestävät valmistavaa koulutusta näyttötutkintojen tai niiden osien suorittamiseen. Näyttötutkinnot suoritetaan tämän koulutuksen yhteydessä. Näyttötutkinnossa opiskelija osoittaa ammatillisen osaamisensa. Valmistavaa koulutusta järjestetään omaehtoisena tai työvoimapolitiittisena koulutuksena, oppisopimuksella tai henkilöstökoulutuksena. Henkilöstökoulutus on työnantajan järjestämää koulutusta. Tutkinnon suorittaja saa tutkintotodistuksen, kun hän on suorittanut hyväksytysti tutkinnon osat. Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija laativat yhdessä henkilökohtaisen opiskeluohjelman. Henkilökohtaisessa opiskeluohjelmassa otetaan huomioon myös opiskelijan ohjaus- ja tukitarpeet sekä hänen aikaisempi osaamisensa. Esimerkiksi opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito sekä suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan tuntemus selvitetään.

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISKOULUTUS

Pysyvästi Suomeen tulleita maahanmuuttajia kannustetaan kotoutumaan uuteen kotimaahansa. Kotoutumisen tavoitteena on, että henkilöllä on sellaiset tiedot ja taidot, että hän pystyy hankkimaan toimeentulonsa ja osallistumaan yhteiskunnan toimintaan tasa-vertaisena suomalaisten kanssa. Kotoutumisesta vastaavat sisäasianministeriö yhteistyössä mm. työ- ja elinkeinoministeriön ja opetusministeriön kanssa sekä kunnat. Ko-

toutumissuunnitelma tehdään työikäisille maahanmuuttajille (17–65-vuotiaat) työvoimatoimistossa enintään kolmeksi vuodeksi tai poikkeustapauksissa viideksi vuodeksi sen jälkeen, kun maistraatissa on merkitty kotikunta Suomessa, ja Kela on tehnyt päätöksen siitä, että maahanmuuttaja kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin. Suunnitelma sisältää muuttajan tarpeen mukaan kielikoulutusta, työharjoittelua, yleissivistävää tai ammatillista koulutusta ja tarvittaessa ammattitaitojen täydentämistä. Suunnitelman toteuttamisen aikana muuttajan toimeentulo turvataan kotoutumistuella. Aikuisille maahanmuuttajille, jotka kuuluvat kotoutumislain piiriin, järjestetään kotoutumiskoulutusta. Koulutus kestää keskimäärin 40 viikkoa eli yhden lukuvuoden. Koulutus koostuu yleensä useasta kurssista. Suurin osa kotoutumiskoulutuksesta on työvoimakoulutusta. Kotoutumiskoulutukseen kuuluu suomen tai ruotsin kielen opetusta, yhteiskuntatietoja, arkielämän taitoja, kulttuurintuntemusta sekä ammatinvalintaan ja työelämään liittyvää ohjausta. Koulutukseen kuuluu usein myös työharjoittelu työpaikalla.

Opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia kehitetään ja koulutuksen aikana tehdään henkilökohtainen opiskeluohjelma ja työllistymissuunnitelma. Lisäksi on mahdollista saada kielen tukiopetusta ja tulkkipalveluja. Kotouttamisen piirissä olevalle maahanmuuttajalle voidaan maksaa kotoutumistukea ja koulutuksen aikaista ylläpitokorvausta tietyin edellytyksin myös hänen osallistuessaan muuhun kuin työvoimakoulutukseen, jos työvoimatoimisto katsoo että tällainen koulutus edistää hänen kotoutumistaan ja työllistymistään. Päätöksen koulutuksen sisällyttämisestä kotoutumissuunnitelmaan (rinnasteinen koulutus) tekee paikallinen työvoimatoimisto ennen koulutuksen aloittamista.

Lisätietoja kotoutumiskoulutuksesta saa [työ- ja elinkeinotoimistoista](#).

MUU KOULUTUS

Suomessa on paljon oppilaitoksia, joissa voi opiskella tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai harrastuksena. Näissä oppilaitoksissa opetusta järjestetään päivisin ja iltoisin. Nämä koulutukset ovat kaikille avoimia, ja tavallisesti ne ovat melko edullisia. Esimerkiksi kansalais- ja työväenopistot tarjoavat lähes joka kunnassa mahdollisuuden opiskella kieliä, musiikkia, käsitöitä, liikuntaa ym.

Kansanopistoissa ja opintokeskuksissa voi mm. täydentää perusopintoja ja osallistua erilaisille valmentaville kursseille. Kesäyliopistoissa voi suorittaa akateemisia ja muita-

kin opintoja. Kesäyliopistoilla on opetusta useilla paikkakunnilla. Useimmissa aikuisoppilaitoksissa on myös erityisesti maahanmuuttajille suunniteltuja kursseja.

ULKOMAISTEN OPINTOJEN JA TUTKINTOJEN TUNNUSTAMINEN

Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden ulkomainen tutkinto tai ulkomaiset opinnot antavat työmarkkinoille tai jatko-opintoihin Suomessa. Eri tilanteissa päätös tehdään eri paikoissa: Opetushallitus päättää ulkomaisen tutkinnon antamasta virkakelpoisuudesta. Päätös tarvitaan, jos hakee valtion tai kunnan virkaan tai tehtävään.

Lisätietoa [tutkintojen tunnustamisesta](#).

Maahanmuuttajien koulutuksesta

Suomessa vakinaisesti asuvalla oppivelvollisuusikäisellä (7–17-vuotiaalla) maahanmuuttajalla on oikeus samaan peruskoulutukseen kuin suomalaisillakin. Aikuisten maahanmuuttajien työelämässä tarvitsema koulutus sekä jo hankitun ammattitaidon säilyminen pyritään turvaamaan. Tavoitteena on, että ulkomailla suoritetut tutkinnot, opinnot ja työkokemus ovat pohjana koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa. Kaikenikäisille maahanmuuttajille järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta. Samalla heitä tuetaan oman äidinkielen ja kulttuuri-identiteetin säilyttämisessä. Maahanmuuttajilla tarkoitetaan pakolaisia, paluumuuttajia ja muita ulkomaalaisia sekä eräissä yhteyksissä myös turvapaikanhakijoita.

Yhdenvertaisuuslaki

Suomessa on voimassa yhdenvertaisuuslaki (L 21/2004). Sen tarkoituksena on turvata ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Laissa kielletään ikään, etniseen ja kansalliseen alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen sekä sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä. Lakia sovelletaan työelämän lisäksi myös koulutukseen.

Suomen ja ruotsin kielen kurssit

Monet oppilaitokset järjestävät ulkomaalaisille suomen ja ruotsin kielen kursseja. Suomea ja ruotsia voi opiskella ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, kansanopistoissa,

kansalaisopistoissa, aikuislukioissa, yliopistojen ja korkeakoulujen kielikeskuksissa ja kesäyliopistoissa. Kurssuja on monentasoisia ja -pituisia. Myös kurssimaksut vaihtelevat.

Kielitaidon testaus

Yleiset kielitutkinnot

Yleinen kielitutkinto mittaa kommunikatiivista yleiskielitaitoa. Tutkintoja voi suorittaa perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Tutkinnon voi suorittaa perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Tutkinnossa on seuraavat osat: puheen ja tekstin ymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen, rakenteet ja sanasto. Tutkintotodistusta voi käyttää esimerkiksi työ- tai opiskelupaikan hakemiseen. Sitä voi käyttää myös osoittamaan suomen tai ruotsin taitoa, jota Suomen kansalaisuuden saamiseksi vaaditaan.

Yleisen kielitutkinnon voi suorittaa englannin, espanjan, italian, ranskan, ruotsin, saamen, saksan, suomen ja venäjän kielissä. Suomen kielen keskitason tutkinto järjestetään neljä kertaa vuodessa ja perus- ja ylimmän tason tutkinto kaksi kertaa. Englannin ja ruotsin kielen tutkinto järjestetään kaksi kertaa vuodessa, muiden kielten tutkinto kerran vuodessa.

[Lisätietoa yleisistä kielitutkinnoista](#)

Kielitaidon testaus kansalaisuushakemusta varten

Kansalaisuuslain (359/2003) mukaan Suomen kansalaisuutta hakevan ulkomaalaisen täytyy esittää virallinen todistus tyydyttävästä suomen tai ruotsin kielen kirjallisesta ja suullisesta taidosta. Kielitaidon voi osoittaa suorittamalla yleinen kielitutkinto yleistaitotasolla kolme tai valtionhallinnon kielitutkinto tyydyttävällä suullisella ja kirjallisella taidolla. Maahanmuuttajille suositellaan yleistä kielitutkintoa, koska siinä testataan yleiskielen hallintaa. Valtionhallinnon kielitutkinto testaa julkishallinnon työtehtävissä tarvittavaa kielitaitoa, ja siinä on hallittava tämän erikoisalan kieltä.

Yleinen kielitutkinto ja valtionhallinnon kielitutkinto ovat maksullisia.

[Lue lisää](#) kielitaidon testauksesta kansalaisuushakemusta varten.

Yleiset kielitutkinnot

Valtionhallinnon kielitutkinnot

Kielikokeet ammatillisiin oppilaitoksiin ja ammattikorkeakouluihin

Ammatilliseen peruskoulutukseen haun yhteydessä koulutuksen järjestäjä voi järjestää kielikokeen niille hakijoille, joiden äidinkieli on muu kuin opetuskieli. Kielikoe voi olla kirjallinen testi ja/tai haastattelu. Myös ammattikorkeakouluun pyrkiville voi olla kielikoe, jos äidinkieli on muu kuin opetuskieli.

Perusopetuksen lisäopetus

Kunta voi järjestää lisäopetusta perusopetuksen suorittaneille nuorille. Lisäopetus kestää yleensä vuoden, ja sen aikana nuori voi vahvistaa valmiuksiaan jatkaa ammatillisissa opinnoissa tai lukiossa.

Lukiokoulutus

Lukion pääsyvaatimuksena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen tai sitä vastaavat tiedot. Lukion voi suorittaa 2–4 vuodessa. Lukio tähtää ylioppilastutkintoon. Maahanmuuttajaopiskelija voi suorittaa ylioppilastutkinnossa suomen- tai ruotsinkielisille tarkoitetun äidinkielen kokeen sijasta suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeen. Maahanmuuttajat pyrkivät päivälukioihin yhteishaun kautta. Jos hakijalla ei ole suomalaista pohjakoulutusta, hänen kannattaa ennen hakemista ottaa yhteyttä siihen lukioon, johon aikoo hakea. Aikuislukioihin haetaan suoraan oppilaitokseen.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä

Suomen tai ruotsin kielen opetuksen ja maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Mitä perusopetuksen jälkeen?

Perusopetuksen jälkeen nuoret maahanmuuttajat voivat valmistautua jatko-opintoihin joko perusopetuksen lisäluokilla tai muissa valmentavissa ryhmissä. Perusopetuksen

jälkeen on mahdollista jatkaa opiskelua lukiossa, kansanopistossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa.

Maahanmuuttajat voivat osallistua myös erilaisiin yleissivistäviin opintoihin aikuisoppi-
laitoksissa. Lisäksi maahanmuuttajille järjestetään ammatilliseen peruskoulutukseen
valmistavaa koulutusta.

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus

Ennen ammatillista peruskoulutusta maahanmuuttaja voi osallistua valmistavaan koulu-
tukseen. Valmistavan koulutuksen laajuus on 20–40 opintoviikkoa, ja se kestää puolesta
vuodesta yhteen vuoteen. Koulutus valmistaa yleisesti kaikkeen ammatilliseen perus-
koulutukseen, mutta sitä voidaan suunnata myös tietylle alalle. Valmistavan koulutuk-
sen tavoitteena on parantaa opiskelijan kielitaitoa ja muita ammatillisissa opinnoissa
tarvittavia valmiuksia ja elämänhallintaa. Valmistavassa koulutuksessa opiskellaan
suomen tai ruotsin kieltä sekä matemaattisia ja yhteiskunnallisia aineita. Samalla tutus-
tutaan eri ammatteihin ja ammatilliseen opiskeluun. Opiskelijoille tehdään henkilökoh-
tainen opiskelusuunnitelma. Valmistava koulutus on yhteishaun ulkopuolella, eli oppi-
laitoksiin haetaan suoraan. Opiskelijat voivat saada normaalia opintotukea ja koulumat-
katukea. Jos valmistava koulutus sisältyy opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan, hän voi
saada opintotuen sijaan kotoutumistukea. Valmistavan koulutuksen suorittamisesta saa
lisäpisteitä. Koulutus on tarkoitettu henkilöille, joiden suomen/ruotsin kielen taso
vastaa kielitaidon tasojen kuvausasteikon tasoja A2.2.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja ammattisivistys
ja työelämässä tarvittava ammatillinen pätevyys. Maahanmuuttajat voivat suorittaa am-
matillisen perustutkinnon. Tutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa, ja sen suorittaminen
kestää 3 vuotta. Koulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa
aikuiskoulutuskeskuksissa, kansanopistoissa ja oppisopimuskoulutuksena. Ammatilli-
seen peruskoulutukseen voi hakea, kun on suorittanut peruskoulun tai sitä vastaavan
koulutuksen.

Ammatilliseen koulutukseen haetaan yhteishaussa. Jos hakijalla ei ole suomalaisen
koulun päättötodistusta, hänet voidaan valita joustavassa valinnassa. Hakijoille ei ole

ikärajaa, eikä ulkomaan kansalaisuus ole este valinnalle. Koulutuksen järjestäjä voi arvioida hakijan kielitaitoa kielikokeella tai haastattelulla. Samalla selvitetään opiskelijan mahdollisuuksia selviytyä opinnoista. Maahanmuuttajien opetus voidaan järjestää joustavasti. He voivat opiskella suomen tai ruotsin kieltä toisena kielenä, ja opinnot korvaavat äidinkielen opinnot. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat voivat saada tukiopetusta ja opetusta omassa äidinkielessään.

Oppisopimuskoulutus

Ammatillista koulutusta voi saada myös oppisopimuskoulutuksena. Maahanmuuttajalle voidaan järjestää ennen oppisopimuksen solmimista valmistavaa koulutusta tai muita kielitaitoa parantavia tukiopintoja. [Lue tarkemmin oppisopimuskoulutuksesta.](#)

Mitä lukion tai ammatillisen koulutuksen jälkeen?

Lukion ja ammatillisen koulutuksen jälkeen voi hakea [ammattikorkeakouluun](#) tai [yliopistoon](#).

Vieraskielinen opetus

Monissa oppilaitoksissa on opetusryhmiä, joiden opetus annetaan kokonaan tai osittain vieraalla kielellä. Joissakin oppilaitoksissa koko ammatillisen tutkinnon voi suorittaa vieraalla kielellä. Lisätietoja saa suoraan oppilaitoksista.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Aikuisenakin voi parantaa ammatillista osaamista. Maahanmuuttajat voivat hakea ammatilliseen aikuiskoulutukseen, he voivat osallistua näyttötutkintoihin ja suorittaa ammatillisen tutkinnon. Heille järjestetään myös omia ammatillisia kursseja. Kurssit ovat yleensä työvoimakoulutusta, johon haetaan työvoimatoimistojen kautta. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa voi suorittaa kolmentasoisia tutkintoja: ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja näyttötutkintoina. Aikuiset voivat suorittaa nämä tutkinnot näyttötutkintoina riippumatta ammattitaidon hankkimistavasta. Ammatillisen perustutkinnon voi aikuinen suorittaa myös oppilaitoksessa kolme vuotta opiskellen.

Oppilaitokset järjestävät valmistavaa koulutusta näyttötutkintojen tai niiden osien suorittamiseen. Näyttötutkinnot suoritetaan tämän koulutuksen yhteydessä. Näyttötutkinnoissa opiskelija osoittaa ammatillisen osaamisensa. Valmistavaa koulutusta järjestetään omaehtoisena tai työvoimapolitiittisena koulutuksena, oppisopimuksella tai henkilöstökoulutuksena. Henkilöstökoulutus on työnantajan järjestämää koulutusta. Tutkinnon suorittaja saa tutkintotodistuksen, kun hän on suorittanut hyväksytysti tutkinnon osat. Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija laativat yhdessä henkilökohtaisen opiskeluohjelman. Henkilökohtaisessa opiskeluohjelmassa otetaan huomioon myös opiskelijan ohjaus- ja tukitarpeet sekä hänen aikaisempi osaamisensa. Esimerkiksi opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito sekä suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan tuntemus selvitetään.

Maahanmuuttajien kotouttamiskoulutus

Pysyvästi Suomeen tulleita maahanmuuttajia kannustetaan kotoutumaan uuteen kotimaahansa. Kotoutumisen tavoitteena on, että henkilöllä on sellaiset tiedot ja taidot, että hän pystyy hankkimaan toimeentulonsa ja osallistumaan yhteiskunnan toimintaan tasa-vertaisena suomalaisten kanssa. Kotoutumisesta vastaavat sisäasianministeriö yhteistyössä mm. työ- ja elinkeinoministeriön ja opetusministeriön kanssa sekä kunnat.

Kotoutumissuunnitelma tehdään työikäisille maahanmuuttajille (17–65-vuotiaat) työvoimatoimistossa enintään kolmeksi vuodeksi tai poikkeustapauksissa viideksi vuodeksi sen jälkeen, kun maistraatissa on merkitty kotikunta Suomessa, ja Kela on tehnyt päätöksen siitä, että maahanmuuttaja kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin. Suunnitelma sisältää muuttajan tarpeen mukaan kielikoulutusta, työharjoittelua, yleissivistävää tai ammatillista koulutusta ja tarvittaessa ammattitaitojen täydentämistä. Suunnitelman toteuttamisen aikana muuttajan toimeentulo turvataan kotoutumistuella.

Aikuisille maahanmuuttajille, jotka kuuluvat kotoutumislain piiriin, järjestetään kotoutumiskoulutusta. Koulutus kestää keskimäärin 40 viikkoa eli yhden lukuvuoden. Koulutus koostuu yleensä useasta kurssista. Suurin osa kotoutumiskoulutuksesta on työvoimakoulutusta. Kotoutumiskoulutukseen kuuluu suomen tai ruotsin kielen opetusta, yhteiskuntatietoja, arkielämän taitoja, kulttuurintuntemusta sekä ammatinvalintaan ja työelämään liittyvää ohjausta. Koulutukseen kuuluu usein myös työharjoittelu työpaikalla.

Opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia kehitetään ja koulutuksen aikana tehdään henkilökohtainen opiskeluohjelma ja työllistymissuunnitelma. Lisäksi on mahdollista saada kielen tukiopetusta ja tulkkipalveluja. Kotouttamisen piirissä olevalle maahanmuuttajalle voidaan maksaa kotoutumistukea ja koulutuksen aikaista ylläpitokorvausta tietyin edellytyksin myös hänen osallistuessaan muuhun kuin työvoimakoulutukseen, jos työvoimatoimisto katsoo että tällainen koulutus edistää hänen kotoutumistaan ja työllistymistään. Päätöksen koulutuksen sisällyttämisestä kotoutumissuunnitelmaan (rinnasteinen koulutus) tekee paikallinen työvoimatoimisto ennen koulutuksen aloittamista.

Lisätietoja kotoutumiskoulutuksesta saa [työ- ja elinkeinotoimistoista](#).

Muu koulutus

Suomessa on paljon oppilaitoksia, joissa voi opiskella tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai harrastuksena. Näissä oppilaitoksissa opetusta järjestetään päivisin ja iltaisin. Nämä koulutukset ovat kaikille avoimia, ja tavallisesti ne ovat melko edullisia. Esimerkiksi kansalais- ja työväenopistot tarjoavat lähes joka kunnassa mahdollisuuden opiskella kieliä, musiikkia, käsitöitä, liikuntaa ym. Kansanopistoissa ja opintokeskuksissa voi mm. täydentää perusopintoja ja osallistua erilaisille valmentaville kursseille. Kesäyliopistoissa voi suorittaa akateemisia ja muitakin opintoja. Kesäyliopistoilla on opetusta useilla paikkakunnilla. Useimmissa aikuisoppilaitoksissa on myös erityisesti maahanmuuttajille suunniteltuja kursseja.

Ulkomaisten opintojen ja tutkintojen tunnustaminen

Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden ulkomainen tutkinto tai ulkomaiset opinnot antavat työmarkkinoille tai jatko-opintoihin Suomessa. Eri tilanteissa päätös tehdään eri paikoissa: Opetushallitus päättää ulkomaisen tutkinnon antamasta virkakelpoisuudesta. Päätös tarvitaan, jos hakee valtion tai kunnan virkaan tai tehtävään. Lisätietoa [tutkintojen tunnustamisesta](#).

Maahanmuuttajien koulutuksesta

Suomessa vakinaisesti asuvalla oppivelvollisuusikäisellä (7–17-vuotiaalla) maahanmuuttajalla on oikeus samaan peruskoulutukseen kuin suomalaisillakin. Aikuisten maahanmuuttajien työelämässä tarvitsema koulutus sekä jo hankitun ammattitaidon säily-

minen pyritään turvaamaan. Tavoitteena on, että ulkomailla suoritetut tutkinnot, opinnot ja työkokemus ovat pohjana koulutuksen suunnittelulle ja täydentämiselle Suomessa. Kaikenikäisille maahanmuuttajille järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta. Samalla heitä tuetaan oman äidinkielen ja kulttuuri-identiteetin säilyttämisessä. Maahanmuuttajilla tarkoitetaan pakolaisia, paluumuuttajia ja muita ulkomaalaisia sekä eräissä yhteyksissä myös turvapaikanhakijoita.

Yhdenvertaisuuslaki

Suomessa on voimassa yhdenvertaisuuslaki (L 21/2004). Sen tarkoituksena on turvata ja edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Laissa kielletään ikään, etniseen ja kansalliseen alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen sekä sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä. Lakia sovelletaan työelämän lisäksi myös koulutukseen.

Suomen ja ruotsin kielen kurssit

Monet oppilaitokset järjestävät ulkomaalaisille suomen ja ruotsin kielen kursseja. Suomea ja ruotsia voi opiskella ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, aikuislukioissa, yliopistojen ja korkeakoulujen kielikeskuksissa ja kesäyliopistoissa. Kursseja on monentasoisia ja -pituisia. Myös kurssimaksut vaihtelevat.

Kielitaidon testaus

Yleiset kielitutkinnot

Yleinen kielitutkinto mittaa kommunikatiivista yleiskielitaitoa. Tutkintoja voi suorittaa perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Tutkinnon voi suorittaa perus-, keski- ja ylimmällä tasolla. Tutkinnossa on seuraavat osat: puheen ja tekstin ymmärtäminen, puhuminen, kirjoittaminen, rakenteet ja sanasto. Tutkintotodistusta voi käyttää esimerkiksi työ- tai opiskelupaikan hakemiseen. Sitä voi käyttää myös osoittamaan suomen tai ruotsin taitoa, jota Suomen kansalaisuuden saamiseksi vaaditaan. Yleisen kielitutkinnon voi suorittaa englannin, espanjan, italian, ranskan, ruotsin, saamen, saksan, suomen ja venäjän kielissä. Suomen kielen keskitason tutkinto järjestetään neljä kertaa vuodessa ja perus-

ja ylimmän tason tutkinto kaksi kertaa. Englannin ja ruotsin kielen tutkinto järjestetään kaksi kertaa vuodessa, muiden kielten tutkinto kerran vuodessa.

[Lisätietoa yleisistä kielitutkinnoista](#)

Kielitaidon testaus kansalaisuushakemusta varten

Kansalaisuuslain (359/2003) mukaan Suomen kansalaisuutta hakevan ulkomaalaisen täytyy esittää virallinen todistus tyydyttävästä suomen tai ruotsin kielen kirjallisesta ja suullisesta taidosta. Kielitaidon voi osoittaa suorittamalla yleinen kielitutkinto yleistaitotasolla kolme tai valtionhallinnon kielitutkinto tyydyttävällä suullisella ja kirjallisella taidolla. Maahanmuuttajille suositellaan yleistä kielitutkintoa, koska siinä testataan yleiskielen hallintaa. Valtionhallinnon kielitutkinto testaa julkishallinnon työtehtävissä tarvittavaa kielitaitoa, ja siinä on hallittava tämän erikoisalan kieltä.

Yleinen kielitutkinto ja valtionhallinnon kielitutkinto ovat maksullisia.

[Lue lisää](#) kielitaidon testauksesta kansalaisuushakemusta varten.

[Yleiset kielitutkinnot](#)

[Valtionhallinnon kielitutkinnot](#)

Kielikokeet ammatillisiin oppilaitoksiin ja ammattikorkeakouluihin

Ammatilliseen peruskoulutukseen haun yhteydessä koulutuksen järjestäjä voi järjestää kielikokeen niille hakijoille, joiden äidinkieli on muu kuin opetuskieli. Kielikoe voi olla kirjallinen testi ja/tai haastattelu. Myös ammattikorkeakouluun pyrkiville voi olla kielikoe, jos äidinkieli on muu kuin opetuskieli.

Perusopetuksen lisäopetus

Kunta voi järjestää lisäopetusta perusopetuksen suorittaneille nuorille. Lisäopetus kestää yleensä vuoden, ja sen aikana nuori voi vahvistaa valmiuksiaan jatkaa ammatillisissa opinnoissa tai lukiossa.

Lukiokoulutus

Lukion pääsyvaatimuksena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen tai sitä vastaavat tiedot. Lukion voi suorittaa 2–4 vuodessa. Lukio tähtää ylioppilastutkintoon. Maahanmuuttajaopiskelija voi suorittaa ylioppilastutkinnossa suomen- tai ruotsinkielisille tarkoitettun äidinkielen kokeen sijasta suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeen. Maahanmuuttajat pyrkivät päivälukioihin yhteishaun kautta. Jos hakijalla ei ole suomalaista pohjakoulutusta, hänen kannattaa ennen hakemista ottaa yhteyttä siihen lukioon, johon aikoo hakea. Aikuislukioihin haetaan suoraan oppilaitokseen.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä

Suomen tai ruotsin kielen opetuksen ja maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Mitä perusopetuksen jälkeen?

Perusopetuksen jälkeen nuoret maahanmuuttajat voivat valmistautua jatko-opintoihin joko perusopetuksen lisäluokilla tai muissa valmentavissa ryhmissä. Perusopetuksen jälkeen on mahdollista jatkaa opiskelua lukiossa, kansanopistossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. Maahanmuuttajat voivat osallistua myös erilaisiin yleissivistäviin opintoihin aikuisoppilaitoksissa. Lisäksi maahanmuuttajille järjestetään ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta.

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus

Ennen ammatillista peruskoulutusta maahanmuuttaja voi osallistua valmistavaan koulutukseen. Valmistavan koulutuksen laajuus on 20–40 opintoviikkoa, ja se kestää puolesta vuodesta yhteen vuoteen. Koulutus valmistaa yleisesti kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen, mutta sitä voidaan suunnata myös tietylle alalle. Valmistavan koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan kielitaitoa ja muita ammatillisissa opinnoissa tarvittavia valmiuksia ja elämönhallintaa. Valmistavassa koulutuksessa opiskellaan suomen tai ruotsin kieltä sekä matemaattisia ja yhteiskunnallisia aineita. Samalla tutustutaan eri ammatteihin ja ammatilliseen opiskeluun.

Opiskelijoille tehdään henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Valmistava koulutus on yhteishaun ulkopuolella, eli oppilaitoksiin haetaan suoraan. Opiskelijat voivat saada normaalia opintotukea ja koulumatkatukea. Jos valmistava koulutus sisältyy opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan, hän voi saada opintotuen sijaan kotoutumistukea. Valmistavan koulutuksen suorittamisesta saa lisäpisteitä. Koulutus on tarkoitettu henkilöille, joiden suomen/ruotsin kielen taso vastaa kielitaidon tasojen kuvausasteikon tasoja A2.2.

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja ammattisivistys ja työelämässä tarvittava ammatillinen pätevyys. Maahanmuuttajat voivat suorittaa ammatillisen perustutkinnon. Tutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa, ja sen suorittaminen kestää 3 vuotta. Koulutusta järjestetään ammatillisissa oppilaitoksissa, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa, kansanopistoissa ja oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliseen peruskoulutukseen voi hakea, kun on suorittanut peruskoulun tai sitä vastaavan koulutuksen. Ammatilliseen koulutukseen haetaan yhteishaussa. Jos hakijalla ei ole suomalaisen koulun päättötodistusta, hänet voidaan valita joustavassa valinnassa. Hakijoille ei ole ikärajaa, eikä ulkomaan kansalaisuus ole este valinnalle. Koulutuksen järjestäjä voi arvioida hakijan kielitaitoa kielikokeella tai haastattelulla. Samalla selvitetään opiskelijan mahdollisuuksia selviytyä opinnoista. Maahanmuuttajien opetus voidaan järjestää joustavasti. He voivat opiskella suomen tai ruotsin kieltä toisena kielenä, ja opinnot korvaavat äidinkielen opinnot. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat voivat saada tukiopetusta ja opetusta omassa äidinkielessään.

Oppisopimuskoulutus

Ammatillista koulutusta voi saada myös oppisopimuskoulutuksena. Maahanmuuttajalle voidaan järjestää ennen oppisopimuksen solmimista valmistavaa koulutusta tai muita kielitaitoa parantavia tukiopintoja. [Lue tarkemmin oppisopimuskoulutuksesta.](#)

Mitä lukion tai ammatillisen koulutuksen jälkeen?

Lukion ja ammatillisen koulutuksen jälkeen voi hakea [ammattikorkeakouluun](#) tai [yliopistoon](#).

Vieraskielinen opetus

Monissa oppilaitoksissa on opetusryhmiä, joiden opetus annetaan kokonaan tai osittain vieraalla kielellä. Joissakin oppilaitoksissa koko ammatillisen tutkinnon voi suorittaa vieraalla kielellä. Lisätietoja saa suoraan oppilaitoksista.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Aikuisenakin voi parantaa ammatillista osaamista. Maahanmuuttajat voivat hakea ammatilliseen aikuiskoulutukseen, he voivat osallistua näyttötutkintoihin ja suorittaa ammatillisen tutkinnon. Heille järjestetään myös omia ammatillisia kursseja. Kurssit ovat yleensä työvoimakoulutusta, johon haetaan työvoimatoimistojen kautta. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa voi suorittaa kolmentasoisia tutkintoja: ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja näyttötutkintoina. Aikuiset voivat suorittaa nämä tutkinnot näyttötutkintoina riippumatta ammattitaidon hankkimistavasta. Ammatillisen perustutkinnon voi aikuinen suorittaa myös oppilaitoksessa kolme vuotta opiskellen. Oppilaitokset järjestävät valmistavaa koulutusta näyttötutkintojen tai niiden osien suorittamiseen. Näyttötutkinnot suoritetaan tämän koulutuksen yhteydessä. Näyttötutkinnossa opiskelija osoittaa ammatillisen osaamisensa. Valmistavaa koulutusta järjestetään omaehtoisena tai työvoimapolitiittisena koulutuksena, oppisopimuksella tai henkilöstökoulutuksena. Henkilöstökoulutus on työnantajan järjestämää koulutusta. Tutkinnon suorittaja saa tutkintotodistuksen, kun hän on suorittanut hyväksytysti tutkinnon osat. Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija laativat yhdessä henkilökohtaisen opiskeluohjelman. Henkilökohtaisessa opiskeluohjelmassa otetaan huomioon myös opiskelijan ohjaus- ja tukitarpeet sekä hänen aikaisempi osaamisensa. Esimerkiksi opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito sekä suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan tuntemus selvitetään.

Maahanmuuttajien kotouttamiskoulutus

Pysyvästi Suomeen tulleita maahanmuuttajia kannustetaan kotoutumaan uuteen kotimaahansa. Kotoutumisen tavoitteena on, että henkilöllä on sellaiset tiedot ja taidot, että hän pystyy hankkimaan toimeentulonsa ja osallistumaan yhteiskunnan toimintaan tasa-vertaisena suomalaisten kanssa. Kotoutumisesta vastaavat sisäasianministeriö yhteistyössä mm. työ- ja elinkeinoministeriön ja opetusministeriön kanssa sekä kunnat. Ko-

toutumissuunnitelma tehdään työikäisille maahanmuuttajille (17–65-vuotiaat) työvoimatoimistossa enintään kolmeksi vuodeksi tai poikkeustapauksissa viideksi vuodeksi sen jälkeen, kun maistraatissa on merkitty kotikunta Suomessa, ja Kela on tehnyt päätöksen siitä, että maahanmuuttaja kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin. Suunnitelma sisältää muuttajan tarpeen mukaan kielikoulutusta, työharjoittelua, yleissivistävää tai ammatillista koulutusta ja tarvittaessa ammattitaitojen täydentämistä. Suunnitelman toteuttamisen aikana muuttajan toimeentulo turvataan kotoutumistuella.

Aikuisille maahanmuuttajille, jotka kuuluvat kotoutumislain piiriin, järjestetään kotoutumiskoulutusta. Koulutus kestää keskimäärin 40 viikkoa eli yhden lukuvuoden. Koulutus koostuu yleensä useasta kurssista. Suurin osa kotoutumiskoulutuksesta on työvoimakoulutusta. Kotoutumiskoulutukseen kuuluu suomen tai ruotsin kielen opetusta, yhteiskuntatietoja, arkielämän taitoja, kulttuurintuntemusta sekä ammatinvalintaan ja työelämään liittyvää ohjausta. Koulutukseen kuuluu usein myös työharjoittelu työpaikalla. Opiskelijoiden opiskeluvälmiuksia kehitetään ja koulutuksen aikana tehdään henkilökohtainen opiskeluohjelma ja työllistymissuunnitelma. Lisäksi on mahdollista saada kielen tukiovetusta ja tulkkipalveluja. Kotouttamisen piirissä olevalle maahanmuuttajalle voidaan maksaa kotoutumistukea ja koulutuksen aikaista ylläpitokorvausta tietyn edellytyksin myös hänen osallistuessaan muuhun kuin työvoimakoulutukseen, jos työvoimatoimisto katsoo että tällainen koulutus edistää hänen kotoutumistaan ja työllistymistään. Päätöksen koulutuksen sisällyttämisestä kotoutumissuunnitelmaan (rinnasteinen koulutus) tekee paikallinen työvoimatoimisto ennen koulutuksen aloittamista. Lisätietoja kotoutumiskoulutuksesta saa [työ- ja elinkeinotoimistoista](#).

Muu koulutus

Suomessa on paljon oppilaitoksia, joissa voi opiskella tutkintoon johtavassa koulutuksessa tai harrastuksena. Näissä oppilaitoksissa opetusta järjestetään päivisin ja iltaisin. Nämä koulutukset ovat kaikille avoimia, ja tavallisesti ne ovat melko edullisia. Esimerkiksi kansalais- ja työväenopistot tarjoavat lähes joka kunnassa mahdollisuuden opiskella kieliä, musiikkia, käsitöitä, liikuntaa ym. Kansanopistoissa ja opintokeskuksissa voi mm. täydentää perusopintoja ja osallistua erilaisille valmentaville kursseille. Kesäyliopistoissa voi suorittaa akateemisia ja muitakin opintoja. Kesäyliopistoilla on opetusta useilla paikkakunnilla. Useimmissa aikuisoppilaitoksissa on myös erityisesti maahanmuuttajille suunniteltuja kursseja.

Ulkomaisten opintojen ja tutkintojen tunnustaminen

Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan päätöstä siitä, millaisen kelpoisuuden ulkomainen tutkinto tai ulkomaiset opinnot antavat työmarkkinoille tai jatko-opintoihin Suomessa. Eri tilanteissa päätös tehdään eri paikoissa: Opetushallitus päättää ulkomaisen tutkinnon antamasta virkakelpoisuudesta. Päätös tarvitaan, jos hakee valtion tai kunnan virkaan tai tehtävään. Sosiaali- ja terveystieteiden lähihoitajakoulutuksen perusopintojen sanastoa ja käsitteitä selkokielellä. Sanasto on käännetty Venäjän ja Somalian kielellä:

<https://www.hdo.fi/sanasto>

<https://www.hdo.fi/opiskelijalle-artikkelit-linkki/374-sanaston-etusivu>

<http://peda.net/veraja/kuopio/vasta/sanastot>

http://www.edu.fi/ammattikoulutus/maahanmuuttajien_koulutus/verkkomateriaaleja_opetukseen/sanakirjoja_sanastoja_ja_kielitukea

https://www.hdo.fi/images/stories/sanasto/nt_verkkosanasto_opaslehtinen.pdf

http://www.vantaa.fi/fi/opetus_ja_kasvatus/aikuiskoulutus/vantaan_ammattiopisto_varia/ammattiopintoihin_valmistava_koulutus/maahanmuuttajien_valmistava_koulutus/prime102.aspx

http://www.studentum.fi/Helsingin_sosiaali_ja_terveysalan_oppilaitos_b13155.html

http://www.mol.fi/koulutukset2/courseListByProfession.html?locale=fi_FI&profession=1&pageIndex=0

http://www.mol.fi/koulutukset2/browseCourses.html?locale=fi_FI&searchType=professionList&courseId=634497&sortBy=&professionId=10&pageIndex=0

<http://www.omnia.fi/Resource.phx/osio/osio-ammattiopisto/koulutustarjonta/lahihoitaja-suomi-toisena-kielena.htx>

Lisätietoa [tutkintojen tunnustamisesta](#).

Työttömän maahanmuuttajan tuet:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/100403170102EH>

<http://estudio.edupoli.fi/kielituki/lahihoitajat/index.asp>

Tukitoimien työkalupakki opettajille ja ohjaajille:

http://www.nuorisotakuu.fi/files/34043/HyvallaMallilla_netti.pdf

http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/maahanmuuttajien_koulutus/kielen_opetus_ja_oppiminen/maahanmuuttajien_aidinkielen_opetus/maahanmuuttajien_aidinkielen_opetus/oppi- ja tukimateriaalia

Kela opintotuki:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/alias/opintotuki>

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/010708100337HO>

Opintolaina:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/060601125122il>

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150801132049IL?openDocument>

<http://opintolaina.net/>